

REGIONALISTINEN KIELI *KESKIPOHJANMAA-*
LEHDESSÄ

Suomen kielen
pro gradu -tutkielma
Jyväskylän yliopistossa
tammikuussa 2008

Liisa Kujala

JYVÄSKYLÄN YLIOPISTO

Tiedekunta – Faculty Humanistinen tiedekunta	Laitos – Department Kielten laitos
Tekijä – Author Kujala Liisa Kreetta	
Työn nimi – Title Regionalistinen kieli <i>Keskipojanmaa</i> -lehdessä	
Oppiaine – Subject Suomen kieli	Työn laji – Level Pro gradu -tutkielma
Aika – Month and year Tammikuu 2008	Sivumäärä – Number of pages 74
<p>Tiivistelmä – Abstract</p> <p>Pro gradu -tutkielmassani tarkastelen <i>Keskipojanmaa</i>-lehden maakuntautisissa ilmenevää regionalistista kieltä. Tutkin, millainen rooli tällä alueellisuutta korostavalla kielellä on alueellisen ykköslehden kirjoittelussa. Päähuomioni tutkimuksessa on siinä, mitkä piirteet tekevät kielestä regionalistista. Toiseksi pohdin maakuntalehden kielen ja alueellisen identiteetin suhdetta. Aineistona tutkimuksessa on <i>Keskipojanmaa</i>-lehden yhteensä kuuden viikon numerot, jotka ovat ilmestyneet syksyllä 2005 sekä talvella ja kesällä 2006.</p> <p>Sanomalehtikirjoittelussa käytettävä regionalistinen kieli on osa alueellisuuden vahvistamista ja esiintuomista. Eräs tyypillinen piirre regionalistiselle kielelle on, että se esittää kohteena olevan alueen mahdollisen positiivisessa valossa. Positiivisuus syntyy muun muassa sananvalintojen ja vertailun kautta. Riippuen siitä, millainen kuva halutaan antaa, voidaan paikkaan viitata erisävyisillä substantiiveilla, esimerkiksi <i>paratiisi</i> tai <i>tuppukylä</i>. Toisaalta aluetta tai sen ominaisuuksia voidaan kuvata mahdollisimman positiivisävyisillä adjektiveilla kuten <i>vetovoimainen</i>, <i>korkeatasoinen</i> ja <i>viehättävä</i>. Vertailussa on tavallista, että superlatiivin avulla tuodaan esiin oman alueen ainutlaatuisuus muihin alueisiin nähden. Muiden alueiden nimiä ei kuitenkaan mainita, vaan vertailukohteena on esimerkiksi Suomi (<i>Suomen ensimmäinen alueellinen lasten- ja nuortenkirjastonhoitaja</i>). Superlatiivi-ilmausten lisäksi käytetään myös muita ainutlaatuisuutta ilmaisevia sanoja (<i>ainoa</i>, <i>ensimmäinen</i>).</p> <p>Myös paikannimillä on vahva rooli siinä, millainen kuva alueesta lehtitekstissä syntyy. Tässä tutkimuksessa tarkastelen paikannimiä siitä näkökulmasta, minkä kokoisia alueita maakuntautisten otsikoissa esiintyy. Maakunnallisessa uutisoinnissa on tavallista käyttää oman maakunnan (<i>Keskipojanmaa</i>) sekä alueen kuntien nimiä (<i>Kaustinen</i>, <i>Kälviä</i>), mutta myös pienemmillä alueilla, kuten kylillä (<i>Alaviirre</i>), on mahdollisuus päästä esiin julkisuuteen. Monilla paikannimillä, erityisesti maakunnan ja kunnan nimillä, on kaksitahoinen luonne. Toisaalta ne viittaavat rajattuun paikkaan, mutta toisaalta ne ovat hallinnollisia toimijoita.</p> <p>Sanomalehtitekstit heijastavat ajan yhteiskunnallisia oloja. Regionalistinen kieli on osa maakuntalehden uutisointia ja alueen asioiden esilläpitämistä, joten se on mukana myös alueellisen identiteetin ja yhteisöllisydentunteen rakentamisessa. Aiheillaan ja regionalistisella kielellään alueelliset lehdet voivat vahvistaa maakunnan olemassa oloa sekä yhteisöllisyyttä luomalla tunteen ”meistä”.</p>	
Asiasanat – Keywords regionalistinen kieli, diskurssianalyysi, maakuntalehdet, alueellinen identiteetti	
Säilytyspaikka – Depository Fennicum	
Muita tietoja – Additional information	

Sisällys

1. JOHDANTO	1
1.1. Tutkimuksen taustaa	1
1.2. Tutkimuksen tavoitteet.....	3
1.3. Tutkimusaineisto ja -menetelmät	5
2. TUTKIMUKSEN TEOREETTISTA TAUSTAA.....	7
2.1. Kriittinen diskurssintutkimus.....	7
2.1.1. Diskurssintutkimuksen käsitteitä	7
2.1.2. Katsaus sosiaaliseen konstruktionismiin.....	10
2.2. Maantiede ja aluetietoisuus.....	12
2.2.1. Alueen teoriaa	12
2.2.2. Regionalismi	13
2.3. Kollektiivisen identiteetin tarkastelua.....	14
2.4. Journalistiikan näkemys alueellisuuteen.....	17
2.4.1. Sanomalehdistön alku Suomessa	17
2.4.2. Alueellinen lehdistö	18
2.4.3. Median kieli rakentamassa paikallisuutta	20
2.4.4. Kielen regionalistisuus.....	21
3. ALUEELLISUUS	24
3.1. Mikä on maakunta?.....	24
3.2. Keski-Pohjanmaa maakuntana.....	26
4. PAIKANNIMET OSANA REGIONALISTISTA KIELTÄ	28
4.1. Keski-Pohjanmaa oman alueen lehdessä	28
4.1.1. Keski-Pohjanmaa	28
4.1.2. Alue ja maakunta	32
4.1.3. Pohjanmaa.....	34
4.2. Jokilaakso ja seutukunta	35
4.3. Kunnat alueina ja toimijoina.....	37
4.4. Kylät ja kaupunginosat	39
4.5. Yksittäiset rakennukset ja kadut	41
5. MUUT ALUEET MAAKUNTAUTISISSA	45

6. REGIONALISTISEN KIELEN MUITA PIIRTEITÄ.....	48
6.1. Positiiviset sananvalinnat.....	48
6.2. Vertailu	51
6.3. Kotiseudun korostaminen	55
7. IHMISIIN VIITTAAMINEN	58
7.1. Keskipohjalaiset.....	58
7.2. Muut ihmisiin viittaavat sanat.....	59
8. LUONTO ALUEEN ERITYISPIIRTEENÄ	62
9. POHDINTAA	65
9.1. Paikannimet – paikantamista vai regionalismia?.....	65
9.2. Regionalistisen kielen piirteiden luonne ja vaikutus	67
9.3. Kylä ja maailmankylä – regionalistisen kielen suhde globalisaatioon	68
10. PÄÄTÄNTÖ	70

1. JOHDANTO

1.1. Tutkimuksen taustaa

Ihminen rakentaa käsityksensä ympärillään olevasta maailmasta omien aistihavaintojensa ja kokemustensa sekä saatavilla olevien tietojen ja tarinoiden avulla. Tiedotusvälineet ovat merkityksellinen tekijä ihmisten tietoisuuden muokkaajana, varsinkin nyky-yhteiskunnassa, jossa medially on vahva rooli. Media kertoo paljon sellaista, mistä vastaanottaja ei muuten tietäisi: tuntemattomista ihmisistä, maanosista, jossa ei itse ole koskaan käynyt, sekä asioista, jotka eivät kosketa vastaanottajan omaa elämää millään tavoin. On kuitenkin olemassa tiedotusvälineitä, jotka kertovat ihmisen lähellä olevista paikoista, tutuista ihmisistä ja asioista, jotka vaikuttavat läheisesti omaan elämään. Media antaa aineksia myös käsityksiin ihmistä itseään lähellä olevista asioista.

Paikallisista ja alueellisista asioista välittävät tietoa eniten alueelliset sanomalehdet ja radiot. Harvoin oman kunnan tai lähialueen asioista uutisoidaan valtakunnallisesti, mutta maakunnallisten radioiden ja lehtien uutisissa kerrotaan, mitä ihmisten lähialueilla tapahtuu. Suomessa ilmestyy yli kaksikymmentä alueellista sanomalehteä, joita voidaan sanoa alueelliseksi ykköslehdiksi tai maakuntalehdiksi. Lisäksi ilmestyy runsaasti paikallislehtiä. Maakuntalehdet kertovat paikallisten ja maakunnallisten uutisten ja asioiden lisäksi kotimaan ja ulkomaan uutisia. (Orjala 1995: 3.)

Sanomalehdillä on ollut ja on edelleen erityinen asema Suomessa. Niille on muodostunut vuosikymmenten ja jopa vuosisatojen aikana merkittävä rooli suomalaisten arkielämässä. Lehti tilataan useimmiten kotiin. Lehdellä on rooli myös ihmisten sosiaalisessa ympäristössä, sillä lehti antaa sisällön monelle keskustelulle kotona, työpaikalla, koulussa tai vaikka kadulla. Näiden keskustelujen pohjalla saattaa usein olla lehden antama kuva asioista. Yksi syy sille, että sanomalehdet kuuluvat niin kiinteästi suomalaisten arkeen, on sanomalehtien pitkä historia. Suomalainen lehdistö on muotoutunut nykyisenlaiseksi pitkän ajan kuluessa (ks. Tommila & Salokangas 1998). Kuitenkin sen alueellinen muotoutuminen alkoi jo lehtien syntyvaiheessa 1800- ja 1900-luvun vaihteessa. Taustalla oli myös poliittisia pyrkimyksiä, mutta jo silloin ne linkittyivät alueelliseen ajatteluun.

2000-luvun länsimaisessa kulttuurissa medially on näkyvä rooli ihmisten arjessa. Käsitys siitä, että se, minkä seurassa vietetään paljon aikaa, vaikuttaa yksilöön, tukee ajatusta median suuresta vaikutuksesta ihmisen ajatteluun (Hujanen 2000: 27). Ei siis ole yhdenteke-

vää, millä tavoin media kieltä käyttää, koska kielellä luodaan sisältö. Ainakin pinnalta katsoen mediaa pyörittävät markkinoiden luomat mielikuvat ja trendit. Sähköisen median käytön lisääntymisestä huolimatta suomalaiset ovat yksi maailman eniten sanomalehtiä lukeva kansa, lähes 80 prosenttia ihmisistä tulee päivittäin ilmestyvän sanomalehden tavoittamaksi (Hujanen 2007: 256). Lehtiä lukevat myös nuoret. Eri tiedotusvälineistä sanomalehdet ovat niitä, jotka käsittelevät eniten myös ihmisten lähiympäristön asioita. Lähiympäristönä voi tällöin ajatella kylän, kunnan, seutukunnan tai maakunnan asioita. Sanomalehdessä on paikan ja ihmisten nimiä, jotka voivat olla vastaanottajalle ennestään tuttuja. Tuntemattomat taas tulevat tutuiksi julkisuuden kautta.

Sanomalehdet ovat täynnä kieltä. Kieli on väline, jolla lehden tekijät, lähinnä toimittajat, kertovat maailman asioista. Kieli, jota lehdessä käytetään, vaikuttaa ihmisen käsityksiin ympäröivästä maailmasta, niin lähellä olevista kuin kaukaisistakin asioista. Toki ihmisen ajatteluun ja tietoisuuteen vaikuttaa moni muukin kuin vain tiedotusvälineiden kieli, joten voi olla vaikea, jopa mahdoton, sanoa, mikä rooli kielellä ja sen käytöllä tässä prosessissa on. Haluan kuitenkin tässä tutkimuksessa kiinnittää erityisesti huomion siihen, että arkisella ja joskus jopa merkityksettömältä tuntuvalla sanomalehtikielellä voikin olla yllättävä ja merkittävä vaikutus lukijoidensa käsityksiin. Tarkastelen kieltä sen alueellisuuden näkökulmasta ja siitä, millä tavalla tuo alueellisuutta kuvaava kieli, jota kutsutaan *regionalistiseksi kieleksi*, mahdollisesti vaikuttaa aluetietoisuuteen ja alueelliseen identiteettiin (Paasi 1986: 212).

Ihminen tulee tietoiseksi omasta ympäristöstään sosiaalistumisprosessissa (Paasi 1984). Tässä prosessissa medially on oma merkittävä osuutensa. Sanomalehdet käsittelevät ihmisten arkielämään ja fyysisesti lähempänä tapahtuviin ilmiöihin liittyviä asioita enemmän kuin esimerkiksi televisio. Internetin välityksellä saadaan nykyään yhteys mihin puolelle tahansa maailmaa nopeasti. Televisio tuo kuvaa ympäri maailmaa ja kertoo ihmisistä, jotka asuvat tuhansien kilometrien päässä itsestämme. Harvoin kuitenkaan kuulemme valtakunnallisilla radio- tai televisioasemilla asioista, jotka tapahtuvat sadan kilometrin säteellä asuinpaikastamme, jos ne eivät ole todella erikoisia tai mullistavia asioita. Toki esimerkiksi pääkaupunkiseudulla asuva voi kuulla uutisia Helsingistä, mutta näkökulma asiaan on varsin usein kuitenkin valtakunnallinen, ei alueellinen.

Ihmisten yleinen kiinnostus lähiympäristön asioihin, sanomalehden lukemisen yleisyys ja käsitys, että kieli vaikuttaa ajatteluun ja todellisuuden rakentumiseen, antavat innoituksen tälle pro gradu -työlle. Katson, että median antama kuva todellisuudesta vaikuttaa vastaanottajien käsitykseen todellisuudesta. Toisilla se vaikuttaa enemmän, toisilla vähemmän. Jos sanomalehtiä luetaan paljon, täytyy myös niiden antamalla kuvalla olla jokin merki-

tys ihmisen ajatteluun, ei ainoastaan sähköisellä medialla. Ja jos media vaikuttaa maailmankuvaamme, miksi se ei vaikuttaisi myös siihen, millaisena näemme lähiympäristömme? Haluankin tässä työssä ottaa selvää, millä tavalla alueellinen sanomalehti osallistuu ihmisen alueellisen tietoisuuden hahmottumiseen. Vaikka työssä vilahtaakin sellaisia sanoja kuin yksilö ja vastaanottaja, ei tutkimus kuitenkaan keskity yksittäisen ihmisen ajatteluun ja maailman hahmottamiseen, vaan tarkastelun kohteena on erityisesti alueellisen sanomalehden kieli ja se, millainen rooli kielellä on alueen kuvan rakentamisessa. Pyrkimykseni on ottaa selvää, ohjaako kielenkäyttö tietynlaiseen ajatteluun alueesta, ja jos näin tapahtuu, niin mitkä kielelliset tekijät ovat mukana tuossa vaikuttamisprosessissa.

1.2. Tutkimuksen tavoitteet

Tutkimuksen tavoitteena on tarkastella *Keskipohjanmaa*-lehdessä ilmestyneitä maakunnallisia uutistekstejä ja niiden kieltä. Tutkimuksessa tarkastellaan, millä kielellisillä keinoilla maakunnallisissa uutisteksteissä luodaan aluetietoisuutta ja yhteisöllisyyttä. Alkuoletukseni on, että maakuntalehden teksteistä on erotettavissa niin sanottua *regionalistista kieltä*, jota käyttämällä luodaan omasta alueesta positiivinen ja menestyvä kuva (Paasi 1986: 213). Tarkoitukseni on selvittää, millaista tämä alueeseen ja alueellisuuteen viittaava kieli on ja millaisista piirteistä se koostuu. Puhuttaessa alueen kuvan luomisesta sanomalehdessä voidaan käyttää myös käsitettä 'representaatio' ja tässä yhteydessä 'alueellinen representaatio'. Voidaan siis kysyä, millaisia representaatioita maakuntalehti (*Keskipohjanmaa*) tekee lehden ilmestymisalueesta eli millaisena alue esitetään lehtitekstissä. Kun puhutaan alueesta, on huomioitava, että alue on paitsi maantieteellinen ja luonnontieteellinen käsite, se on myös sosiaalinen tuote.

Journalistiikan ja aluemaantieteen tutkimuksissa (Orjala 1995, Hujanen 2000, Paasi 1984, 1986) on aikaisemmin selvitetty alueellisten sanomalehtien roolia ja luonnetta. On pohdittu, mikä merkitys lehdellä on ilmestymisalueelle ja siellä asuville ihmisille. Tutkimuksissa tarkastelunkohteina ovat olleet muun muassa lehden sisältö, lehtiartikkeleiden aiheet sekä myös toimitukselliset käytännöt. Näissä tutkimuksissa on tullut esiin, että sanomalehdissä käytetään regionalistista kieltä, jolla vahvistetaan alueellisuuden tunnetta. Tässä työssä lähden tarkemmin selvittämään, millaisista kielen piirteistä regionalistinen kieli koostuu. Regionalistiseen kieleen kuuluvan kehuvaan ja positiiviseen tyyliin lisäksi haluan kiinnittää

työssäni huomiota myös muihin alueeseen liittyviin ilmauksiin. Tarkastelen esimerkiksi otsikoissa käytettäviä paikannimiä ja niiden merkitystä aluetietoisuuden ja yhteisöllisyyden luojana. Aikaisemmissa tutkimuksissa on myös todettu, että tyypillistä regionalistiselle kielelle on, että se kuvaa alueen ikään kuin aktiivisena toimijana. Tämä näkyy esimerkiksi silloin, kun halutaan luoda kuva eri alueiden välisestä kilpailusta. (Paasi 1986: 212.) Selvitän, millä tavoin nämä aikaisemmat havainnot ilmenevät omassa tutkimusaineistossani, sekä lisäksi pyrin tekemään mahdollisia uusia löytöjä sekä tarkentamaan aikaisempia väitteitä.

Koska tarkastelun kohteena tutkimuksessa on myös regionalistisen kielen vaikutus alueelliseen identiteettiin, on hyvä muistaa, että tämän tyyppinen tutkimus ei voi antaa vastausta yksittäisen ihmisen alueellisesta identiteetistä tai sen muodostumisesta. Kyse on kollektiivisesta identiteetistä, joka heijastuu sanomalehdessä tai joka on sanomalehden luoma ja ylläpitämä. Onhan mahdollista, että joku yksilö kokee ympäristönsä maakuntalehden esittämällä tavalla, toisella taas saattaa olla asioista täysin toinen näkemys. Lehtikieltä tutkittaessa kyse on kuitenkin kollektiivisesta identiteetistä. (Paasi 1984: 65–73.)

Tutkimuksen tavoitteena on myös tuoda esiin, että media voi toiminnallaan vaikuttaa hyvin monenlaisiin käsityksiin. Julkisuudessa saatetaan usein keskustella siitä, miten esimerkiksi kuvat vaikuttavat median käyttäjiin ja erityisesti lapsiin tai voidaan pohtia, esitetäänkö uutisia puolueellisesta näkökulmasta käsin. Usein puututaan räikeisiin esimerkkeihin. On hyvä, että näihin puututaan, mutta usein pienemmät asiat voivat jäädä huomaamatta. Pienillä, itsestään selvillä asioilla voi kuitenkin olla yllättävän suuri merkitys. (Hujanen 2000: 27.) Voisikin sanoa, että tämän tutkimuksen tavoitteena on tiedostua tiedostumisesta: millä tavoin ja millaisella kielellä rakennamme kuvaa maailmasta? Käytän tutkimuksessa sellaisia sanoja, kuten *aluetietoisuus* ja *kuva maailmasta*, jotka voivat tuntua hiukan suureellisilta arkisen maakuntalehden kielen ja esimerkiksi pienien kylännimien yhteydessä. Pyrkimyksenä on kuitenkin yhdistää nuo ehkä toisistaan kaukaisilta tuntuvat asiat luontevalla tavalla.

Moni tämän työn lähteistä ja tausta-ajatuksista tulee muiden kuin kielitieteen parista, esimerkiksi maantieteellisistä ja journalistisista tutkimuksista. Kuitenkin olen tutkimuksen tekijänä vahvasti orientoitunut kieleen, ja tavoitteeni tässä työssä on kaivaa esiin kielestä se, mistä esimerkiksi maantieteilijät puhuvat omasta näkökulmastaan. Lingvistisen lähestymistapani tässä työssä pohjautuu pääosin kriittiseen diskurssitutkimukseen ja sen näkemykseen kielen ja todellisuuden dialektisesta suhteesta. Jos sanomalehtikielen ymmärretään vaikuttavan lukijan aluetietoisuuteen, ei kielen ja todellisuuden suhdetta voida sanoa muuta kuin dialektiseksi: maailma antaa lehden kielelle sisällön ja kieli antaa samalla maailmalle oman kuvansa siitä, mikä taas muokkaa lukijan tietoisuutta ympäristöstä. Kriittisen diskurssiana-

lyysin tutkimusotteeseen liittyä ja siihen liitetään vahvasti monitieteisyys. Tämä on ymmärrettävää, kun tiedetään diskurssintutkimuksen käsitys kielen ja maailman välisestä suhteesta. Tuo suhde on dialektinen: maailma vaikuttaa kieleen, kieli maailmaan. Voidaan ajatella, että sanomalehden uutisia kirjoittava toimittaja kuvaa kirjoittaessaan todellista maailmaa. Tämän lisäksi voidaan kuitenkin ajatella, että lehden ja siinä olevan kielen kuvaama maailma on vain yksi kuva ja tuo kuva saattaa osaltaan rakentaa sitä todellisuutta, jonka me uskomme näkevämme. Todellisuus siis vaikuttaa kieleen ja kieli todellisuuteen. Kun irrottaudutaan kielestä sen ulkopuolelle, eivät pelkät lingvistiset periaatteet riitä, vaan on otettava huomioon myös muiden maailmaa tutkivien näkemykset ja tutkimustulokset. Tässäkin suomen kielen pro gradu -työssä hyödynnetään kielitieteellisen tutkimuksen lisäksi journalistiikan, sosiologian ja maantieteen näkökantoja. (Pietikäinen 2000: 197.)

1.3. Tutkimusaineisto ja -menetelmät

Aineistona tutkimuksessa on sanomalehti *Keskipojanmaan* 41 numeroa, jotka ovat ilmestyneet 23.10.–5.11.2005, 1.–14.2.2006 sekä 3.–16.7.2006. Tarkastelun kohteena ovat erityisesti lehden maakuntaosion uutiset. Urheilu- ja kulttuurisivut on rajattu aineiston ulkopuolelle, koska näiden juttutyypin kieli eroaa tavallisesta uutiskielestä. Tosin tarkastelen näitäkin aiheita, mikäli niitä käsitellään lehden maakuntaosion sivuilla. Maakunnallisia uutissivuja Keskipojanmaassa on tavallisesti kolmesta viiteen, määrä vaihtelee hiukan numerosta riippuen. Eri uutisartikkeleiden määrä yhdessä numerossa vaihtelee alle kymmenestä yli kahteenkymmeneen. Jutut käsittelevät muun muassa alueen kuntien asioita, maakunnallista aluepolitiikkaa, tapahtumia kuin myös harrastusmahdollisuuksia ja onnettomuuksia. Maakunnallisten lehtiartikkeleiden aiheiden kirjo on siis hyvin monipuolinen. Käytän tässä tutkimuksessa termejä *uutinen* ja *juttu* samassa tarkoituksessa, vaikka kaikki lehtikirjoitukset eivät varsinaisia uutiskriteerejä täyttäisikään. Sanoilla viitataan toimitettuihin teksteihin, joita Keskipojanmaa-lehden maakuntaosiossa on.

Keskipojanmaa on yksi Suomessa ilmestyvistä maakuntalehdistä. Se ilmestyy seitsemänä päivänä viikossa, ja sen keskilevikki on 28 057 ja lukijoita sillä on 82 000 (kp.net). Kuten nimikin kertoo, pääasiallinen levikkialue on Keski-Pohjanmaa ja sen päätoimipaikka on Kokkolassa. Perustettaessa vuonna 1917 Keskipojanmaa oli vahvasti maalaisliittolainen,

mutta nykyään se on virallisesti sitoutumaton monen muun suomalaisen alueellisen sanomalehden tavoin.

Tutkimuskohteeksi on valittu maakuntasivujen uutiset, koska juuri niissä käsitellään niitä oman alueen asioita, jotka kuuluvat alueen ihmisten arkeen. Uutisten tavoitteena ja ominaisuutena on lisäksi olla objektiivinen ja neutraali. Utiskerronnan takaa on kuitenkin mahdollista löytää käsityksiä, joita voisi kutsua jopa ideologisiksi ja joiden havaitseminen ei aina ole kovin helppoa. Koska uutisten oletetaan olevan neutraaleja, on tarkoituksenmukaista tutkia, onko todella näin.

Lehden (toimittajien) käyttämästä kielestä voidaan tarkemman tarkastelun avulla kuitenkin löytää erilaisia merkityksiä. Mainitsemalla paikannimiä, käyttämällä erilaisia adjektiiveja ja pronomineja, valitsemalla eriluonteisia verbejä, nimittämällä ihmisryhmiä sekä tuomalla esiin suhteen muihin alueisiin rakennetaan kuvaa todellisuudesta.

Tutkimus on kvalitatiivinen. Aineistosta poimitaan sellaiset ilmaukset, joissa voidaan nähdä regionalistisia piirteitä. Tutkimuksessa kiinnitetään huomio myös otsikoihin, koska niiden perusteella lukija päättää, jatkaako jutun lukemista. Lehden silmäilevässä lukemisessa otsikot ovat yleensä niitä, jotka katsotaan. Ei siis ole yhdentekevää, millaisia otsikot ovat. Otsikoiden tarkastelun pääkohteena on paikannimien esiintyminen niissä.

Tutkimuksen kohteena on kielen ulkoinen maailma. Pyrin katsomaan tuota maailmaa kielen kautta sekä pohtimaan, mikä on kielen rooli ja asema tuossa maailmassa. Koska käsitelen asioita, joita tutkitaan muilla tieteenaloilla, monet käyttämäni lähdeteokset ovat muita kuin kielitieteellisiä teoksia. Esimerkiksi Jaana Hujasen (2000) journalistiikan tutkimus sanomalehtien maakunnallisuudesta sekä Anssi Paasin useat aluemaantieteelliset tutkimukset ovat laajentamassa näkökulmaa sekä antamassa runsaasti tarpeellista tietoa aiheesta. Kriittisen diskurssianalyysin osalta Norman Faircloughin ajatukset varsinkin median kielestä ovat tärkeässä osassa tutkimukseni teoriaa. Muutenkin kriittisen diskurssintutkimuksen ajatukset antavat työlleni lähtökohdan ja näkökulman.

Paikannimiä tarkastellessani ei tarkoitukseni ole niinkään kiinnittää huomiota nimien rakenteeseen tai etymologiaan vaan siihen, kuinka paljon paikannimiä käytetään ja minkä aluetason nimiä käytetään. Tutkin, puhutaanko maakunnasta vai sen osista, käytetäänkö kylien nimiä ja millä tavalla isoa aluetta jaetaan pienempiin. Haluan myös kiinnittää huomioni siihen, millainen suhde alueella ja erilaisia tarkoituksia varten luoduilla yhteenliittymillä, esimerkiksi sairaanhoito- tai urheilupiireillä, on maakuntalehden teksteissä. Voi nimittäin olla, että ei varsinaisesti puhuta paikasta, mutta yhdistys, järjestö tai jokin muu vastaava nimessään tuo esiin sen, millä alueella toimitaan.

2. TUTKIMUKSEN TEOREETTISTA TAUSTAA

Tutkimuksessa hyödynnetään eri tieteenalojen näkemyksiä, mutta kriittisen diskurssianalyysin periaatteet ovat vahvimmat vaikuttajat, joten on syytä tehdä katsaus siihen, mistä analyysissä on kyse. Lisäksi esittelen maantieteen ja journalistiikan tutkimuksia, joista olen saanut tärkeitä näkemyksiä työhön.

2.1. Kriittinen diskurssintutkimus

2.1.1. Diskurssintutkimuksen käsitteitä

Kriittinen diskurssintutkimus voidaan nähdä osana laajempaa diskurssintutkimuksen kenttää, jossa ollaan kiinnostuneita niin puhutusta kuin kirjoitetustakin kielenkäytöstä. Tutkittavana kohteena on kieli, erityisesti lausetta suuremmat kokonaisuudet. Diskurssianalyysi näkee kielenkäytön tekemisenä. Diskurssin tutkijat analysoivat erilaisissa sosiaalisissa käytännöissä kielellisesti tuotettua sosiaalista todellisuutta. Näin ollen tarkkailun kohteena ei kuitenkaan ole pelkkä kieli, vaan myös sen suhde ympäröivään maailmaan. Toisin sanoen tässäkin tutkimuksessa haluan kiinnittää huomion siihen, millä tavoin kieltä käytetään selitettäessä ja kuvattaessa todellisuutta. (Jokinen & Juhila & Suoninen 1993: 41.)

Diskurssianalyysia käytetään nykyään paljon hyvin erilaisissakin tutkimuksissa. Runsaan käytön lisäksi diskurssianalyysi on melko väljä teoreettisten lähtökohtiensa puolesta, joten on tärkeää tuoda esiin, mitä tässä tutkimuksessa ymmärretään yleisimmillä diskurssianalyysissä käytetyillä käsitteillä. Keskeisin lienee juuri sana *diskurssi*, jonka käyttö on levinnyt jopa arkiseen käyttöön. Termi diskurssi viittaa kielenkäyttöön sen laajassa merkityksessä. Olennaista diskurssintutkimuksessa on, että diskurssi ymmärretään tapana hahmottaa ja jäsentää maailmaa. (Pietikäinen 2000: 192.) Ajatellaan, että diskurssilla eli tavalla käyttää kieltä on vaikutusta siihen, millaisia käsityksiä puhutuista tai kirjoitetuista asioista muodostetaan. Kieli ei siis jää pelkkään tekstiin, vaan se liittyy osaksi ympäröivää maailmaa.

Kriittistä diskurssintutkimusta käytetään paitsi kielitieteessä myös yhteiskuntatieteellisissä tutkimuksissa. Diskurssintutkimus onkin alue, jolla yhdistetään monia tieteenaloja. Diskurssintutkimuksen lähitieteenaloja ovat esimerkiksi filosofia, sosiologia, antropologia

(Luukka 2000: 134). Sari Pietikäinen (2000: 193) tiivistää yhteiskuntatieteellisen ja kielitieteellisen diskurssianalyysin eron sanoen, että yhteiskuntatieteellinen diskurssintutkimus tutkii muita ilmiöitä kielen kautta, mutta kielitieteellisissä tutkimuksissa tarkastelun keskiössä ovat juuri kielen piirteet ja kielenkäyttö. Kriittisessä diskurssintutkimuksessa kielenkäyttö nähdään sosiaalisena käytänteenä. Kieli ei siis ole pelkkä järjestelmä vaan osa sosiaalistasinkin maailmaa.

Kriittinen diskurssintutkimus poikkeaa muista diskurssianalyttisistä suuntauksista korostamalla tutkimuksen kriittistä otetta. Kriitikki pureutuu erityisesti kysymykseen vallasta ja epätasa-arvosta sekä niiden ilmenemiseen kielessä. Kielenkäytön kontekstin sekä kielen ja sosiaalisten rakenteiden välisen suhteen tarkastelulla pyritään paljastamaan valtasuhteiden, ideologioiden ja diskurssien suhteita. Jotta vallan suhteita voitaisiin saada selville ja analysoida, on tutkittava sekä tekstiä että kontekstia. (Pietikäinen 2000: 193–194.)

Kriittisen diskurssintutkimuksen tekijöitä kiinnostaa erityisesti diskurssin rooli vallan tuottamisen prosessissa. Valta ymmärretään eliitin tai instituutioiden tai vastaavien ryhmitymien vallaksi, joka saa aikaan epätasa-arvoa. Kriittisen diskurssianalyysin keinoin halutaan tutkia, millä tekstin, puheen tai muun verbaalisen kommunikaation rakenteilla, strategioilla ja muilla ominaisuuksilla on merkitystä diskurssien tuottamisessa ja uusintamisessa. Teoreettisen pyrkimyksen keskuksessa on vallan ja diskurssin monimutkaisten suhteiden analyysi. Kriittinen diskurssianalyysi voi antaa merkittäviä panoksia myös kriittiselle sosiaaliselle ja poliittiselle tutkimukselle, mutta vain jos se voi hankkia kuvauksen kielen, kielenkäytön, diskurssien ja kommunikaation roolista vallan ja epätasa-arvon uusintamisessa (Van Dijk 1993: 250–252, 279). Vallankäytön tunnistaminen erilaisista teksteistä vaatii kriittistä lukuaitoa. Valta, joka on piiloutunut rivin väliin ja tekstin takana oleviin oletuksiin, on voimakas vaikuttaja juuri huomaamattomuutensa takia. (Heikkinen 2002: 9.)

Diskurssi on kielenkäytön tapa tai käytäntö. Diskurssissa on kyse tiedon tuottamisesta kielen välityksellä tietyllä tavalla eli toisin sanoen tiedon *representoimisesta*. Tällöin esitetään lausumia, jotka ovat haluttuun diskurssiin sopivaa kieltä. Tietyn diskurssin sisällä esitetyt lausumat jostakin aiheesta voidaan nähdä kyseisen diskurssin mahdollistamalla tavalla. (Hall 2002: 99.) Kieltä ei siis eroteta toiminnasta, vaan se on osa sitä. Lyhyesti diskurssin voidaan sanoa olevan käsiteltävä aihe, johon on lisätty näkökulma. Puheen aihe voi olla esimerkiksi kyläkoulut, mutta sitä voidaan käsitellä esimerkiksi taloudellisesta tai kyläyhteisön identiteetin näkökulmasta. Näkökulman vaihtuessa myös diskurssi vaihtuu.

Myös Norman Fairclough (2003: 124) esittää, että diskurssi on tapa representoida niin maailman materiaalisia puolia prosesseineen, suhteineen ja rakenteineen kuin henkisiä-

kin puolia, kuten ajatuksia, tunteita ja uskomuksia sekä sosiaalista maailmaa. Eri diskurssien erilaiset näkökulmat maailmaan johtuvat siitä, että ihmisillä on erilaisia suhteita maailmaan, mitkä riippuvat heidän asemastaan maailmassa, heidän identiteeteistään sekä heidän suhteistaan muihin ihmisiin. Diskursseihin liittyy paljon muutakin kuin vain aihe itse. Erilaisten diskurssien välinen suhde on yksi erilaisten ihmisten välisen suhteen ilmentymä.

Edellä jo mainittiin kielen olevan toimintaa. Norman Fairclough näkee tekstit osana sosiaalisia tapahtumia. Sosiaalisissa tapahtumissa ihmiset toimivat käyttäen erilaisia tekstejä, niin puhuttuja kuin kirjoitettujakin. Tekstit syntyvät yhteisöissä ja tilanteissa, joihin vaikuttavat erilaiset tekijät, jotka ohjaavat ja rakentavat yhteisöjen toimintaa. Näistä tekijöistä Fairclough käyttää nimitystä *käytänteet*. Käytänteet voidaan jakaa kolmeen eri tasoon: tekstuaalisiin, diskursiivisiin ja sosiokulttuurisiin käytänteisiin. *Sosiokulttuuriset käytänteet* määräytyvät arvoista ja ideologioista, joissa teksti tuotetaan ja ymmärretään, ne myös todentavat yhteisöjen ja instituutioiden valtarakenteita. Sosiokulttuuristen käytänteiden taso perustuu siihen, että kieli ja teksti ovat osa sosiaalista ja kulttuurista toimintaa. *Diskursiiviset käytänteet* taas ovat tekstin tuottamisen ja kuluttamisen tapoja. Esimerkiksi sanomalehtitekstit ovat journalististen käytänteiden tuotos. Kolmas viestintätilanteen puoli, *teksti*, on diskursiivisten käytänteiden tulos, jolla voi olla erilaisia funktioita. (Fairclough 1997: 79 ja 2003:21.) Jokaisessa viestintätilanteessa on nämä kolme eri puolta. Kriittinen diskurssianalyysi käyttää analyysissään näitä käytäntöjä hyväkseen. Fairclough kuvaa viestintätilanteiden kriittistä analyysia laatikkomallilla, joka on kuvassa 1. Siinä käytänteet kuvataan sisäkkäisinä, niin että sosiokulttuuriset käytänteet ovat uloin laatikko, jonka sisässä ovat diskurssikäytänteet. Sisimmässä laatikossa on teksti.

Kuva 1. Viestintätilanteen kriittisen diskurssianalyysin viitekehys (Fairclough 1997: 82).

Viestintätilanteiden kriittisessä analyysissä eritellään kaikkia kolmea eri puolta. Perinteisen lingvistisen analyysin avulla on mahdollista analysoida tekstin tasoa. Tällöin voidaan tehdä esimerkiksi sanaston ja semantiikan analyysi sekä kieliopillinen analyysi, joka kohdistuu virkkeisiin ja sitä pienempiin yksiköihin. Tekstianalyysissä tarkastellaan sekä merkitystä että muotoa. Näiden kahden puolen erottaminen toisistaan saattaa olla melko vaikeaa. Faircloughin mukaan jokaisessa tekstissä on mukana kolme eri funktiota: ideationaalinen, interpersonaalinen ja tekstuaalinen. Jokainen teksti itsessään on funktio, joka pitää sisällään sekä rakentaa tieto- ja uskomusjärjestelmiä (ideationaalinen funktio) sekä sosiaalisia suhteita ja identiteettejä (interpersonaalinen funktio). (Fairclough 1997: 80.)

Faircloughin viestintätilanteen kriittisen diskurssianalyysin viitekehysessä toinen ulottuvuus on diskurssikäytäntö ja siihen kuuluvat tekstin tuottamisen ja kuluttamisen tavat. Diskurssikäytäntö toimii välittäjänä sosiokulttuurisen ja tekstuaalisen ulottuvuuden välissä. Tällä tarkoitetaan sitä, että sosiokulttuuriset tekijät vaikuttavat tekstien tuottamiseen ja kuluttamiseen ja niiden kautta itse teksteihin. Teksteistä voidaan näin ollen nähdä yhteiskunnassa tapahtuvia muutoksia. (Fairclough 1997: 81.)

Sosiokulttuurinen käytäntö pitää sisällään tilannekontekstin mutta myös erilaisten institutionaalisten käytäntöjen kontekstin sekä koko yhteiskunnan ja vallitsevan kulttuurin. Tämä ulottuvuus on siis varsin laaja, monitasoinen ja paikoin hyvin abstrakti. Sosiokulttuurisia käytäntöjä analysoitaessa on kuitenkin hyvä kiinnittää huomio erityisesti kolmeen näkökulmaan. Ne ovat taloudellinen, poliittinen ja kulttuurinen näkökulma. Poliittisen puolen tarkastelu keskittyy erityisesti vallan ja ideologian kysymyksiin, kun taas kulttuurisen puolen tarkastelu kiinnittää huomion arvojen ja identiteetin kysymyksiin. (Fairclough 1997: 85.)

2.1.2. Katsaus sosiaaliseen konstruktionismiin

Diskurssianalyysin taustalla teoreettisena viitekehysenä vaikuttaa sosiaalinen konstruktionismi. Dialektinen käsitys kielestä – kieli rakentaa maailmaa, maailma kieltä – on yksi vahva peruspilari tälle kehikselle ja kuvaa hyvin sitä, mistä sosiaalisessa konstruktionismissa on kysymys. Kielenkäyttö nähdään tekoina ja toimintana. Diskurssianalyysissä ollaan kiinnostuneita siitä, miten kielenkäytöllä tehdään asioita ymmärrettäviksi. Tutkimuskohteeksi otetaan kielenkäyttötapoja, joilla kuvataan ja nimetään ilmiöitä ja niiden syitä. (Jokinen ym.

2002: 18, 38.) Koska kielenkäyttö on tämän tulkinnan mukaan niin vahva tekijä maailman kuvaajana ja selittäjänä, ymmärretään sen rakentavan maailmaa sosiaalisessa kanssakäymisessä.

Oleellista konstruktionismille on myös, että se on kiinnostunut yhteisöjen toiminnasta, ei niinkään yksilöiden. Samoin se lähestyy diskurssiakin yhteisön näkökulmasta. Kielenkäyttö on konstruktionististen perusolettamuksien mukaan tärkeä osa yhteisöjen toimintaa. Myös sanomalehti luo omalta osaltaan yhteisöllisyyden tunnetta ja rakentaa yhteisöllistä identiteettiä. (Luukka 2000: 151.)

Yksilö omaksuu sosialisoinnin myötä yhteiskunnan selviönä pitämät asiat ja tämän kautta yksilön tietoisuuteen piirtyy sosiaalisen maailman rakenteet. Tieto hahmottaa tämän maailman kielellisesti. Kielelle rakentuvan kognitiivisen koneiston avulla maailman järjestyminen esineiksi ja asioiksi, jotka koetaan todellisuudeksi. (Berger & Luckmann 1994: 79.) Sosiaalisen konstruktionismin mukaan emme koeta tutkittavaa todellisuutta koskaan puhtaana vaan aina jollakin tavalla merkityksellistettynä. Tutkittavat asiat ovat yleensä valmiiksi nimettyjä tai ainakin niitä lähestytään symbolien ja merkitysten kautta. Asioiden ja ilmiöiden nimeämisen taustalla ovat pitkät historialliset prosessit. Olennainen rooli näissä prosesseissa on ollut ihmisten välisellä kanssakäymisellä. (Jokinen ym. 2002: 39.) Identiteetin ydintä ei silloin nähdä autonomisena osana, vaan se muodostuu aina vuorovaikutuksessa, jota käydään yksilön ja yhteiskunnan välillä (Hall 1999: 21).

Tiedon sosiologiaa tutkineet Berger ja Luckmann (1994) kirjoittavat kielen kyvystä ja ominaisuudesta tallentaa todellisuutta ja siinä oleva tietoa. Kieli kykenee luomaan erilaisia symboleja, hyvin abstraktejakin. Kielen avulla abstrakteista symboleista tulee osa arkista elämämaailmaa. Kielen avulla pystytään säilyttämään tietoja ja kokemuksia sukupolvelta toiselle. Tällainen kielen avulla säilyminen voi tapahtua niin yksilön kuin yhteisönkin kokemustodellisuudessa. Merkityksien kertyessä rakentuu yhteiskunnallinen tietovaranto, josta yksilökin voi ammentaa tietoa. Yhteiskunnallisen tietovarannon ansiosta yksilö voi luottaa siihen, että toiset jakavat ainakin osittain saman tiedon hänen kanssaan. (Berger & Luckmann 1994: 51.)

Konstruktionistisessa ajattelussa on vallalla postmoderni ihmiskäsitys, jonka mukaan identiteetit ovat liikkeessä eivätkä enää ole entiseen tapaan stabiileja. Aikaisemmin ihmisten sosiaalisessa todellisuudessa oli vakaita tukipisteitä, joiden varaan myös identiteetit rakentuivat. Nyt nuo tukipilarit ovat rapautumassa, ja identiteetit muodostuvat yhä useammasta tekijästä. Tämän käsityksen mukaan ajalla ja paikalla ei olisi postmodernin yksilön identiteetin muodostumisessa enää niin merkittävää roolia. (Rannikko 2000: 144.)

2.2. Maantiede ja aluetietoisuus

2.2.1. Alueen teoriaa

Paasi määrittää *alue*-käsitettä maantieteessä käytetyn spatiaalisuuden näkökulmasta. Spatiaalisuudessa on kolme ulottuvuutta: tila, paikka ja alue. Tila voidaan nähdä fyysisenä jokapäiväisessä elämässä ilmenevänä tilana tai abstraktina maantieteellisten mallien muodossa. Ihmisellä on maapallon pinnalla aina jokin sijainti. Ihmisen oleminen suhteessa muihin määrittyy sen sijainnin perusteella, jossa ihminen on. Tästä näkökulmasta ihmisen sijainti on merkittävä tekijä ihmisen ja maailman välillä, vaikka sitä ei arkielämässä juuri tiedostettaisikaan. (Paasi 1984: 12–14.) Paikalla sen sijaan on hyvin subjektiivinen ja kokemuksellinen luonne. Jokapäiväisten rutiiniensa kautta ihminen antaa tilalle, jossa hän elää, erilaisia merkityksiä. (Paasi 1986: 29.) Ihmisen omien kokemusten kautta ympärillä olevat maisemat, puut, järvet tai kadunkulmat muuttuvat merkityksellisiksi eli niistä tulee hänelle paikkoja (Paasi 1984: 153). Alue eroaa paikasta siinä, että se ei ole yksilön kokemusten varassa, vaan se on institutionaalisten käytäntöjen avulla rakentunut. Tällaisia rakennuspuita antavia instituutioita ovat esimerkiksi joukkotiedotus ja kouluopetus. Vaikka instituutioissa onkin yksittäisiä osallistujia, heillä on kuitenkin yhteiskunnallinen työnjaon antama rooli, jossa he toimivat. Aluetta ei nähdä myöskään pelkkänä staattisena kehikkona, vaan sitä voidaan kutsua myös prosessiksi. Alueet heijastavat yhteiskunnan kehityksen historiallisia ja kulttuurisia vaiheita, ja ne tulevat ymmärretyksi historiansa kautta. (Paasi 1986: 29–30.)

Alueen institutionalisointiprosessissa yhteiskunnan jokin spatiaalisen rakenteen osa vakiinnuttaa roolinsa omana kokonaisuutenaan spatiaalisessa rakenteessa sekä alueellisessa tietoisuudessa. Paasi jakaa tämän prosessin neljään eri osaan: territoriaalinen hahmottuminen, käsitteellinen hahmottuminen, instituutioiden muodostuminen sekä vakiintuneen roolin vaihe. Prosessin osat voivat olla myös samanaikaisia tai päällekkäisiä. **Territoriaalisen** eli alueellisen hahmottumisen aikana alue rajautuu alueellisesti omaksi muista alueista erottuvaksi yksiköksi. **Käsitteellinen** (symbolinen) hahmottuminen on prosessi, jonka myötä alueelle vakiintunut nimi ja muut alueeseen kiinnittyvät symbolit vähitellen vakiintuvat ja identifioivat kyseistä aluetta. **Instituutioiden muodostuminen** voidaan nähdä omana vaiheenaan. Sillä viitataan sosiaaliseen prosessiin, jonka myötä tietyn nimiselle alueelle alkaa muotoutua sosiaalisia organisaatioita ja instituutioita, joilla on funktionsa tai vaikutusalueen-

sa kautta kytköksiä alueeseen. Joukkotiedotus, kouluopetus ja alueellinen kirjallisuus ovat merkittäviä tekijöitä institutionalisoitumisessa ja aluetietoisuuden reproduktioprosessissa, sillä ne muokkaavat symboliympäristöä ja vaikuttavat sitä kautta yhteiskunnalliseen tajuntaan. Viimeistä vaihetta kutsutaan **alueen roolin vakiintumiseksi**. Silloin tietylle alueelle on muodostunut selkeä identiteetti ja se on osa aluejärjestelmää muiden alueiden joukossa. (Paasi 1986: 30–33.)

Institutionalisoitunut alue voi kohdata myös päätöksen, jos esimerkiksi kylä tai paikallisyhteisö kuolee. Tätä kutsutaan alueen deinstitutionalisoitumiseksi. Kadonneen alueen tilalle ei synny tyhjiötä, vaan entiset rakenteet korvautuvat uusilla käytännöillä. Jotkin entisen alueen symbolit ja instituutiot saattavat jäädä elämään uusissakin järjestelyissä, mutta tällöin ne toimivat ikään kuin muistomerkkeinä entisistä ajoista. (Rannikko 1996: 29.)

2.2.2. Regionalismi

Toisen maailmansodan jälkeen maantieteen tutkimuksessa vahvistui humanistisen maantieteen tutkimussuuntaus, joka pyrkii ymmärtämään ja ottamaan huomioon myös kulttuurin ja ihmisen toiminnan vaikutukset (Häkli 1999: 73). Aluemaantieteen tutkimukset ovat saaneet humanistisesta tutkimussuuntauksesta vaikutteita, esimerkiksi kiinnostus alueellista identiteettiä kohtaan nousi 1970- ja 80-luvuilla (Paasi 1986: 23).

Tässä tutkimuksessa viitataan usein Anssi Paasin tekemiin aluemaantieteellisiin tutkimuksiin (1984, 1986), jotka ovat käsitelleet muun muassa aluetietoisuuden kehittymistä ja alueellista identiteettiä. Paasin tutkimukset aluetietoisuudesta ja alueellisesta identiteetistä tuovat esiin myös regionalistisen kielen näkymisen alueellisissa sanomalehdissä ja sen vaikutuksen aluetietoisuuteen. Termi *regionalismi* liittyy näkemykseen, jossa alue hahmotetaan poliittisesti ja hallinnollisesti. Sillä viitataan yleisesti aluekeskeiseen ajattelutapaan, jossa korostuvat tekijät, jotka liittyvät valtioiden osa-alueiden kulttuurisiin, hallinnollisiin tai taloudellisiin piirteisiin. (Paasi 1986: 24.)

Kun tutkimuskohteena on aluetietoisuus, se ymmärretään yleensä kollektiivisena käsitteenä. Kollektiivinen aluetietoisuus voidaan nähdä myös osana laajempaa yhteiskunnallista tajuntaa, johon siten vaikuttavat koko yhteiskunnan toiminta ja rakenne. Yhteiskunnallinen tajunta on kollektiivista tajuntaa, joka on luonteenomaista kansakunnalle tai sen suurelle osalle. Kollektiivitajunta on enemmän kuin yksilötajuntojen summa, vaikka se eläkin yksilöiden mielissä ja toiminnassa. Aluetietoisuudessa heijastuvat myös alueen historia, erityis-

piirteet sekä suhde muuhun yhteiskuntaan. Symboleilla ja symbolijärjestelmillä, siten myös erilaisilla tiedotusvälineillä, on keskeinen rooli tajunnan ohjaajana. Yksilön aluetietoisuuden kehittymisen perustana on, että yksilö on jossakin paikassa. Sosialisaaion myötä ihminen tulee tietoiseksi ympäröivästä alueesta ja sen rakenteista, traditioista ja symboleista. (Paasi 1984: 44–47.)

Aluetietoisuuden käsitteessä voi nähdä kolme eri ulottuvuutta, jotka ovat tiedollinen, emotionaalinen ja toiminnallinen ulottuvuus. Tiedollisella ulottuvuudella viitataan tietoon, jota yksilöllä on alueen sosiaalisesta tai fyysisestä todellisuudesta. Emotionaalinen ulottuvuus on tunneperäistä suhtautumista alueeseen. Tähän ulottuvuuteen sisältyvät muun muassa aluetta koskevat stereotyyppit ja erityisen aluehengen korostaminen. Aluetietoisuuden toiminnallinen ulottuvuus käsittää toiminnan, jota tehdään alueen intressien puolesta. Vaikka eri ulottuvuuksia voidaan erottaa toisistaan, ne ovat hyvin lähellä toisiaan ja osittain myös päällekkäisiä. Erityisesti tunneperäiseen eli emotionaaliseen ulottuvuuteen voidaan yhdistää termit kuin *nationalismi* ja *regionalismi*. Niille on ominaista korostaa omaa aluetta ja sen ominaisuuksia, joskus myös muiden alueiden kustannuksella. (Paasi 1984: 47–48.)

Anssi Paasi (1984) pohtii omassa tutkimuksessaan identiteetin tutkimiseen liittyvää vaikeutta. Jos pyritään tutkimaan ihmisten identiteettiä, niin millaisia päätelmiä siitä voidaan tehdä ulkopuolisesta näkökulmasta? Ja millaisia päätelmiä voidaan tehdä siitä, miten yksilö ottaa vastaan esimerkiksi median tarjoaman kuvan; muokkaako se todella vastaanottajan aluetietoisuutta? On kuitenkin muistettava, että aluetietoisuus nähdään yleensä kollektiivisena käsitteenä. (Paasi 1984: 65–73.)

2.3. Kollektiivisen identiteetin tarkastelua

Nyky-yhteiskunnassa on ihmiselle tarjolla useita erilaisia ryhmiä, joihin on mahdollista kiinnittyä ja tulla osaksi tiettyä ajattelumallia tai elämäntapaa. Ryhmät, joihin ihminen kokee kuuluvansa, rakentavat ihmisen identiteettiä; tunnetta siitä, mitä ihminen on ja mihin hän kuuluu. Ihminen kuuluu ryhmiin, jotka hän kokee ”meiksi” erotuksena ”muista”, jotka eivät kuulu samaan ryhmään.

Sosiologi Zygmunt Bauman kirjoittaa ”meistä” ja ”heistä” käsitteillä *sisäryhmä* ja *ulkoryhmä*. Näiden vastakkaisten asenteiden pari on erottamaton: ilman sisäryhmä-tunnetta ei ole ulkoryhmä-tunnetta, ja päinvastoin. Nämä kaksi vastakkaista osapuolta täydentävät toisi-

aan. Juuri vastakohtaisuudestaan ne ammentavat kaiken merkityksensä. Jaon ”meihin” ja ”heihin” voi ymmärtää vain yhdessä, asetettuina vastakkain. Jos tuntee kuuluvansa sisäryhmään, joka on ”me”, jokin muu ryhmä on silloin ”he”. Ikään kuin kaksi vastakkaista ryhmää muodostaisi kartalle kaksi vastakkaista napaa, ja juuri tuon vastakkaisuuden ansiosta nuo ryhmät tuntuvat todellisilta. Tällöin sisäinen yhtenäisyys ja eheys, jonka ryhmällä voi kuvitella olevan, näyttää uskottavalta. Vastakkainasettelun voidaan katsoa määrittelevän vastakohtaparin molemmat osapuolet. Jopa osapuolten identiteettien voidaan sanoa juontuvan siitä, että ne asettuvat vastakkain toisen ryhmän kanssa. Näiden huomioiden perusteella voi tehdä ehkä yllättävänkin johtopäätöksen, että vaikka ulkoryhmä on se, mihin ihminen ei koe kuuluvansa, juuri se antaa kuvitteellisen voiman, jota sisäryhmä tarvitsee vahvistaakseen identiteettiään ja eheyttään. (Bauman 1997: 53–55.)

Alueiden asukkaiden alueellisella identiteetillä tai aluetietoisuudella viitataan siihen, millä tavalla asukkaat tuntevat kuuluvansa jollekin alueelle, miten he hahmottavat alueensa kokonaisuutena ja tiedostavat sen erityisluonteen ja ominaisuudet sekä tuntevat yhteenkuuluvuutta alueen muiden asukkaiden kanssa. (Paasi 1986: 37.) Alueellisella identiteetillä ja aluetietoisuudella tarkoitetaan sitä identiteettiä, joka nousee paikasta tai alueesta, jolla ihminen asuu. Edellä esitetty me-yhteisö muodostuu niistä ihmisistä, jotka asuvat samalla alueella ja jotka kokevat saman alueen omakseen. ”He” taas ovat muualla, muilla alueilla asuvia.

Aluetietoisuus rakentuu myös erilaisten sosiaalistavien toimijoiden, kuten media ja koulujärjestelmä, kautta. Fyysisen ja maantieteellisen olemassaolon lisäksi alueellisuus on myös symbolista toimintaa. Alueellisuutta voi sen takia tarkastella esimerkiksi alueita muovaavien valtasuhteiden järjestelmän tai menneisyyttä koodaavien dokumenttien, kuten sanomalehtitekstien, avulla. (Moring 2000: 83.) Traditioiden ja muiden sen kaltaisten edeltävien sukupolvien jättämien viestien avulla nykyihmiset voivat kommunikoida menneiden aikojen kanssa. Samalla tavoin tämän ajan ihmiset voivat jättää viestejä, joilla meidän jälkeen tulevat voivat rakentaa omaa tietoisuuttaan ja identiteettiään. (Bauman 1997: 51.)

Aikaisemmin identiteettien luonne nähtiin pysyvämpänä kuin nykyään, jolloin identiteettien katsotaan muodostuvan monesta eri merkitykseltään vaihtelevasta osasta (Kivikuru 1998: 322). Nykyään media tarjoaa paljon välineitä ja ainesta identiteetin rakentamiseen ja muokkaamiseen. Identiteetti ei pysy aina samana vaan muokkautuu prosessinomaisesti. Vaikka identiteetti on historiallisesti muuttuva, ympäröivä kieli ja kansallinen kulttuuri antavat sille merkityksen. (Tapper 2000: 6.) Kuitenkin nykyihminen voidaan nähdä myös jonkinlaisena paimentolaisena kulttuurisessa merkityksessä, koska alueisiin ja alueellisiin yhteisöihin kiinnittymistä ei enää koeta merkitykselliseksi (Moring 2000: 81).

Kivikuru (1998) pohtii ajan ja paikan merkitystä identiteetille. 1980-luvulta alkoi keskustelu, jonka perusajatuksena oli, että paikka, jossa ihminen elää, ei merkitse nykyään niin paljon kuin aika, jota ihminen elää. Ihmisiä yhdistävät toisiinsa muut seikat kuin paikkaan liittyvät. Usein samaa kokemusmaailmaa on välittämässä media. Kivikuru esittelee myös Arjun Appadurain (1996) tarjoamat viisi erilaista maisemaa, joiden keskellä ihminen elää. Ne ovat mediamaisema, ideomaisema, etnomaisema, teknomaisema ja rahamaisema. Näistä maisemista tekno- ja rahamaisemat globaalistuvat herkimmin, ideomaisema hitaimmin. Ideomaisema on identiteetin ydinainesta, joka nousee yksilöä ympäröivästä yhteisöstä. Ideomaisema on kuin koodi, jonka avulla yksilö tarkkailee ja tulkitsee muita maisemia. Tämän käsityksen mukaan paikalla ja elämysympäristöllä olisi merkittävä rooli ihmisen identiteetin muodostumisessa. (Kivikuru 1998: 330.) Median käyttämät diskurssit ohjaavat näkemään kirjoitetut aiheet tietyllä tavalla. Samalla diskurssit synnyttävät erontekoa meihin ja muihin. Näin aivan arkisella tasolla kielestä tulee ideologian työkalu ja samalla myös ideomaiseman tärkeä elementti. (Kivikuru 2000: 44.)

Philip Schlesinger (1997: 68) on esittänyt kollektiivisen identiteetin neljä peruspiirrettä. Lyhyesti ne voidaan esitellä seuraavasti: 1) Kollektiivinen identiteetti on sellaisen tietoisuuden rakentamista ja uusintamista, mikä nousee olemuksestaan tietoisesta yhteisöstä. Yhteisö käyttää tarjoamiaan merkkejä ja merkityksiä elämän jäsentämiseksi. 2) Identiteetti määrittää ”meidät” ja ”heidät”. 3) Kollektiivinen identiteetti kehittää yhteisen muistin ja yhteisen unohduksen, niin että historiasta tulee keskeinen kollektiivinen ymmärryksen tyyssija. 4) Prosessit yltyvät myös yli tilan.

Kielellisten valintojen taustalla voi nähdä monia tekijöitä. Tarkastelemalla niitä sosio-kulttuurisesta näkökulmasta paljastuu kielenkäyttäjän arvojen ja uskomusten järjestelmä – ideologia. Kirjoittajaa tai puhujaa kahlitsevat hänen aikaisemmat kokemuksensa sekä sitoutuminen sosiaaliseen yhteisöön, mitkä myös ohjaavat kielellisten valintojen tekemistä sekä tuotetun tekstin tulkintaa. (Kalliokoski 1996: 14.)

2.4. Journalistiikan näkemys alueellisuuteen

2.4.1. Sanomalehdistön alku Suomessa

Jotta voisimme ymmärtää sanomalehtien nykyisiä rooleja ja sanomalehdissä käytettävää kieltä, on hyvä luoda katsaus menneeseen. Koko suomalaisen sanomalehdistön historia on vaikuttanut siihen, millaisia alueellisia sanomalehtiä maassamme on nykyään.

Ensimmäinen suomalainen sanomalehti, ruotsinkielinen Åbo Tidningar, ilmestyi vuonna 1771. Vuonna 1776 nähtiin ensimmäinen suomenkielinen sanomalehti, Antti Lizeliuksen toimittama Tieto-Sanommat, joka oli tyyliltään lukijoitaan valistava ja opettava (Tommila & Salokangas 1998: 11, 16.) 1800- ja 1900-luvun vaihde oli aktiivista suomalaisten sanomalehtien syntyä. Lehtien perustamisen syynä oli pääasiassa poliittisen sanoman levittäminen. Aluksi kielipoliittiset kysymykset saivat eri puolien kannattajat tekemään omia lehtiään, kun taas myöhemmin puoluepolitiikka tuli vahvasti sanomalehtiin. 1800- ja 1900-lukujen molemmin puolin suomalainen sanomalehtiverkko laajeni poliittisten aatteiden voimalla koko maan kattavaksi (Orjala 1995: 1). Vuosisadan kuluessa suomalaiset sanomalehdet ovat pääasiassa virallisesti irtautuneet poliittisista kytköksistään. Suomen lehdistöä kuvaa sen sijaan laaja alueellinen jakautuminen. Vaikka lehdet ovat edelleen samoja, jotka aikanaan ajoivat poliittisten puolueiden asiaa, on niiden halu nykyään ajaa enemmänkin oman alueensa asiaa kuin puolueiden. Poliittiset aatteet ovat joutuneet antamaan tilaa alueellisille tavoitteille pääosin taloudellisten syiden takia. Lukijakunta pyritään saamaan mahdollisimman suureksi, mikä taas houkuttelee enemmän ilmoittajia. (Hujanen 2000: 30.)

Suomenkielinen lehdistö oli keskittynyt maan eteläosiin ja suurehkoihin kaupunkeihin, mistä se levisi 1800-luvulla Pohjois- ja Itä-Suomeen sekä pieniin kaupunkeihin. Suomenkielisen lehdistön kasvun aikaa olivat erityisesti 1870- ja 1880-luku (Landgren 1988: 342, 398.) Suomalaisen sanomalehdistön synty ja leviäminen olivat pääasiassa poliittisten aatteiden ja mielipiteiden jakamisen ja esillä pitämisen tulosta. Eri maakuntalehtien syntymisen taustalla olivat usein poliittiset puolueet. Maalaisliittolainen Santeri Alkio oli vuonna 1914 sitä mieltä, että sanomalehden ensisijainen tehtävä oli edustaa jotain aatesuuntaa ja vasta sen jälkeen tyydyttää lukijoiden uutistarvetta. Maalaisliittolaiset lehdet olivat maaseudun ja siellä asuvien ihmisten asioiden ajajia, kun taas sosiaalidemokraateilla oli omat lehrensä, jotka ajoivat työväen asiaa. Lehtikielen ”me ja muut” -ajattelu oli tuolloin hyvin vahvaa. Maalaisliittolaisissa lehdissä ”me” edusti maalaisia, joilla oli vastassa ”muut” eli kau-

punkilaiset. Sosiaalidemokraattien ”me” oli työväki, kun ”muut” olivat kapitalistinen yhteiskunta tai sen edustajat porvarit tai vanhasuomalaiset. (Tommila & Salokangas 1998: 131–132.) Lehtien, joilla oli maalaisliittolainen tausta, menestyksen perustan muodosti ilmestymiskaupungin ympärillä oleva maakunta (Tommila & Salokangas 1998: 222).

Myös tämän tutkimuksen aineistona olevan *Keskipohjanmaan* (silloin *Keski-Pohjanmaa*) syntyyn vaikuttivat sen ajan poliittiset tuulet. Lehti perustettiin vuonna 1917 ja tuon perustamispäätöksen tekivät maalaisliittolaiset. Seudulla ilmestyi vanhasuomalainen Kokkola-lehti, joka menetti ykköslehden aseman Keskipohjanmaalle. Alueella oli aikaisemmin ilmestynyt lehti nimeltä Keski-Pohjalainen, jonka kirjapainosta tuli uuden lehden omistama. Kirjapainossa oli viimeksi painettu lehteä nimeltä *Kokkolan Uutiset*, mutta se lakkautettiin uuden lehden tullessa. (Salokangas 1987: 182, 189.)

2.4.2. Alueellinen lehdistö

Nykyään Suomessa ilmestyy valtakunnallisia, alueellisia ja paikallisia sanomalehtiä. Alueellisia sanomalehtiä kutsutaan usein maakuntalehdiksi. Maakuntalehti on usean kunnan, yleensä maakunnan, alueella ilmestyvä lehti, joka välittää uutisia ilmestymisalueeltaan sekä muualta kotimaasta ja ulkomailta. Sen tehtävä on luonteeltaan kuitenkin olla alueellinen, ei valtakunnallinen, lehti. Alueen käsitettä määriteltäessä on hyvä huomioida, että alue on paitsi maantieteellinen ja luonnontieteellinen käsite, myös sosiaalinen tuote. Suomessa ilmestyviä alueellisia sanomalehtiä kutsutaan myös *maakuntalehdiksi*. Aina ei ole helppo sanoa, miksi maakuntien rajat ovat siinä, missä ovat ja miksi maakunnista on muodostunut nykyisenlaisia. Eräs vastausten antaja on maakuntalehdet. Suomessa ilmestyi vuonna 2005 seitsenpäiväisiä sanomalehtiä 31, joista suurin osa on maakuntalehtiä. Kuten Mennola (1999: 53) asian ilmaiseekin, jokin sanomalehti leviää lähes jokaiseen Suomen kolkkaan. Lehtien levikkialueet kertovat ainakin jotain siitä, minkä maakunnan lukijat kokevat omakseen. Kun suomalaisessa sanomalehdistössä puhutaan maakunnallisuudesta, tapahtuu se yläkäsitteen suomalaisuus alla, johon nähden maakunnallisuus voidaan ymmärtää moniksi paikallisuuksiksi, missä olennaista on erottautua muista suomalaisista (Hujanen 2000: 31).

Maakuntalehdellä on tiedonjakajan ja kielenkäyttäjän lisäksi myös muita rooleja. Vaikka sanomalehtien tilaaminen kotiin vähentyi Suomessa 1990-luvulla, on edelleen yleistä, että lehti tulee suoraan kotitalouksien postilaatikoihin. Lehdellä on sinällään rooli myös ihmisten sosiaalisessa ympäristössä. Lehti antaa sisällön monelle keskustelulle esimerkiksi

kotona, työpaikalla tai koulussa. Näiden keskustelujen pohjalla saattaa olla lehden antama kuva asioista. Vaikka median tarjonta on monipuolistunut ja mahdollisuudet median käyttöön on lisääntynyt, moni suomalainen lukee edelleen sanomalehtiä. Sähköinen viestintä ei ole poistanut ihmisten halua lukea ja seurata maailman menoa paperilehdestä.

Maakuntalehdellä voidaan nähdä olevan useita tehtäviä. Lehden maakunnallisuus rakentuu monesta eri seikasta. Tärkeimmät ja selvimmät funktiot lienevät tiedonvälitys sekä alueen puolesta puhuminen. Lehden perustehtäviin kuuluu välittää tietoa, mikä ei sinällään vielä luo minkäänlaista alueellista luonnetta lehdelle. Maakuntalehti nosta julkisuuteen maakunnan asioita sekä puolustaa niitä. Maakuntalehti on myös lukijoiden yhdyside sekä maakunnan elämään vaikuttaja. (Orjala 1995: 5.) Nämä kaksi roolia, tiedonvälittäjä ja puolesta-puhuja, limittyvät toisiinsa: tietoa voi välittää puolustamalla aluetta ja puhumalla alueen puolesta. Lehdellä ei kuitenkaan ole puolestapuhujan roolia pelkästään alueen omien lukijoiden keskuudessa, vaan myös niiden keskuudessa, jotka hierarkiatason ylemmällä tasolla tekevät aluetta koskevia päätöksiä (Paasi 1986: 93). Kyse on näkökulmasta ja tavasta representoida maailmaa. Maakunnallisuus voi syntyä siitä, millaista tietoa halutaan välittää: kuinka paljon korostetaan omaa aluetta, onko oma alue kärsijä vai menestyjä, kuinka paljon kirjoitetaan asioista, jotka koskettavat alueen asukkaita.

Sanomalehtien maakunnallisuus on liitetty perinteisesti sanomalehdistöön, joka on ollut poliittiselta kannaltaan keskustalaista, mutta myös sitoutumattomat ja kokoomuslaiset lehdet ovat pyrkineet olemaan maakunnan asioiden ajaja (Orjala 1995: 5.) Alueellinen rooli on ollut jo 1800-luvulta lähtien melko selkeä suomalaisille sanomalehdille (Hujanen 2000: 12). Vaikka poliittisilla näkemyksillä ja aatteilla on ollut merkittävä rooli sanomalehtien leviämässä, kaupalliset aspektit alkoivat ajaa sanomalehtitoimintaa jo 1920-luvulla. Uutisten kysynnän ja tarjonnan kasvu sekä kilpailu lukijoista lisäsi lehtien muuttumista sitoutumattomiksi. 1990-luvun alkupuolella kaikkiaan 22 lehdestä, jotka ilmestyivät seitsemänä päivänä viikossa, poliittisesti sitoutuneita oli kahdeksan. (Orjala 1995: 2–3.) Nykyään maakuntalehdet ovat muiden mukana lehtien välisessä kaupallisessa kilpailussa. Lehdet pyrkivät saamaan mahdollisimman suuren levikkialueen, mikä voi näkyä myös siinä, mistäpäin aluetta lehden juttuaiheet ovat. Sieltä kirjoitetaan, minne levikkialuetta halutaan levittää.

Alueellinen lehti ja itse alue ovat usein nivoutuneet toisiinsa hyvin vahvasti, mikä lisää maakunnallisuuden korostumista erityisesti niin sanotuilla yhteiskunnan kehitysalueilla. Tätä vahvistavat myös yhteiskunnassa tapahtuvat muutokset, esimerkiksi alueellinen polarisoituminen. (Orjala 1995: 8.) Yhteiskunnassa tapahtuu jatkuvasti muutoksia. Viime vuosikymmeninä Suomessa on noussut esiin niin sanottu kehitysalueongelma. Käsitellessään yh-

teiskunnallista polarisoitumista ja kehitysalueongelmia lehdistössä on syntynyt aluekeskeisyyttä korostava kieli, jota voidaan kutsua myös regionalistiseksi kieleksi. (Orjala 1995: 22.) Regionalistisen kielen piirteitä käsitellään tarkemmin myöhemmässä vaiheessa.

Koska maakuntalehti ilmestyy tietyllä alueella, vain osassa Suomea, tarkoittaa tämä vääjäämättä, että syntyy niin sanotusti oma alue ja muu alue, joka on toisten. Tästä näkökulmasta nähtynä alueellinen sanomalehti on luomassa ajattelua aikaisemmin käsitellystä yhteisöllisyydestä sekä kollektiivisesta identiteetistä. Lehti myös antaa sen lukijakunnalle, esimerkiksi maakunnan asukkaille, mahdollisuuden toimia yhteiskunnallisena voimana (Orjala 1995: 22).

Sisältö, joka lehden sivuille päätyy, on monen valinnan tulosta. Lehden uutisvalintoihin vaikuttavat myös mahdollisen uutisoitavan aiheen vaikutusalue sekä tiedotusvälineen toiminta-alue. Toimituksessa mietitään, millä tavoin ja kuinka suuressa määrin aihe koskettaa lehden lukijoita. Joskus valtakunnallista aihetta voidaan katsoa paikallisuuden näkökulmasta, joskus taas paikallista aihetta voidaan suurentaa valtakunnalliseksi tai verrata muiden alueiden tekemiin ratkaisuihin. Voidaan myös sanoa, että uutisella on sitä suurempi arvo, mitä lähempänä sen tapahtumapaikka on maantieteellisesti. Kaiken kaikkiaan uutisen valintakriteereihin vaikuttavat maantieteellisen etäisyyden lisäksi ajallinen etäisyys sekä se, kuinka läheisesti uutisen tapahtumat koskettavat vastaanottajia. (Huovila 2004: 65–67.)

2.4.3. Median kieli rakentamassa paikallisuutta

Paikallisuus on erityisesti periferioiden ominaisuus ja se koetaan vahvemmin ja sitä uusinnetaan uutterammin niissä kuin metropoleissa. Vaikka identiteetillä on useita määritelmiä, voidaan yksinkertaistaen sanoa, että identiteetillä tarkoitetaan kulttuurin ja nationalismin tutkimuksessa yksilön yhteiskunnallista tietoisuutta. Kivikurun mukaan identiteetti toimii symbolien avulla ja näin ollen yhteiskunnallisia symboleja muokkaavat prosessit vaikuttavat myös identiteettiin. (Kivikuru 1990: 4.)

Kivikuru (1990: 10) mainitsee, että uutisissa ja tiedonvälityksen ajankohtaistoiminnassa kieltä käytetään pääosin standardimuodossa. Tämän takia kielen paikallisuusfunktio on heiveröistä. Paikallisuus tulee ilmi lähinnä vain paikannuksena eli paikan nimeämisenä. Vaikka Kivikurun ajatus kuulostaa vähäiseltä, on siihen kiintoisaa tarttua. Jos paikallisuus on kaventunut nimeämiseen, on mielenkiintoista havainnoida, millä tavalla nimeämistä tehdään

alueellisissa sanomalehdissä. Nimeäminen voi olla hyvinkin aluetietoisuutta vahvistavaa tai se voi myös kaventaa sitä. Tähän kysymykseen paneudutaan myöhemmin tässä tutkimuksessa muun muassa tarkastelemalla erikokoisten alueiden esiintymistä lehdessä.

Kivikurun ajatukseen voidaan tarttua myös toisesta näkökulmasta. Hän käsittelee tutkimuksessaan (1990) kansallisen identiteetin ja kulttuuri-identiteetin käsitteitä. Kun hän puhuu kielestä tiedotusvälineissä, liikutaan valtioiden ja kansallisuuksien tasolla. Tässä tutkimuksessa liikutaan sen sijaan alueellisuuskategorian alemmalla tasolla eli regionalistisella tasolla. Siksi näkökulma median kieleen on hiukan erilainen, vaikka yhtäläisyyksiäkin on. Globaalisti ajateltuna kansallisille identiteeteille on tärkeää, että mediassa käytetään omaa kieltä. Jos vähemmistökielellä ei ole sijaa valtamedioissa, sen osaksi voi helposti tulla syrjään jääminen ja mahdollisesti hiipuminen. Tätä ajatusta ei voida suoraan siirtää nyky-Suomen alueelliseen tiedonvälitykseen. Kielen asemesta alueellisella tasolla voisi puhua murteista. On kuitenkin selvää, että nykymedian kieli on yleiskieltä. Se, että murre ei kuulu mediassa, ei tarkoita murteen katoamista ihmisten arkielämästä. Median kielellä voi kuitenkin olla merkitystä alueellisen tietoisuuden muodostumiselle. Tässä kohdin on erityisen tärkeää se, millaista sanastoa media käyttää: miten paikat nimetään, millaisilla adjektiiveilla asioita kuvataan, kuka on aktiivinen toimija, kuka passiivinen.

2.4.4. Kielen regionalistisuus

Alueeseen liittyvää käsitteekieltä on käytetty jo kauan ennen maantieteestä tuli yhteiskunnallinen instituutio. Kieltä käytettiin tunnetun maailman kuvaamiseen ja jäsentämiseen. (Häkli 1994.) Tässä luku johdattaa tarkemmin siihen, miten alueesta puhuminen ja regionalistinen kieli sen osana ymmärretään tässä tutkimuksessa.

Latinan kielen sana *regere* 'hallita' on sanan *region* taustalla, joka taas on suomennettu *alueeksi* (Moring 2000: 85). Johdos *regionalismi* tulee näin tästä taustasta. Latinalaista alkuperää pohtiessa voi huomata, että käsitteeseen, joka on suomeksi *alue*, alun perin kuuluu hallitseminen. Näin ollen alue ei olekaan mikä tahansa villi alue, vaan jokin rajattu ja jonkin vallassa oleva alue. Sivistyssanakirja antaa tälle latinalaisperäiselle sanalle *regionalismi* seuraavia merkityksiä: ”seudun omalaatuisuus, erottuminen muista seuduista tai alueista”, ”kotiseudun suosiminen”, ”paikallispatriotismi”, ”eri alueiden kehittyminen toisistaan eroaviksi” sekä ”aluepolitiikka”. (Valpola 2000 s.v. *regionalismi*) Merkitykset ovat hyvin lähellä toisi-

aan. Tulkintaan vaikuttaa konteksti, jossa regionalismi kulloinkin ilmenee. Yhteistä merkityksille kuitenkin on, että toiminnan kohteena tai siihen hyvin läheisesti kuuluvana on aina jokin alue. Sanat *kehittyminen* ja *suosiminen* antavat kuvan siitä, mihin suuntaan regionalismi aluetta ohjaa; regionalismin voidaan sanoa olevan ajattelutapa, joka ajaa jotakin aluetta mahdollisimman positiiviseen suuntaan. Erottuminen taas ilmaisee, että halutaan olla erilaisia kuin muut alueet.

Anssi Paasin mukaan sanomalehdissä vahvistui erityisesti 1960-luvulla kirjoittelu, jotka käsittelivät kehitysaluekysymyksiä. Keskustelussa kehitysalueista vaikutti myös korostunut oman alueen puolesta puhuminen, jota voidaan kutsua käsitteellä regionalismi. Regionalismi viittaa aluekeskeiseen ajattelutapaan, jossa korostuvat valtion osa-alueiden kulttuuriin, hallinnollisiin tai taloudellisiin piirteisiin liittyvät tekijät. Regionalismin ohjaama kirjoittelu synnytti lehtiteksteihin regionalistisen kielen, jolle oli tyypillistä taloudellisesti menestyvien alueiden ja ns. kehitysalueiden asettaminen vastakkain, esimerkiksi etelä vs. muu Suomi. Tällaisessa kirjoittelussa alueet esitettiin kehityksen subjekteina. Sitä roolia ei annettu alueiden poliittisille, taloudellisille tai hallinnollisille toimijoille ja instituutioille. (Paasi 1986: 24, 212.) Sanakirjan mukaan *regionalismin* johdos *regionalistinen* ilmaisee, että jokin on regionalismin mukaista (Valpola 2000 s.v. *regionalistinen*). Kun käsittelemme regionalistista kieltä, käsittelemme siis kieltä, joka tukee regionalismin ajatuksia ja pyrkimyksiä.

Laajemmin regionalistisena kirjoitteluna voidaan kuitenkin ymmärtää lehtijutut, joissa oma alue kuvataan hyvin positiivisessa hengessä, sitä verrataan muihin alueisiin ja alueen asukkaisiin liittyviä stereotyyppioita korostetaan. Lisäksi aluetta personifioivat kirjoitukset ja asukkaiden ideaalista yhteisöllisyyttä (”me-henkeä”) sekä maakunta-ajattelun merkitystä korostavat artikkelit ovat osa regionalistista kirjoittelua. (Paasi 1986: 207.) Tässä tutkimuksessa regionalistiseksi kieleksi ymmärretään se kieli, jota käytetään edellä mainittujen, kirjoittelun regionalistiseksi tekevien, asioiden kirjoittamisessa. Lisäksi tutkittavaksi kohteeksi on otettu myös paikannimien käyttö sanomalehtiteksteissä, sillä paikannimet muovaavat osaltaan lukijoiden aluetietoisuutta. Lähestyn paikannimien käyttöä siitä näkökulmasta, minä kokoisia alueista teksteissä käsitellään ja mainitaan.

Regionalistinen kirjoittelu ja sitä myöten myös kieli on sidoksissa alueelliseen identiteettiin ja aluetietoisuuteen. Regionalistisella kielellä välitetty kuva rakentaa vastaanottajan käsitystä alueesta. Yksilön aluetietoisuuteen vaikuttaa tietenkin julkisen kielenkäytön lisäksi moni muukin asia, mutta median asema nykyajan ihmisen elämässä on niin suuri, että sen vaikutus on syytä ottaa huomioon. Regionalistista kieltä voidaan toki käyttää muuallakin kuin tiedotusvälineissä, esimerkiksi suurelle yleisölle suunnatuissa puheissa. Mediassa käy-

tetty regionalistinen kieli leviää helposti suurelle yleisölle, ja se on siksi myös tutkimisen arvoista. Aluetietoisuuden muokkautumista voidaankin käsitellä regionalistisen kielen kautta kollektiivisesti koettuna ilmiönä.

Paasi on omassa tutkimuksessaan (1986) tarkastellut lehtiartikkeleiden regionalistista kirjoittelua. Hän ymmärtää tällaiseksi kirjoitteluksi alueen piirteiden korostamisen voimakkaan positiivisessa hengessä, eri alueiden olosuhteiden vertailun, alueen asukkaisiin liitettävien stereotyyppien korostamisen sekä eri alueiden asukkaiden vertailun. Myös me-henkeä ja maakunnallisuutta korostavat kirjoitukset sekä aluetta personifioivat jutut Paasi katsoo regionalistisiksi. (Paasi 1986: 207.)

Aluekeskeiselle kielelle on ominaista abstraktien spatiaalisten käsitteiden personifiointi siten, että ”alue” tekee toiselle jotain tai että ”alueet” kilpailevat keskenään. Regionalistisen kielen merkitys on edelleen osaksi siinä, että sen avulla on mahdollista muokata identiteettiä, pitää yllä alueen asukkaiden yhteishenkeä ja edistää kehitysaluetietoisuutta (Paasi 1986: 78). Tässä mielessä regionalistisen kielen merkitys voidaan huomata myös siinä, että se tarttuu vastaanottajiin, jolloin heistä samalla muodostuu jonkinlainen yhteiskunnallinen ryhmittymä, joka näyttäytyy ulospäin yhteiskuntaan. (Orjala 1995: 22.)

Regionalistinen taisto lehtikirjoittelussa voidaan tunnistaa maakuntien väliseksi tai, kuten edellä mainittiin, etelän ja pohjoisen väliseksi väännöksi. Aina kilpailu ei kuitenkaan ole pelkästään alueiden välistä vaan joskus myös heimojen välistä. Käsitteet vanhoista heimosta korvaavat tällöin varsinaiset alueet eli maakunnat tai niin kutsutut periferiat. Nyky-yhteiskunnasta ei aina ole helppo löytää motiivia tuollaiselle kirjoittelulle. Vanhoihin heimoihin pohjautuva kirjoittelu osoittaa ajattelua, jossa eri ihmisryhmille annetaan ulkoapäin identiteetti, joka on opittava; eri heimojen odotetaan toimivan tietyllä tavalla ja olevan tietyn kaltaisia. Heimokirjoittelussa on tullut esille myös se, että alue on nähty olion kaltaisena, jolla on persoonallisuus ja joka on kykenevä erilaisiin kilvoitteluihin. (Paasi 1986: 215.)

Lehtikirjoittelussa regionalistinen aines voi olla niin eksplisiittistä kuin implisiittistäkin. Eksplisiittinen regionalistinen sisältö on siinä mielessä kiinnostavaa, että siinä alueen personifikaatio, alueellisen solidaarisuuden korostaminen sekä alueen asukkaiden kollektiivisten piirteiden korostaminen tulee selvästi esille. Nämä mainitut regionalistiset sisällöt ovat aluetietoisuuden kannalta kiinnostavimpia. (Paasi 1986: 93.)

3. ALUEELLISUUS

3.1. Mikä on maakunta?

Käsitteellä *maakunta* on pitkä historiallinen tausta. Jo ennen Ruotsin valtaa on mainintoja maakunnista, esimerkiksi Satakunta, Ahvenanmaa, Häme, Uusimaa. Pohjanmaa hahmottui 1300-luvulla ja Savo erottautui Karjalasta 1400-luvun loppupuolella. Ruotsalaisten vallattua Suomen muodostui hallinnollisia linnaläänejä, minkä myötä syntyi yhdeksän hallintokeskusta. Nämä linnaläänit vakiinnuttivat niin sanottuja historiallisia maakuntia. Vanhojen maakuntien rajat vaikuttivat voutikuntien ja läänien rajoihin useita vuosisatoja, kunnes vuonna 1775 tehty läänijako häivytti vanhan maakuntajaon. Tuo Kustaa III:n tekemä uudistus korosti läänien hallinnollisia piirteitä. Vanhat maakunnat olivat kehittyneet alun perin itsehallinnollisina yhdyskuntamuotoina. Vaikka vanhoissa historiallisissa maakunnissa voi nähdä jo pohjaa nykyiselle aluejaolle, on myöhemmin syntynyt maakuntajako muodostunut muista lähtökohdista käsin, esimerkiksi taloudellisista ja hallinnollisista tekijöistä. Maakunnat alkoivat saada nykymuotoaan 1800-luvun jälkipuoliskolla. Sanomalehdistöllä, koulutuksella ja kansalais-toiminnalla oli merkittävä rooli aluetietoisuuden ja maakunta-ajattelun vahvistumisessa. Topeliuksen *Maamme kirja* sekä ylioppilasosakunnat olivat osaltaan vahvistamassa käsityksiä Suomen eri alueista. Tuolloin luotuja kansallisromanttisella aikakaudelle tyypillisiä ajatuksia heimoista ja maakunnista vahvistettiin muun muassa maakuntalauluilla. Käsitykset muinaisheimoista siirtyivät myös maantiedon oppikirjoihin. Heimoajattelu ja sen rinnalla stereotyyppiat ovat olleet taustalla myös monessa nykyistä alueellisuutta käsittelevässä lehtikirjoituksessa (Paasi 1986: 55–57, 62–63, 216.) Vuoden 1997 läänituudituksen yhteydessä nykyiset maakunnat ja niihin kuuluvat kunnat luetteloidtiin ensimmäisen kerran virallisesti. Valtioneuvoston 26.2.1998 antaman päätöksen mukaan Suomessa on tällä hetkellä 20 maakuntaa. (Finlex.)

Sanakirjamääritelmän mukaan maakunta on kunnista muodostettu kokonaisuus, jonka tehtävä on alueellinen suunnittelu ja kehittäminen. Maakunta on valtakunnan osa, joka on historiallisesti ja kansatieteellisesti yhtenäinen. Maakunnalla voidaan tarkoittaa myös keskuspaikan ympärillä olevaa maaseutua. (Kielitoimiston sanakirja s.v. *maakunta*). Mennola (1999) vertailee suomen kielen sanaa *maakunta* muihin vastaaviin termeihin Euroopassa.

Erilaisia nimityksiä ovat esimerkiksi *kreivikunta*, *provinssi* tai *lääni*. Englanninkielistä termiä *region* käytetään esimerkiksi Euroopan neuvoston asiakirjoissa, mutta sana saatetaan kääntää eri tavoin asiayhteydestä riippuen. Mennola mainitsee, että suomen maakunta on sopimuksenvarainen nimitys yleiseurooppalaiselle ilmiölle. Maakuntia on pyritty myös häivyttämään pois Suomen kartalta poliittisesti, määrätietoisimmin 1970-luvulla. Tämä näkyy myös siinä, että sana *maakunta* pyrittiin korvaamaan termillä *alue*. Nykyisin alue-sana on ahkerassa käytössä EU-kielessä. Nykyiset maakunnat ovat toisaalta aluepoliittisia toimijoita, joihin kohdistuvat valtion säätely ja odotukset. Toisaalta taas maakunnat ovat niissä asuvien ihmisten muodostamia yhteisöjä, joihin liittyy monia historiallisia, kulttuurisia ja henkisiä aspekteja samoin kuin aineellisia ja nykyisyyden muokkaamia puolia. (Mennola 1999: 14–18.)

Käsite *maakunta* saattaa joidenkin nykyihmisten korvissa kuulostaa vanhahtavalta ja jossain määrin maaseutuun liittyvältä. Tämä johtunee siitä, että puheessa *maakunta*-sanaa käytetään ilmaisemaan Helsingin ulkopuolista Suomea (*Maakunnan miehet tapasivat ministerin*). Samalla tavoin myös muiden isompien kaupunkien ympäröimää aluetta voidaan kutsua maakunnaksi erotuksena maakuntakeskuksesta. Kaikesta huolimatta maakunnat ovat virallisia käsitteitä virallisissakin yhteyksissä, kuten edellä mainittu valtioneuvoston päätös osoittaa. (Paasi 1986: 56; Kielitoimiston sanakirja s.v. *maakunta*.)

Suomen kahdellakymmenellä maakunnalla on kullakin omat erityispiirteensä ja niihin liitetään erilaisia mielikuvia. Jokin alue voidaan nähdä vahvempana maakuntana kuin toinen. Maantieteen, elinkeino-olojen ja julkisen hallinnon tosiasiat voivat olla maakunnallisen heikkouden tai vahvuuden takana. Ratkaisevaa kuitenkin on, millaisen kulttuuriyhteisön maakunta muodostaa. Kulttuuriyhteisön ratkaisevat voimavarat ovat henkisiä, kuten kotiseuturakkaus, omien olojen tuntemus, yhteiset edut, intressit ja ongelmat, näkökulma menneeseen ja tulevaan, maailmanmenon seuraaminen ja siitä kommunikoiminen. Vahvat kulttuuriyhteisöt ovat yleensä yhteistyökykyisiä, koska yhteistyöllä koetaan olevan hyötyä kaikille. Yhteistyötä ja maakunnan hyväksi antautuvaa tekemistä voidaan kutsua perinteisesti maakuntahengeksi. (Mennola 1999: 22.) Maakuntalehti on merkittävä yhteisten asioiden esilläpitäjä ja myös paikka, jonka sivuilla on mahdollista kommunikoida. Maakuntalehti myös antaa aiheita maakunnan asukkaiden välisiin keskusteluihin.

3.2. Keski-Pohjanmaa maakuntana

Pohjanmaa oli pitkään yksi jakamaton alue, jota oli jaettu vain hallinnossa kihlakuntiin ja tuomiokuntiin. Vuonna 1775 alue jaettiin kahteen lääniin, mutta senkin jälkeen maakunta säilyi yhtenäisenä. 1880-luvulta on tavattu maantieteen, kansatieteen ja arkeologian tutkijoiden kirjoituksia, joissa on ensimmäisiä kertoja mainittu Etelä- ja Pohjois-Pohjanmaa sekä myös ruotsinkielinen Pohjanmaa. Samaan aikaan on käytetty myös nimitystä *Keski-Pohjanmaa*, tosin ruotsinkielisenä: Uudessakaarlepyyssä ilmestyi 1881–83 sanomalehti nimeltä *Mellersta Österbotten*. Myös Zacharias Schalinin kansatieteellisissä kirjoituksissa vuodelta 1882 on käytetty samaa *Mellersta Österbotten* -nimitystä. (Virrankoski 1997: 279.)

Vuosisadan vaihteessa nimi *Keski-Pohjanmaa* alkoi esiintyä eri kulttuurialojen yhteisöissä: 1896 perustettiin Haapavedelle Keski-Pohjanmaan kansanopisto, 1906 Keski-Pohjanmaan Nuorisoseurojen Liitto ja 1908 Mellersta Österbottens folkhögskolan. Vaikka käsitettä Keski-Pohjanmaa käytettiin, sillä tarkoitettiin edellisissä nimissä kuitenkin hiukan eri alueita. Helsingin yliopiston osakuntien jakautumisella oli myös oma merkityksensä maakuntien muodostumisessa. 1907–08 Pohjalainen Osakunta jakautui Etelä-Pohjalaiseen ja Pohjois-Pohjalaiseen Osakuntaan sekä ruotsinkieliseen Vasa Nationiin. Osakuntien rajaksi tuli Oulun ja Vaasan läänien välinen raja. Vuonna 1899 Kokkola-lehden pääkirjoituksessa kirjoitettiin yhteiskoulun rakennuksen yhteydessä pidettävästä ”maakuntakokouksesta”, joka pidettäisiin ”suomalaista Keski-Pohjanmaata varten”. Tämä lienee ensimmäinen kerta kun Keski-Pohjanmaa on nimetty maakunnaksi. Tämän jälkeen lehti käytti johdonmukaisesti Keski-Pohjanmaan nimeä, mikä teki käsitteestä tutun lukijoille. (Virrankoski 1997: 279–280.) Tästä voimme huomata, että lehden käyttämällä kielellä on ollut aina merkittävä rooli lukijoiden aluetietoisuuden muodostumisessa ja paikannimien vakiinnuttamisessa.

1900-luvun alussa Keski-Pohjanmaalle syntyi useita maakunnallisia liikkeitä ja seuroja. 1906 perustetun Keski-Pohjanmaan osuiskaupan nimi tuntui luonteelta, olihan Keski-Pohjanmaa ollut jo vuosia esillä. Lisäksi perustettiin maanviljelysseuroja, raittiusyhdistyksiä sekä urheiluseurojen muodostama piirijärjestö, joiden nimissä mainittiin Keski-Pohjanmaa. Samalla kun maakunnan nimeä alettiin käyttää, hahmottui myös se alue, jota tuolla nimellä kutsuttiin. Alueeseen luettiin kuuluvaksi kuntia silloisesta ja nykyisestä Vaasan läänistä ja Oulun läänistä. Vuonna 1775 Kustaa III:n antamassa lääninjaossa tehty raja on kantanut 2000-luvulle saakka. (Virrankoski 1997:280.)

Nykyisen virallisen Keski-Pohjanmaan liiton verkkosivuilla kerrotaan, että maakuntaan kuuluu 16 kuntaa. Näistä neljä on liiton osajäseniä. (Keski-Pohjanmaa.) Osajäseninä

olevat kunnat kuuluvat myös pääjäseninä muihin maakuntaliittoihin. Keski-Pohjanmaan kulttuurirahaston verkkosivuilla mainitaan rahaston toimialueella olevan 25 kuntaa, joista kuitenkin 13 on yhteisiä joko Etelä-Pohjanmaan tai Pohjois-Pohjanmaan rahastojen kanssa (Skr). Keski-Pohjanmaan liikunta ry:n verkkosivuilla puolestaan kerrotaan, että yhdistys toimii Keski-Pohjanmaan urheilumaakunnan alueella, joka koostuu 25 kunnasta (Kepli). Nämä luvut kertovat osaltaan siitä, että Keski-Pohjanmaa maakuntana ei ole aivan selvä rajoiltaan. Keski-Pohjanmaa sijaitsee Länsi-Suomen ja Oulun läänin raja-alueella. Toisaalta sellaisia kuntia, jotka ovat mukana Keski-Pohjanmaan urheilutoiminnassa, kuuluu hallinnollisesti rannikon Pohjanmaan maakuntaan. Lisäksi vielä aineistonani olevan Keskipohjanmaalehden verkkosivujen mediatietojen perusteella lehden levikkialueeseen kuuluu 33 kuntaa (kp.net). Levikkialue on siis vielä laajempi kuin maakunnan muiden tahojen määrittelemä maakunta-alue. Tutkittavanani oleva lehti on ainakin nimensä mukaan erityisesti keskipohjalainen. Kuitenkin sen ilmestymisalue – ja sen mukana vaikutusalue – on selvästi suurempi kuin varsinainen virallinen maakunta. Tässä työssä käytän kuitenkin sanaa *maakunta* myös lehden levikkialueesta.

4. PAIKANNIMET OSANA REGIONALISTISTA KIELTÄ

Mikä merkitys on paikannimien käytöllä sanomalehdissä? Minkä kokoiset ja tyylliset paikat näkyvät niiden teksteissä? Paikannimien avulla lukija sijoittaa tapahtumat kartalle. Uutisen kirjoittamisen perussääntö koostuu kysymyksistä *mitä, missä, milloin, miksi* (Huovila 2001: 102). Paikannimillä vastataan missä kysymykseen. Paikannimi on ilmaus, joka erottaa paikat toisistaan ja jonka avulla paikka yksilöityy. Paikkoja tarkoittavat ja luokittelevat sanat ovat yleisiä, koska niitä käytetään puhuttaessa jokapäiväisestä elinympäristöstä. (Kiviniemi 1990: 44.)

Olen poiminut tutkimusaineistosta kaikki Keskipohjanmaan maakuntasivuilla olevien uutisten otsikot, jossa on viitattu johonkin paikkaan. Tässä yhteydessä tarkastelun kohteena ovat siis ainoastaan otsikot, eivät varsinaiset uutistekstit. Poimitut esimerkit ovat lehtijuttujen pääotsikoita sekä niiden mahdollisia ylä- tai alaotsikoita. Olen ryhmitellyt otsikoissa mainitut nimet viiteen eri osaan sen mukaan, minkä kokoisia nimetyt paikat ovat. Ryhmät ovat 1) maakunta, 2) kuntaa laajemmat alueet, esimerkiksi seutukunta, 3) kunnat, 4) kylät ja kaupunginosat, 5) yksittäiset paikat kuten rakennukset ja kadut. Suurin osa edellä mainituista alueista edustaa myös hallinnollisen aluejärjestelmän eri tasoja (Riikonen 1997: 180). Lukijan huomio kiinnittyy usein ensimmäisenä otsikkoon, minkä jälkeen päätetään, jatketaanko jutun lukemista vai ei. Näin ollen otsikoita myös luetaan useammin kuin muuta tekstiä. Otsikoissa olevat paikannimet voivat osaltaan ratkaista lukijan kiinnostuksen aiheeseen. Todennäköistä on, että itselle tuttu tai lähellä oleva paikka herättää suuremman kiinnostuksen kuin samankokoinen mutta kauempana oleva paikka. (Kärki 2004: 115.)

4.1. Keski-Pohjanmaa oman alueen lehdessä

4.1.1. Keski-Pohjanmaa

Jo aineistona olevan lehden nimi – *Keskipohjanmaa* – tekee selväksi, että lehti ja alue nimeltä Keski-Pohjanmaa ovat läheisiä toisilleen. Lehden ja maakunnan nimen kirjoitusasu eroavat toisistaan hiukan. Voidaan kuitenkin esittää kysymys siitä, mitä lehti haluaa osoittaa nimellään. Onko lehti sama asia kuin maakunta? Entä voiko maakuntia olla ilman alueella ilmestyvää lehteä, joka tuo maakunnan ja sen asiat julkisuuteen? Ei liene ihme, että Keski-

pohjanmaa ajaa oman maakunnan asioita ja haluaa pitää niitä julkisuudessa. Ei ole myöskään yllätys, että nimi Keski-Pohjanmaa esiintyy lehden teksteissä varsin usein. Keski-Pohjanmaa on se alue, joka on tässä tutkimuksessa ”meidän alueemme”. Se on alue, jonne lähes kaikki maakuntasivujen uutisista ja jutuista sijoittuvat. Tässä alaluvussa tulen tarkastelemaan, millä tavoin oman maakunnan nimeä käytetään maakuntalehden teksteissä, esimerkiksi millaisissa rooleissa ja merkityksissä sana *Keski-Pohjanmaa* esiintyy. Keskipohjanmaan maakuntasivuilla paikannimillä viitataan erikokoisiin alueisiin. Keski-Pohjanmaa on muutamaa poikkeusta lukuun ottamatta laajin alue, joka sivuilla mainitaan. Joissakin otsikoissa voidaan viitata laajemmin Pohjanmaahan tai jopa muihin alueisiin. Näissäkin tapauksissa uutisen näkökulma kuitenkin jollain tavoin liittyy Keski-Pohjanmaahan. Tällaisella sanaston tutkimisella tekstistä voidaan tunnistaa siinä mahdollisesti piileviä tieto- ja uskomusjärjestelmiä tai identiteettejä. Aiemmin tässä tutkimuksessa käsiteltäessä kriittisen diskurssintutkimuksen teoriaa kävi ilmi, että Faircloughin viestintätilanteiden kriittisessä analyysissä tarkastellaan kolmea käytänteiden tasoa, joista yksi on *teksti* (ks. luku 2.1.1.). Sanaston avulla tehtävän lingvistisen analyysin kohteena voi olla niin sisältö kuin muotokin. (Fairclough 1997: 80.)

Maakunnan nimi Keski-Pohjanmaa esitetään aineistossa sekä ilmaisemassa paikkaa että subjektina, joka on kykenevä toimimaan aktiivisesti. Maakunnan nimen käytöllä voi olla siis kaksi erilaista funktiota, maantieteellisen paikan osoittaminen tai hallinnolliseen toimintaan viittaaminen. Seuraavissa esimerkkiotsikoissa viitataan rajattuun alueeseen eli maantieteelliseen paikkaan, jossa jotakin tapahtuu.

Rypsi valtaa peltoja **Keski-Pohjanmaalla** (KP 13.7.2006: 1)

Karhukanta kasvanut **Keski-Pohjanmaalla** (KP 7.7.2006: 3)

Teiniraskauksien taustalla aikuisten matkiminen
Konservatiivisuus suojaa **Keski-Pohjanmaalla** (KP 2.2.2006: 1)

Yhteiskunnallista vaikuttamista, opiskelua ja linjurin odottelua
Kahvilaelämää **Keski-Pohjanmaalla** (KP 5.11.2005: 3)

Näissä esimerkeissä ei tarkemmin eritellä, missäpäin maakuntaa uutisoitavat asiat tapahtuvat, vaan Keski-Pohjanmaa nähdään kokonaisuutena. Tällaiset ilmaukset yhtenäistävät kuvaa maakunnasta. Alla olevat esimerkit esittävät Keski-Pohjanmaan myös paikkana, mutta erona edellisiin esimerkkeihin niissä maakunta esitetään kohteena, jonne saavutaan. Ensimmäinen otsikko on tekstistä, jossa haastateltu henkilö on muuttanut Keski-Pohjanmaalle Vantaalta. Myös toisessa esimerkissä maakunta on saamisen kohteena.

Martinlaakso-paita päällä Kokkolaa valloittamaan
Kansanmusiikki toi **Keski-Pohjanmaalle** (KP 29.10.2005: 14)

Haloselle tukiryhmä **K-P:lle** (KP 3.11.2005: 4)

Toinen esimerkki ei kerro samanlaisesta saapumisesta Keski-Pohjanmaalle kuin ensimmäinen. Vaikka otsikossa ei käytetä lainkaan verbiä, voidaan sen merkitys tulkita niin, että tässäkin kyse on eräänlaisesta maakuntaan tulemisesta, jonkin uuden perustamista. Joka tapauksessa Keski-Pohjanmaa on siinäkin kohteena oleva alue. Huomioitavaa on myös se, että maakunnan nimestä käytetään lyhennettä K-P, minkä voi nähdä jonkinlaisena tuttuutena lehden tekijöiden ja lukijoiden keskuudessa. Toisaalta kyse voi olla yksinkertaisesti lehden toimituksellisista käytänteistä ja lehtisivun tilankäytöstä.

Vaikka maakuntalehti käsittelee vahvasti maakunnan asioita, yllättävän vähän sen otsikoista löytyy tapauksia, joissa nimi Keski-Pohjanmaa esiintyisi subjektina. Maakunnan nimeä ei käytetä samalla tavoin kuin kuntien nimiä, jotka esiintyvät varsin usein aktiivisina subjekteina myös otsikoissa (ks. luku 4.3). Vaikka maakunnallakin on omat hallinnosta ja päätöksistä vastaavat henkilönsä, ei maakunta kuitenkaan esiinny otsikoissa yhtä vahvana toimijana kuin kunnat.

Keski-Pohjanmaa taas ykkönen

Ylen Hyvä tuplasi tuottonsa maakunnassa (KP 29.10.2005: 4)

Vaikka maakunnan nimen, *Keski-Pohjanmaa*, esiintyminen otsikoiden subjektina onkin suhteellisen harvinaista, voidaan sen nähdä kuitenkin ilmaisevan paikan lisäksi aktiivisena toimijana olemista. Lauseyhteys ja lauseen merkitykset antavat erilaisia rooleja lauseen eri jäsenille. Otetaan esimerkiksi seuraava otsikko:

Seikkulan mukaan yhteistyötä tarjotaan kaikkiin suuntiin

Keski-Pohjanmaalta esitetään omaa mallia (KP 27.10.2005: 3)

Yhteistyömallia ollaan esittämässä, mutta ei paljasteta, kuka esityksen takana todellisuudessa on. Sen verran otsikko paljastaa, että esityksen lähtöpaikka on Keski-Pohjanmaalla. Kuitenkin Keski-Pohjanmaa tuodaan esiin tavalla, jolla voidaan ymmärtää, että esitys on ikään kuin maakunnan, ei yksittäisen henkilön. Vaikka lauseen verbi on passiivimuotoinen ja *Keski-Pohjanmaalta* paikkaa ilmaiseva adverbiali, voidaan mallin esittäjäksi sanoa Keski-Pohjanmaan, jonka sisällä taas ovat henkilöt, jotka mallin oikeasti suunnittelevat.

Paikanilmaisijan ja toimijan roolin lisäksi Keski-Pohjanmaa esiintyy omistajana. Harvoin ilmauksista voidaan kuitenkaan tunnistaa todellista omistajuussuhdetta, vaan kyse voi myös tällöin olla paikan esille tuomisesta. Vaikka *Keski-Pohjanmaa* olisikin genetiivimääritteenä, jolloin sillä voisi olla possessiivinen, omistamista ilmaiseva, merkitys, tavallisempaa on, että genetiivin käytöllä halutaan ilmaista jotain muuta, kuten paikkaa, kokonaisuutta, tekijää tai kohdetta. Merkityssuhteen tulkinnan ratkaisee genetiivimääritteen ja sen substantiivipääsanan merkitykset. (ISK 2005: 1184.) Esimerkiksi ilmaus *Keski-Pohjanmaan ainoa ansiotulomiljonääri* voitaisiin myös ilmaista *ainoa ansiotulomiljonääri Keski-Pohjanmaalla*. Mainitseamalla maakunnan nimi annetaan rajat sille alueelle, jossa on vain yksi ansiotulomiljonääri. Toisaalta ilmauksessa voidaan nähdä myös omistamiseen viittaavaa tuntua; näyttää hyvältä, että maakunnan nimi mainitaan miljonäärin yhteydessä. Seuraavat esimerkit näyttävät, että maakunnan nimi on yhdistetty milloin lautamiehiin, milloin maataloihin, mutta kuitenkin Keski-Pohjanmaa ei omista niitä. Kyseiset asiat kuitenkin sijaitsevat Keski-Pohjanmaalla, joten asioilla on jonkinlainen suhde toisiinsa.

UPM:n entinen varatoimitusjohtaja **Keski-Pohjanmaan ainoa** ansiotulomiljonääri Scanfilin perustaja kääri eniten euroja (KP 2.11.2005: 1)

Keski-Pohjanmaan lautamiehet järjestäytyvät Maallikko on lakimiehen peili (KP 14.2.2006: 3)

K-P:n maatilat maan kärkeä (KP 3.11.2005: 1)

Keski-Pohjanmaan rannikkokin riskialuetta lintujen kevätmuuton aikana Siipikarja pidettävä sisällä (KP 1.2.2006: 24)

Lehtitekstissä esiintyy paljon yhdistysten ja organisaatioiden nimiä, jotka muodostuvat sanaliitosta, jonka määriteosana on genetiivimuotoinen *Keski-Pohjanmaan*, esimerkiksi *Keski-Pohjanmaan keskussairaala*. Näitä ilmauksia voisi kutsua vakiintuneiksi ilmauksiksi, sillä ne muodostavat usein käytettävän sanaliiton ja ovat luonteeltaan erilaisia kuin esimerkiksi edellä mainittu *Keski-Pohjanmaan ainoa ansiotulomiljonääri*.

Keski-Pohjanmaan keskussairaala vähentäisi perushoitajia Perushoitajat vastustavat supistusta (KP 27.10.2005: 14)

Kunta- ja palvelurakennetta pohtiva ryhmä: TE-keskuksen tehtävät **Keski-Pohjanmaan liitolle** (KP 14.2.2006: 5)

4.1.2. Alue ja maakunta

Maakuntalehtiympäristössä Keski-Pohjanmaan maakuntaan tai Keskipohjanmaan levikkialueeseen viittaamaan käytetään myös muitakin sanoja kuin virallisia nimiä. Sanoja *alue* tai *maakunta* voidaan käyttää, vaikka kyse olisikin juuri Keski-Pohjanmaasta.

Alueen kouluilla ei opettajille haistatella päin naamaa (KP 2.2.2006: 4)

Huolimatta siitä, että yllä olevassa otsikossa ei suoraan mainitakaan, minkä alueen kouluista puhutaan, voi lukija helposti ymmärtää kyseessä olevan lukijoiden lähialue, maakunta tai lehden levikkialue. On kiintoisaa, että vaikka alueista yleensä puhutaan erisnimillä, niin myös tällainen sana kuin *alue* saa merkityksekseen tarkoittaa jotain tiettyä paikkaa. Konteksti ja tekstiyhteys auttavat lukijaa hahmottamaan tämän merkityksen. *Alue*-sanan merkitykset ovat selvästi laajemmat kuin mitä ensi lukemalta voisi luulla. Lehtitekstissä *alue*-sana viittaa usein alueellisuuteen, joka taas kuuluu poliittiseen kielenkäyttöön. Kyse on aluepolitiikasta. Arkisessa kielenkäytössä alueella voidaan viitata mihin tahansa tilaan, jolla on yleensä jonkinlaiset rajat (*Peliä pelataan tällä alueella*). Kuten Alueen teoria -osassa (luku 2.2.1) mainittiin, alue liitetään kuitenkin tiiviisti institutionalisoitumiseen, jolloin alue ei olekaan yksilön kokemusten varassa, vaan se kehittyy prosessinomaisesti instituutioksi. Institutionalisoituneeseen alueeseen voidaan viitata jo pelkällä sanalla *alue*, ilman erityistä nimeämistä, eikä se hankaloita lukijan ymmärtämistä.

Vaikka *maakunta*-sanaa käytetäänkin viittamaan johonkin niistä 20 osasta, jotka Suomessa on rajattu ja nimetty maakunniksi, monelle suomalaiselle sanaan liittyy myös muita konnotaatioita. Esimerkiksi ilmauksia *tulla maakunnasta* tai *maakunnan ihmiset* käytetään erottamaan pääkaupunkiseutu ja muu Suomi toisistaan. (Paasi 1986: 56.) Tällaiset ilmaukset voidaan tulkita jollakin tavalla vähätteleviksi epämääräisyydessään. Kun *maakunta*-sanaa käytetään tavallisissa alueellisten sanomalehtien uutisissa, tarkoituksena tuskin on millään lailla väheksyä kyseistä ilmiötä. Sanasta *maakunta* voi syntyä nykyihmiselle konnotaatioita menneen ajan ilmiöstä tai jostain, joka on jo aikansa nähnyt. Maakuntahenki on jotain, joka liitetään 1950- ja 60-luvulle, ei 2000-luvun elämään. Sanaa kuitenkin käytetään yhä edelleen, sillä maakunnat ovat edelleen elossa. Siitä ovat osoituksena myös seuraavat esimerkit:

Mitoitus alakantissa Lohtajalla ja Kälviällä
Kouluterveydenhoitajia riittävästi **maakunnassa** (KP 26.10.2005: 4)

Keski-Pohjanmaa taas ykkönen
Ylen Hyvä tuplasi tuottonsa **maakunnassa** (KP 29.10.2005: 4)

Myös *maakunta*-termillä voidaan havaita olevan sekä paikkaan että hallinnolliseen puoleen viittaava tehtäviä. Edellisissä esimerkeissä *maakuntaa* on käytetty ilmaisemaan paikkaa. Sanaa *maakunta* on käytetty lähes samalla tavalla kuin *alue*-sanaa edellä. Molemmissa esimerkeissä *maakunta* on tapahtumapaikkana, ei tekijänä.

Maakunta-sana voi saada myös aktiivisen toimijan roolin. Tämä ilmenee uutisessa, joka käsittelee tällä kertaa toista *maakuntaa*, Kainuuta. Niissä *maakunta* viittaa viralliseen maakuntaliittoon, joka on esimerkkien mukaan kykenevä hoitamaan tehtäviä ja kantamaan vastuuta. Tässä *maakunta* on siten organisaatio tai instituutio, ei pelkkä maantieteellinen alue. Otsikko antaa ymmärtää, että *maakunta* on vastuuntuntoinen ja kykenevä toimija, esite-täänhän se tehtävien ja vastuun vastaanottajana.

Kainuun malli vie vastuuta **maakunnalle** (KP 5.11.2005: 1)

Kainuun hallintomallikokeilu muuttuu pysyväksi järjestelyksi
Kuntien tehtävistä iso osa **maakunnalle** (KP 5.11.2005: 6)

Maakunta ei siis viittaa pelkästään maantieteelliseen tai ihmisten sopimuksenvaraiseen alueeseen, vaan siihen voidaan ainakin kielen tasolla liittää myös inhimillisiä kykyjä, kuten vastuun ottamista. Omaan alueeseen viittaaminen sanoilla *alue* tai *maakunta* voidaan tulkita myös niin, että puhuja kokee alueen erityisen läheiseksi. Tätä suhdetta voidaan kuitenkin halutessa korostaa käyttämällä lisäksi *oma*-sanaa.

Esa Kleemola muisteli isänsä Kauno Kleemolaa kunnallisena poliitikkona, joka piti sanansa

Oma maakunta puhemiehen silmäteränä (KP 6.7.2006: 3)

Esimerkissä *maakunta*-sanaa edeltää määrite *oma*. Tämä viittaa siihen, että ihmisellä on maakuntaan läheinen suhde, joka on erilainen kuin suhde muihin vastaavanlaisiin alueisiin. On merkityksellistä huomata, että *oma*-sanaan liittyy henkilökohtainen ja tunteikas viivahde. Kun sanomalehtijutussa kerrotaan alueen opettajista, pidetään selvänä, että alue on juuri oma alue, jossa eletään. Aluetta kohtaan voidaan tuntea kollektiivista omistamista, mutta kiinteää suhdetta ei kuitenkaan korosteta erillisellä sanalla. Sen sijaan kun kirjoitetaan yhden ihmisen suhteesta alueeseen, halutaan käyttää *oma*-sanaa, mikä lisää ilmauksen emotionaalisuutta.

Maakunta-sana elää maakuntalehdessä myös yhdyssanojen osana sekä johdoksissa, mikä osaltaan kertoo sanan elinvoimasta ja käyttökelpoisuudesta myös nykyisessä kielenkäytössä.

Maakuntakorkeakoulu sai rahoituksen (KP 14.2.2006: 4)

Maakunnallinen sosiaali- ja terveystieteiden esimiehistö yhteiseen koulutukseen
Moniammatillisuudesta voimaa (KP 1.2.2006: 4)

4.1.3. Pohjanmaa

Sen lisäksi, että alueeseen viitataan sanoilla alue ja maakunta sekä nimellä *Keski-Pohjanmaa*, mainitaan joitakin kertoja myös *Pohjanmaa*. Pohjanmaa voidaan ymmärtää Keski-Pohjanmaata laajempaa alueena, joka käsittää lisäksi Etelä- ja Pohjois-Pohjanmaan sekä rannikon Pohjanmaan viralliset maakunnat. Viittaukset Pohjanmaahan voidaan tavallisesti tulkita tarkoittavan maantieteellistä aluetta, tiettyä Suomen osaan. Näissä yhteyksissä ei tällöin haluta kiinnittyä virallisiin maakuntarajoihin.

Jussi Vääntänen avaa kaksi elokuvateatteria
Elokuva voi hyvin **Pohjanmaalla** (KP 12.7.2006: 11)

Kahden päivän aikana kiinni yli 130 luvaton
TV-ilmoitukset tehosyynissä **Pohjanmaalla** (KP 3.11.2005: 4)

On kuitenkin huomattava, että virallisten maakuntien joukossa on myös maakunta nimeltä *Pohjanmaa*. Onkin mahdollista, että *Pohjanmaa*-nimeä käytettäessä viitataan tähän viralliseen ja hallinnolliseen maakuntaan. Tällöin ilmaus voikin kertoa muuta kuin tapahtumapaikan. Joissakin yhteyksissä paikannimen käyttö sekä maakunnan virallisena nimenä että yleisesti tunnettuna, laajan alueen nimenä voi aiheuttaa tulkintaongelmia.

Norrbackin ryhmän esitys muistuttaa osin Kainuun mallia
Pohjanmaan hallintokuviot uusiksi (KP 8.2.2006: 5)

Yllä oleva esimerkki osoittaa, että joskus voidaan melko helposti tulkita, että kyseessä on virallinen maakunta. Tässä tapauksessa hallintokuviot kuuluvat Pohjanmaan liitolle. Ongelmia voi sen sijaan tulla silloin kun Pohjanmaasta puhutaan jonkin muun kuin ihmisen toiminnan yhteydessä, kuten on seuraavassa esimerkissä. Nähdäänkö siinä Pohjanmaan rannikko pelkkänä Pohjanmaan maakunnan rannikkona vai pitempänä kaistaleena, joka ulottuu myös Keski- ja Pohjois-Pohjanmaalle?

Pohjanmaan rannikolla muuta maata vähemmän sokeritautia (KP 3.2.2006: 2)

Toisaalta aina Pohjanmaata ei välttämättä halutakaan pilkkoa osiin, vaan halutaan olla yksi kokonaisuus. Näin voidaan luoda isommalla alueella oleva ”me”, jota vastassa on muu Suomi. Näin ollen edellisen esimerkin voi tulkita niinkin, että halutaan kuulua siihen alueeseen, jolla on vähemmän sokeritautia. Silloin ei ole merkitystä, mikä Pohjanmaa on kyseessä.

4.2. Jokilaakso ja seutukunta

Erikokoiset paikat elävät Keskipohjanmaa-lehden maakuntasivuilla. Paikannimien esiintyminen uutisteksteissä on vahvasti yhteydessä erilaisten hallinnollisiin ja muuten järjestäytyneisiin tahoihin, kuten jo Keski-Pohjanmaa-nimen tarkastelun yhteydessä kävi ilmi. Maakuntalehdessä viitataan myös maakuntaa pienempiin alueisiin, joista kuntien nimet lienevät tavallisimpia, mutta teksteissä mainitaan myös alueita, jotka kokonsa puolesta sijoittuvat maakunnan ja kuntien väliin. Tällaisia alueita ovat jokilaaksot ja seutukunnat.

Keski-Pohjanmaalla niin kuin muissakin Pohjanmaan maakunnissa on useita jokia ja jokilaaksoja. Ne auttavat alueen maantieteen hahmottamisessa. Keski-Pohjanmaa muodostuu pääasiassa kolmesta jokilaaksosta, Kala-, Lesti- ja Perhonjokilaaksosta. Näiden jokilaaksojen varsilla olevien kuntien välille on syntynyt monenlaista yhteistyötä, esimerkiksi terveydenhoidon piirissä. Myös monenlaiset harrastusmahdollisuudet yhdistävät jokilaaksojen asukkaita. Jokilaaksoista on tullut monessa yhteydessä eräänlainen toimintayksikkö.

Kalajokilaaksossa vältytään pakkolomilta (KP 4.11.2005: 3)

Vaikka jokilaaksot näkyvät edelleen maakuntauutisissa, aineistoa tutkiessa on voinut huomata, että nykyään *jokilaakso*-nimikettä ei käytetä niin paljon kuin voisi odottaa. Eräs jokilaakson käyttöä vähentävä syy on kuntien muodostamat *seutukunnat*. Kielitoimiston sanakirja (s.v. *seutukunta*) määrittelee seutukunnan seuraavasti: ”usean kunnan muodostama yhteisö, jonka tarkoituksena on oman alueensa taloudellinen ja hallinnollinen kehittäminen.” Seutukunnat ovat hallintoon ja taloudelliseen kehitykseen tähtääviä organisaatioita, toisin kuin jokilaaksot, jotka lehtitekstissä tavallisesti mainitaan paikkoina, jossa toiminta tapahtuu. Seutukunta edustaa hallinnollista aluejärjestelmää. Jokilaaksot eivät tätä virallisesti ole, vaikka yksilöt kokisivatkin jokilaakson omaksi paikallisympäristökseen. (Riikonen

1998:180.) Roolinsa takia seutukunta esiintyy usein toimijana ja saa näin ollen myös enemmän näkyvyyttä.

Kaksi saunaa kärehti **Perhonjokilaaksossa** (KP 31.10.2005: 3)

Ammatillisen koulutuksen hallinnon siirto Vaasaan olisi isku molemmille kieliryhmille

Pietarsaaren seutu kokisi kovia (KP 10.2.2006: 7)

Lehden levikkialueen seutukunnista aineistossani ovat esillä enemmän pienten kuntien muodostamat seutukunnat kuin isojen kaupunkien Kokkolan ja Ylivieskan ympärille muodostuneet seutukunnat. Myöskään Pietarsaaren seutukuntaa ei mainita, mutta sen sijaan puhutaan Pietarsaaren seudusta. Esimerkkiotsikot eivät anna varmaa vastausta siihen, onko kyseessä sama asia, vai viitataanko pelkällä *seutu*-sanalla epämääräisemmin Pietarsaaren kaupunkiin ja sen lähiympäristöön.

Aloite esiselvityksestä Kaustiselta, Veteli kannattaa **Kaustisen seutukunta** yhteen? (KP 26.10.2005: 3)

Kaustisen seutukunta hajallaan (KP 29.10.2005: 1)

Nivala-Haapajärven seutukunta tienhaarassa?
Yhteistyö takkuu – Nivala jarrumiehenä (KP 29.10.2005: 3)

Muutto oli perheen tilanteeseen sopiva ratkaisu
Työ toi **Pietarsaaren seudulle** (KP 1.2.2006: 1)

Ammatillisen koulutuksen hallinnon siirto Vaasaan olisi isku molemmille kieliryhmille
Pietarsaaren seutu kokisi kovia (KP 10.2.2006: 7)

Kovin suurta rooli sanoilla *seutukunta* ja *jokilaakso* ei maakuntasivun teksteissä ilmene. Sitä, pitävätkö alueen asukkaat sitten jokilaaksoa tai seutukuntaa lähiyhteisönä, tuskin voi päätellä maakuntalehden teksteistä, mutta toisaalta se, kuinka ahkerasti lehti käyttää nimityksiä, voi vaikuttaa merkittävästikin siihen, miten lukijat kokevansa kuuluvansa mihinkin ryhmään ja yhteisöön.

4.3. Kunnat alueina ja toimijoina

Kuntien nimet ovat odotuksenmukaisesti yleisimmät paikannimet, joita Keskipohjanmaassa käytetään. Nimet esiintyvät sekä subjekteina, aktiivisina toimijoina, että ilmaisemassa sijaintia. Kunnan nimen ollessa aktiivinen toimija kunta nähdään hallinnollisena yksikkönä, kun taas rajoilla rajattuun alueeseen viittaava kunnan nimi esiintyy tavallisesti lauserakenteessa adverbiaalina. Paikannimellä on siis kaksi erityyppistä funktiota, vaikka aina niiden eroa ei ole helppo huomata eikä tuota eroa lukija tule edes huomanneeksi.

Kaustinen ja Veteli mielivät yhteen (KP 26.10.2005: 1)

Haapajärvi pilkkoi isot asunnot pieniksi (KP 23.10.2005: 7)

Kannus etsii uudestaan johtajaa (KP 2.11.2005: 5)

Yllä olevat esimerkit ovat näytteitä kunnan nimen hallintoluonteesta. Kunnat ovat aktiivisia toimijoita, jotka *mielivät*, *pilkkovat* ja *etsivät*. Toisin sanoen ne toimivat ihmisen kaltaisesti. Kunnan päätöksiä tekevätkin ihmiset, mutta he piiloutuvat kunnan nimen taakse ja toimivat kunnan nimissä. Tällainen personifointi on tyypillistä myös regionalistiselle kielelle (Paasi 1986: 220).

Toinen kuntien nimien funktio on ilmaista paikkaa, missä uutisoitavat asiat tapahtuvat. Näissä ilmauksissa nimi on usein taipunut paikallissijoissa. Odotuksenmukaista on, että yleisimmin käytetyt paikannimet ovat väkiluvultaan alueen suurimpia kuntia. *Kokkola*-nimi esiintyy varsin usein Keskipohjanmaan sivuilla. Tämä on ymmärrettävää, onhan Kokkola maakuntakeskus ja asukasluvultaan suurin kunta maakunnassa. Lisäksi Keskipohjanmaan toimitus sijaitsee Kokkolassa.

Autosta pudonnut kuski loukkaantui **Ylivieskassa** (KP 24.10.2005: 3)

Pohjoistuuli puhalsi sankan ensilumivaipan **Kokkolaan**
Rannikko peittyi valkoiseen (KP 25.10.2005: 1)

Yksittäisiä kunnan nimiä käyttämällä voidaan määritellä myös sitä, mitkä kuuluvat ”meihin”. Ne, jotka mainitaan, kuuluvat tai niiden halutaan kuuluvan alueeseen. Kautta aikojen on käyty keskustelua siitä, mikä on Keski-Pohjanmaata ja mikä ei. Keskipohjanmaa-lehti luo omalta osaltaan melko laajaa maakuntakuvaa, jos katsotaan lehdessä mainittavia kuntien nimiä. Toisaalta lehdelle alue on myös mahdollisimman suureksi pyrkivä levikkialue, ei välttämättä maakunta. Esimerkiksi Keskipohjanmaan maakuntasivuilla uutisoidaan paljon alueen

pohjoisosan kuntien asioista. Nämä kunnat kuuluvat nykyään virallisesti Pohjois-Pohjanmaan liittoon, mutta niillä on historiallisesti vahva yhteys Keski-Pohjanmaahan.

Haapajärven Vanhainkotiyhdistys 40 vuotta
Uutena palveluna ryhmäkoti kehitysvammaisille (KP 27.10.2005: 8)

Uusia vuokra-asuntoja **Pyhäjoelle** (KP 28.10.2005: 6)

Oulainen ei nosta veroja (KP 3.11.2005: 5)

Henkilöauto ja rekka kolaroivat **Haapavedellä** (KP 4.11.2005: 14)

Toinen suunta, jossa Keski-Pohjanmaan rajasta on kiistelty, on rannikkoalue etelässä. Nykyisen maakuntajaon mukaisesti Pohjanmaan maakuntaan kuuluu kuntia (esimerkiksi Kruunupyö, Uusikaarlepyy, Pietarsaari), jotka joissakin yhteyksissä suuntautuvat Keski-Pohjanmaan suuntaan. Kirjoitukset näiden kuntien asioista kiinnittävät ne kiinteämmin maakuntaan, jossa lehti ilmestyy.

Muhkea osakesalkku oli viedä talkoohengen hiihtoväeltä **Uudessakaarlepyyssä**
Raha ei tee autuaaksi seuratyössäkään (KP 1.2.2006: 15)

Kruunupyyssä haetaan uutta luottamusta (KP 2.2.2006: 4)

Hiihtoputki **Pietarsaareen?** (KP 1.2.2006: 1)

Pohjoinen ja länsirannikko, jonka kunnat virallisesti kuuluvat Pohjanmaan maakuntaan, ovat alueita, joihin Keskipohjanmaa pyrkii enemmän kuin esimerkiksi etelään. Etelä-Pohjanmaan puolella olevien kuntien asioita ei kovin paljon Keskipohjanmaassa käsitellä. Joitakin harvoja esimerkkejä kuitenkin on. Näissä esimerkeissä kunnat ovat toimijoita.

Evijärvi kallistui kohti **Kauhavaa** (KP 1.2.2006: 3)

Huomisen turvana 130 miljoonan euron osakesalkku
Kurikalla on toisenlaiset rahahuolet (KP 24.10.2005: 3)

Kuntien yhdistyminen on viime aikoina ollut hyvin ajankohtainen aihe, josta on keskusteltu eri puolilla Suomea. Voidaan myös pohtia, miten kuntien nimien käy sen jälkeen. On luultavaa, että vanhat nimet säilyvät edelleen ainakin paikkaa ilmaisemassa, vaikka niiden hallinnollinen puoli katoaisikin. Tällaisesta kertoo myös eräs aineistossa ollut otsikko, jossa ulosajon paikaksi mainittiin Teerijärvi. Teerijärvi on nykyisin osa Kruunupyön kuntaa, mutta se on ollut aikoinaan itsenäinen kunta. Koska uutisessa halutaan mahdollisimman tarkasti ilmoittaa paikka, jossa onnettomuus on sattunut, käytetään *Teerijärvi*-nimeä eikä viitata

lainkaan laajaan Kruunupyy-alueeseen. Vaikka kuntien yhdistyessä hallintoalueet laajenevat, vanhat kuntien ja kylien nimet voivat säilyä tällä tavoin kertomassa tarkemmasta maantieteellisestä sijainnista.

Kuljettaja loukkaantui ulosajossa **Teerijärvellä** (KP 26.10.2005: 2)

4.4. Kylät ja kaupunginosat

Tähän asti tarkastelluista paikannimistä on voinut löytää sekä paikkaan viittaavan että hallinnollisen luonteen. Kun siirrytään tarkastelemaan pienempiä alueita, voidaan huomata hallinnollisen luonteen katoavan. Tämän voi päätellä lukemalla Keskipohjanmaan kyliä käsitteleviä uutisotsikoita. Kylien nimet esiintyvät varsin harvoin julkisuudessa, mutta maakuntalehdessä nekin nousevat sivuille ja otsikoihin.

Kylä ja kyläyhteisö ovat monien ihmisten elämysympäristöjä, joissa ei tavallisesti ole uutiskynnyksen ylittäviä tapahtumia. Alueella tapahtuvat onnettomuudet ovat tilanteita, jotka saattavat nostaa kylän nimen julkisuuteen. Yksi aihe, joka nostaa kylät elämään maakuntalehtien sivuilla, on kyläkoulut. Koulut ja kylien nimet saavat julkisuutta erityisesti silloin, kun koulua uhkaa lakkauttaminen. Tästä ovat osoituksena myös seuraavat esimerkit, jotka kertovat Perhon Kokkonevan koulusta, Lohtajan Alaviirteen koulusta sekä Välikylän koulusta Kälviältä.

Kokkonevan ”pienen koulu” lakkautuslistalla
Hyvästä on vaikea luopua (KP 27.10.2005: 4)

Alaviirteen koulu sulkenee ovensa
Kyläkoulun oppilasmäärä ei ole laskussa, mutta vaihtoehtoja ei koulutoimenjohtajan mukaan ole (KP 28.10.2005: 1)

Alaviirteellä pelätään kuoliniskua (KP 30.10.2005: 1)

Lakkauttavaksi aiottu **Välikylän** koulu sai lisää aikaa
Kälviän kulut monipuoliselle dieetille (KP 1.11.2005: 4)

Kyläkoulujen lakkauttamisen yhteydessä julkisuudessa on usein kommentteja, joiden mukaan koulun lopettaminen olisi koko kylän loppu. Otsikko *Alaviirteellä pelätään kuoliniskua* kertoo siitä, että koulun loppumisen pelätään näivettävän koko kylän. Onkin hiukan

paradoksaalista, että kylän olemassaoloa uhkaava asia nostaa kylän maakunnalliseen julkisuuteen ja lukijakunnan tietoisuuteen.

Kyläkoulut nostavat kyliä muutenkin esiin kuin vain lakkauttamisten yhteydessä. Päinvastoin kuin edellisissä esimerkeissä, Sievin Kiiskilässä halutaan kylälle uusi koulu. Jos koulu on merkittävä tekijä niin yksilön elämässä kuin yhteiskunnankin toiminnassa, niin sama merkittävyys sille annetaan myös lehdessä.

Kiiskilään halutaan uusi koulu (KP 8.2.2006: 1)

Eräs selittävä tekijä sille, että kylät nousevat maakunnan julkisuuteen koulujen kautta on se, että koulu on osa yhteiskunnallista järjestelmää. Kun kylä esiintyy uutistekstissä, se edustaakin institutionaalisen aluejärjestelmän yksikköä, eikä lehtijuttu tällöin esitä paikkaa elävän yhteisön asuinalueena, jolla on oma historiansa ja sosiaalisessa muistissa olevat kollektiiviset kertomuksensa. (Riikonen 1997: 189.) Tämä piirre tuo esiin myös uutisia tuottavan sanomalehden luonteen. Kertoessaan kyläkoulujen lopettamisesta se ei näe kyliä yksilölle tärkeinä paikkoina, vaan institutionalisoituneiden käytäntöjen avulla rakentuneina alueina (Paasi 1986: 29).

Muuten kuin koulukeskustelun lisäksi kylän nimet eivät ole yleisiä maakuntasivujenkaan teksteissä. Kylän nimien vähäisen esiintymisen lisäksi myös kaupunginosan nimet ovat harvassa Keskipohjanmaan sivuilla. Tämä on ymmärrettävää, koska levikkialueella on paljon pieniä kuntia ja alue on hyvin maatalousvaltaista. Isoja kaupunkeja ei ole paljon. Lisäksi maakunnan kaupungit ovat niin pieniä, että kaupunginosilla ei ole sellaista roolia kuin isommissa kaupungeissa. Tutkimusaineistosta on kuitenkin löydettävissä joitakin nimiä, jotka viittaavat kaupungin eri osiin tai alueisiin. Seuraavien paikoista Sandsund sijaitsee Pietarsaassa, Heinola ja Isokylä ovat alueita Kokkolassa.

Sandsund hyvä paikka lapsiperheelle
Ihan vieraaseen suuntaan muutettiin Etelä-Suomesta (KP 1.2.2006: 13)

Heinolan alueelle ei haluta teurastamoja
Lihanjalostuslaitosta vastustetaan (KP 14.7.2006: 4)

Tämän syksyn haussa suosituin oli **Isonkylän Mäkipelto**
Omakotitontteja myytiin ennätysmäärä (KP 28.10.2005: 4)

Pertti Rannikko toteaa esitelmässään (2005) omaan tutkimukseensa nojaten paikallisidentiteetin muotoutumisen muuttumisesta. Globalisaation edetessä identiteetit eivät ole enää niin sidoksissa paikkoihin, tapoihin tai historiaan. Paikallisidentiteetit eivät kuitenkaan

ole kadonneet tai katoamassa, vaan niiden muodostuminen on jatkuvassa liikkeessä. Nykyisin ihmisellä sanotaan olevan useita identiteettejä; sirpaleisuus ja moninaisuus kuvaavat nykyisiä identiteettejä paremmin kuin entinen vakaus ja pysyvyys. Kyläyhteisöilläkään ei ole enää samanlaista merkitystä yksilölle ja hänen identiteetin muodostumiselle kuin ennen. Paikallinen identiteetti ei enää kata ainoastaan omaa kylää, vaan on laajentunut usean kylän tasolle tai vielä laajemmalle, kuten kunta- tai seutukuntatasoiseksi.

Maakuntalehdessä, jonka tarkoitus onkin olla alueellinen lehti eikä paikallinen, Rannikon mainitsema identiteettien muutos näkyy kylien nimien vähäisessä käytössä. Sen sijaan asioita esitetään enemmän kunnilla ja maakunnallisella tasolla. Jos kyläyhteisöllä, etenkin syrjäseuduilla, ei ole aktiivista toimintaa, on media usein se, joka tuo sisältöä ja viestejä muista ympäristöistä, niin alueellisia kuin maailmanlaajuisia.

4.5. Yksittäiset rakennukset ja kadut

Kyliä pienempiä alueita ei juuri nimetä lehtitekstissä. Kuitenkin voidaan löytää yksittäisiä paikkoja, joiden nimet esiintyvät myös maakuntalehdessä. Tällaisia paikkoja ovat yksittäiset rakennukset ja kadut, jotka lehdessä mainittaessa ovat yleensä yhteisessä käytössä ja yleisesti tunnettuja lähiympäristössä asuvien ihmisten keskuudessa. Uutisotsikoissa esiintyvät rakennukset kuuluvat yhteisön elämään läheisesti esimerkiksi niissä tapahtuvan toiminnan tai historiallisen taustansa takia.

Tutkimusaineistossa mainitaan yksittäisiä rakennuksia, joihin viitataan niiden omilla nimillä. Yleensä tällaiset nimetyt rakennukset kuuluvat yhdistyksille ja joissa järjestetään kaikille avointa toimintaa.

Pakkasen vaurioittamat, kadullekin tipahdelleet tiilet vaihdetaan
Roosin taloon uusi katto (KP 23.10.2005: 5)

Huvikumpu sai tunnustusta (KP 1.2.2006: 1)

Avantouintia **Mielikkitalon** rannassa (KP 2.2.2006: 18)

Suomen ainoa körttimuseo kiinnostaa juhlavieraita
Hyppy menneeseen **Jaakolantalossa** (KP 9.7.2006: 5)

Otsikossa oleva nimi kertoo mielekästä informaatiota lukijalle, jolle paikka on tuttu. Esimerkiksi henkilölle, jolle *Roosin talo* ei ole tuttu, otsikko ei kerro edes sitä, millä paikkakunnalla rakennus sijaitsee. Sen sijaan lukijalle, joka tuntee *Roosin talon*, on itsestään selvää, että kyseessä on Kokkolassa nykyisin museona toimiva rakennus ja joka on saanut nimensä talossa 1800-luvun alkupuolella asuneesta Roosin suvusta. Samoin toimivat muutkin esimerkkiotsikot. Sekä *Huvikumpu* että *Mielikkitalo* sijaitsevat Ylivieskassa. Niistä tunnustusta saanut *Huvikumpu* on päiväkotitoiminta ja *Mielikkitalo* mielenterveysyhdistyksen omistama talo, jossa mielenterveyskuntoutujille järjestetään kuntoutusta ja ajanvietettä. Näitä asioita ei otsikot lukijoille kerro. *Jaakolantalo* taas on talon nimi, jossa toimii körttimuseo, mikä mainitaan myös otsikossa. Juttu *Mielikkitalosta* on ilmestynyt Keskipohjanmaan *alueExtra*-liitteessä, josta voidaan päätellä, että juttu on suunnattu enemmän sen alueen ihmisille, missä *Mielikkitalo* sijaitsee. *Jaakolantalo* taas on mainittu pääotsikossa, jota edeltävä, pienemmällä kirjasinkoolla kirjoitettu yläotsikko kertoo körttimuseosta ja juhlavieraista. Jos lukija on tietoinen, että Keskipohjanmaan ilmestymisalueella järjestetään kirkon erään herätysliikkeen valtakunnallinen kesäjuhla, herättäjäjuhlat, hän voi yhdistää otsikon siihen ja juhlapaikkakuntaan eli Ylivieskaan. Jaakolantalo-otsikossa on käytetty myös erästä tyypillistä regionalistisen kielen piirrettä, sillä siinä on ilmaus *Suomen ainoa körttimuseo*. Vertailusta ja superlatiivin käytöstä regionalistisen kielen osana on enemmän luvussa 6.2.

Edellisissä havainnoissa paikannimet olivat *-talo* tai *-tupa*-loppuisia, jolloin niihin voidaan liittää jonkinlainen kansanomaisuus. Kun lehtitekstissä puhutaan esimerkiksi kahviloista, käytetään yritysten ja ketjujen nimiä, jolloin kyseessä ovat usein englanninkieliset ja modernit nimet. Tavallaan näissäkin tapauksissa on kyse samanlaisesta paikkaan viittaamisesta kuin *-talo* ja *-tupa*-päätteisissä sanoissa. kaupallisen vivahteen toisin kuin kansanomaisilta tuntuvilta nimissä. Ensimmäinen seuraavista esimerkeistä on kahvilaketjun nimi eikä siten viittaa pelkkään paikkaan, mutta tietyn kunnan alueella oleva yksittäinen kahvila tarkoittaa juuri tiettyä kahvilaa. Tässä kyseessä on Kokkolassa sijaitseva kahvila. Toisen esimerkin *After Eight* on pietarsaarelainen kulttuuriklubi, kun taas nuorisokeskus *Villa Elba* toimii Kokkolassa.

Uusi **Robert's Coffee** perustetaan alueelle ensi vuonna
Kahvilakulttuuri tulee ryminällä (KP 5.11.2005: 1)

Kulttuuriklubi **After Eightissä** (KP 1.2.2006: 13)

Kansainvälinen **Villa Elba** täytti viisitoista vuotta
Nuorisokeskus juhlii koko vuoden (KP 14.2.2006: 6)

Myös sairaaloiden esiintyminen maakuntautisissa on merkillepantavaa. Sairaaloiden toiminta koskettaa isoa osaa lukijoista ja näin ollen ne ovat laajasti tunnettuja. Tämä näkyy myös siinä, miten näihin paikkoihin viitataan, esimerkiksi Keski-Pohjanmaan keskussairaala jätetään helposti maakunnan nimi pois ja viitataan paikkaan pelkällä yleisnimellä, jolla kuitenkin on erisnimen luonne. Viitataanhan sillä yhteen tiettyyn, alueen ainoaan ja suurimpaan sairaalaan. Tällainen käyttö ei vaikeuta lukijan ymmärtämistä, sillä kyseessä on lähinnä oleva keskussairaala eikä mikä tahansa Suomen keskussairaaloista. (Kiviniemi 1990: 98.) Sana *keskussairaala* voi olla viittaamassa tiettyyn rakennukseen, mutta käsitteellä saattaa olla myös muita kuin paikan merkityksiä, kuten voidaan huomata esimerkistä, jossa puhutaan keskussairaalan taloudesta. Kyse ei siis tässä tapauksessa olekaan rakennuksesta, vaan organisaatiosta.

Keskussairaalan talous on odotettua parempi (KP 25.10.2005: 4)

Röntgenlaitteet uusiksi **Oulaskankaalla** (KP 1.11.2005: 4)

Toisen esimerkin aihe koskettaa myös sairaalaa. Oulaisissa sijaitseva Oulaskankaan sairaala tuodaan esiin pelkällä *Oulaskangas*-nimellä, *sairaala*-sanaa ei käytetä lainkaan. Alueen asukkaille ilmaus voi tuntua tavanomaiselta, mutta jos otsikon eksplisiittistä merkitystä tarkastelee, saa ilmaisu koomisia piirteitä. Tällainen sanaliittojen hajottaminen ja osan yksittäinen käyttäminen on varsin tavallista. (Mikkonen 2003: 7.)

Tiet ja kadut tulevat arkirutiinien kautta merkityksellisiksi yksilölle. Maantieteellisen käsitteistön näkökulmasta niistä on tullut yksilölle *paikkoja*. (Paasi 1984: 153). Ne ovat kuitenkin tunnettuja ja merkityksellisiä myös ympäröivässä yhteisössä sekä osa hallinnollista *aluetta*. Siksi teiden ja katujen nimien esiintyminen on tavallista myös lehtitekstissä. Erityisesti katujen nimiä mainitaan onnettomuus uutisten yhteydessä. Toinen tyypillinen yhteys, jossa nämä nimet pääsevät esille, on teiden kunnosta kirjoittavat lehtijutut.

Rattijuoppo ojaan **Sammonkadulla** (KP 4.11.2005: 4)

Miestä ja naista pahoinpideltiin **Torikadulla** (KP 6.2.2006: 3)

Lämmitettävään **kävelykatuun** palataan lähiviikkoina
Katulämmitys jäi pöydälle (KP 7.2.2006: 1)

Kävelykadun kesämarkkinoilla yritettiin rikkoa ennätys
Jonotus Jäätelökesän tahtiin (KP 8.7.2006: 1)

Toholammille kaivataan liikenneympyrää
Kantatie 63 etuajo-oikeutetuksi (KP 25.10.2005: 4)

Opistonmäen tunneli tulee (KP 8.2.2006: 5)

Keskipohjanmaassa *-katu*-loppuiset nimet eivät ole kovin yleisiä alueen maaseutupaikotteisuuden takia. Mikäli jostakin kadusta kirjoitetaan, voi lukija melko helposti ymmärtää, mihin kaupunkiin tapahtumat sijoittuvat. Suurin osa kaduista sijoittuu Kokkolaan, mutta myös Pietarsaaren ja Ylivieskan tiestöstä saattaa olla kyse. Esimerkeissä kyse on juuri Kokkolan kaduista. Jos viittaukset ovat esimerkiksi *-tie*-loppuisia, tapahtumien sijoittaminen oikeaan paikkaan vaatii enemmän informaatiota. Osassa edellisissä esimerkeissä on käytetty virallista kadun nimeä, kuten Torikatu, mutta kävelykadusta käytetään yleisnimeä. Kävelykatu voi olla monelle tutumpi ilmaus kuin kadun varsinainen nimi. Usein kadunnimet ovat käytössä pienissä, onnettomuuksista kertovissa uutisissa. Viimeisessä esimerkissä puhutaan tunnelista, jonka rakentamista suunnitellaan alueelle. Otsikko ja sen aihe avautuvat parhaiten vain paikan ja asian ennestään tunteville. Tunnelin sijaintipaikkakunta, Kaustinen, tulee esille vasta varsinaisessa uutistekstissä. Otsikossa tunneliin viitataan mainitsemalla ympäristö, johon tunneli tehdään eli viitataan *Opistonmäkeen*. Tulevasta voidaan siis puhua yhdistämällä se ennestään tuttuun paikkaan. Näin uusia paikannimiä voidaan synnyttää antamalla yleisnimelle määrite, joka viittaa paikkaan.

5. MUUT ALUEET MAAKUNTAUUTISISSA

Tarkastelen tässä luvussa muiden alueiden ja maakuntien esiintymistä Keskipohjanmaan maakuntasivuilla. Lyhyesti käsittelen myös paikallisuuden suhdetta kansainvälisyyteen. Odotuksenmukaista on, että muita alueita korostavia juttuja ei ole kovin paljon, koska maakuntasivuilla pidetään esillä lehden oman alueen asioita. Toisen maakunnan nimen esiintyessä Keskipohjanmaan maakuntasivuilla uutisessa on usein myös keskipohjalainen näkökulma. Seuraavissa esimerkeissä mainitaan sellaisia Keski-Pohjanmaan ulkopuolisia alueita kuin Ylä-Savo, Kainuu ja Päijät-Häme.

Pyhäjärvi katsoo myös **Ylä-Savon** suuntaan (KP 25.10.2005: 2)

Kainuun mallin sovellus Pohjanmaalle (KP 8.2.2006: 1)

Päijät-Hämeessä toivotaan hengailijoita mukaan
Lähetyslipas lähti Lahteen (KP 10.7.2006: 5)

Ensimmäisessä esimerkissä Ylä-Savon mainintaan liittyy yksi lehden levikkialueella sijaitseva kunta, Pyhäjärvi. Toisessa esimerkissä kerrotaan kirjoitushetkellä ajankohtaisesta Kainuun mallista ja sen vaikutuksesta Pohjanmaahan. Viimeisessä esimerkissä oman alueen suhde ei näy niin selvästi. Pelkästä otsikosta ei vielä käy ilmi, että Päijät-Häme on yhteydessä Ylivieskassa järjestettäviin Herättäjähdistyksen herättäjäjuhliin. Vaikka yhteys omaan maakuntaan selviää vasta varsinaisessa tekstissä, on otsikossakin jotain, joka antaa viitteitä meidän ja muiden alueiden suhteesta. Verbi *lähti* paljastaa, että jokin menee puhujasta pois päin eli lähtee. Tässä tapauksessa jokin on ollut lähetyslipas, joka on ollut hallussa täällä eli Ylivieskassa, mutta lähtee nyt muualle eli Lahteen ja Päijät-Hämeeseen seuraavan vuoden juhlia varten.

Oman alueen ja muiden alueiden suhdetta voi katsoa myös lauseenrakenteen näkökulmasta. Jos Keski-Pohjanmaan esiintyminen subjektina on harvinaista, muut maakunnat eivät tällaista subjektin roolia saa lainkaan. Edellisissä esimerkeissä Ylä-Savo on kohde, johon Pyhäjärvi katsoo. Kainuun ei kerrota toimivan aktiivisesti, vaan maakunnan nimi liitetään aina toimintatapaan, joka tunnetaan nimellä *Kainuun malli*. Viimeisessä esimerkkilauseessa Päijät-Häme esitetään paikkana, jossa toivoja sijaitsee. Kertomatta sen sijaan jää, kuka toiveen takana on. Nimeltä mainittua aluetta ei ole laitettu toimimaan persoonan kaltaisesti eikä sitä siis esitetä toivojana, vaan toivojan sijaintipaikkana.

Maakuntien lisäksi puhutaan myös muista alueista. Seuraavissa esimerkeissä mainittavat alueet ovat laajempia ja epämääräisempiä kuin virallisesti rajatut maakunnat. Niissä on käytetty tavallisia ilmauksia, joissa käsiteltävää aluetta peilataan koko maahan.

Psykologipula vaivaa **Pohjois-Suomea**
Kokkola jäi ilman koulupsykologia (KP 26.10.2005: 1)

Sandsund hyvä paikka lapsiperheelle
Ihan vieraaseen suuntaan muutettiin **Etelä-Suomesta** (KP 1.2.2006: 13)

Länsi-Suomen SPR:llä yli miljoonan tsunamikeräys
Pakistanin maanjäristys ei ole saanut lahjoittajia liikkeelle (KP 4.11.2005: 14)

Myös näistä esimerkeistä voidaan päätellä kirjoittajan tai lehden suhde mainittuun alueeseen. Näitä päätelmiä voi tehdä jälleen sen perusteella, miten paikannimiä on käytetty otsikossa. Myös sijamuotojen käyttö voi paljastaa, ehkä yllättäenkin, ihmisen suhteen paikkaan.

Ensimmäisessä esimerkissä oleva otsikko rakentuu pienemmällä fontilla painetusta yläotsikosta sekä suuremmasta pääotsikosta. Yläotsikossa tuodaan esiin, että psykologipula vaivaa Pohjois-Suomea. Tässä vaiheessa vielä ei voida päätellä, mieltääkö kirjoittaja oman alueensa Pohjois-Suomeen vai ei. Pääotsikko kuitenkin tuo aiheeseen mukaan Kokkolan, joka on Keski-Pohjanmaan suurin kaupunki ja maakuntakeskus. Koska Kokkola jää ilman koulupsykologia ja on osa ”meidän” aluetta, meillä on siis psykologipula ja me näin ollen kuulumme Pohjois-Suomeen. Ja koska olemme osa Pohjois-Suomea, emme ole osa Etelä-Suomea.

Samaa teemaa voi käsitellä myös toisen esimerkin avulla. Lehtijutussa kerrotaan lapsiperheestä, joka on muuttanut Pietarsaaren *Sandsundiin*. Pääotsikon Sandsund edustaa tässä lehden omaa paikkaa, johon haastateltava on muuttanut jostain muualta. Pienemmällä fontilla kirjoitettu jälkiotsikko *Ihan vieraaseen suuntaan muutettiin Etelä-Suomesta* antaa lukijan ymmärtää, että tämä on muuttajan itsensä sanomaa. Ilmaus on todennäköisesti haastateltavan repliikistä, ja se antaa ymmärtää, että saapumispaikka, tässä tapauksessa Pietarsaari, on ollut muuttajille aikaisemmin jotain muuta kuin oma. Keskipohjanmaan maakuntasivuilla voi siis nähdä viittauksia myös muihin kuin omaan alueeseen tai oman alueen paikkoihin. Ne vieraat paikat, jotka sivuilla mainitaan, ovat jollain tavalla suhteessa Keski-Pohjanmaahan tai sen ihmisiin.

Paikallisuutta voidaan rakentaa myös suhteessa johonkin toiseen. Tuomalla maakunnallisten asioiden yhteydessä esiin kansainvälisen piirteen rakennetaan paikallisen ja muun

maailman välistä suhdetta. Paikalliseksi koetaan toisinaan oma kylä, joskus oma maakunta tai maa, joskus kenties maanosa. Samalta paikkakunnalta kotoisin olevat ihmiset voivat tuntea olevansa samaa yhteisöä, mutta toisaalta eurooppalaisten kohdatessa toisensa esimerkiksi Etelä-Amerikassa he voivat tuntea yhteenkuuluvuuden tunnetta alkuperänsä vuoksi. Tätä suhteellisuutta Robertson (1995: 28–32) pitää lokaalisuuden eli paikallisuuden yhtenä piirteenä. Hänen mielestään globalisoituminen ja lokalisoituminen eivät ole vastakkaisia toisilleen, vaan paikallisuus onkin globalisoitumisen yksi piirre. Hän kutsuu tätä suhteellisuutta käsitteellä *glokalisaatio*. Myös Keski-Pohjanmaa saadaan kytkettyä muihin valtioihin ja kansainvälisiin yhteyksiin maakuntautisissa. Luontevaa se onkin, jos aihe koskettaa maakuntaa. Näin on seuraavissa esimerkkiotsikoissa, joissa molemmissa Kokkola esiintyy suhteessa muualta tulevaan.

Kokkolan ooppera kelpaisi **briteillekin** (KP 16.7.2006: 1)

Kiinalaislaiva saarossa Kokkolassa

Kokkolan satamajohtaja ihmettelee valvonnan tiukkuutta (KP 1.11.2005: 4)

Maakuntautisissa harvoin esiintyy muiden valtioiden nimiä. Edellä olevat esimerkeistä voidaan kuitenkin huomata, että muut valtiot tai niistä tulevat ihmiset tai asiat voivat näkyä jopa maakuntautisissa. Kokkolassa tehdyn ja esitetyn oopperan kelpaaminen brittiläisille sekä Kiinasta tullut laiva antavat kuvan kansainvälisistä yhteyksistä. Vaikka nimityksillä (britti, kiinalainen) saadaankin luotua jako ”meihin” ja ”heihin”, silti otsikot antavat ymmärtää näillä osapuolilla olevan yhteistyötä. Ensimmäisen esimerkin *kelpaisi*-verbi viittaa myös siihen, että ooppera koetaan niin hyväksi, että siitä ollaan kiinnostuneita myös kansainvälisesti, mikä taas pönkittää paikallista me-henkeä.

6. REGIONALISTISEN KIELEN MUITA PIIRTEITÄ

Kun lehti uutisen aiheena on alueellisuus, saa tekstissä käytetty kieli helposti regionalistisen sävyn. Regionalistisuuteen liittyy vahvasti alueen positiivisten puolten korostaminen, mutta myös muut ominaisuudet ovat tyypillisiä. Anssi Paasi (1986: 207.) on esimerkiksi maininnut alueiden olosuhteiden vertailun sekä maakunnallisuutta korostavien kirjoitusten olevan osa regionalistista kirjoittelua. Regionalistisella kielellä pyritään myös luomaan yhteisöllisyyttä lukijoiden kesken. Oman alueen asukkaiden alueellisen identiteetin vahvistamisen lisäksi regionalistinen kieli pyrkii rakentamaan positiivista kuvaa myös ulospäin. Edellisessä luvussa paneuduttiin maakuntautisten otsikoissa esiintyneiden paikannimien rooliin regionalistisen kielen osana. Tässä luvussa keskitytään tarkastelemaan muita kielen piirteitä, jotka antavat tekstiin regionalistisen sävyn. Luvussa esiintyvät esimerkit ovat poimittu maakuntasivujen uutisteksteistä, ei siis pelkästään otsikoista.

6.1. Positiiviset sananvalinnat

Sananvalintojen tarkasteleminen on usein antoisa keino tarkastella tekstiä. Myös kielen regionalistisuutta voidaan analysoida sananvalintojen ja lauserakenteiden kautta. Koska regionalistisen kielen luonteeseen kuuluu luoda positiivista kuvaa alueesta, on odotuksenmukaista, että maakuntautisissa esiintyy positiivissävyisiä sanoja, erityisesti positiivissävyisiä adjektiveja. Yksittäisen sanan voi vain harvoin, jos koskaan, tulkita regionalistiseksi. Sen tähden onkin olennaista ottaa huomioon lauseyhteys, jossa adjektiivi esiintyy. Seuraavissa esimerkeissä luonnehditaan olosuhteita ja mahdollisuuksia, joita alueella on hevosurheilulle.

Kaustisen Nikulan Ravirata Oy:n toimitusjohtaja Sirkka Huopana sanoo Nikulan investoimeen ravikeskukseen huomattavia summia ja luoneen olosuhteet, jotka tarjoavat mahdollisuuden **hyvätasoisten** ravien järjestämiseen. (KP 14.2.2006: 4)

NURKissa [Uusikaarlepyyn Ratsastuskerho ry.] on tallin yhteydessä **korkeatasoinen** maastoesterata, jollaisia ei juuri Pohjanmaalla ole. (KP 13.2.2006: 4)

Adjektiivit *hyvätasoinen* ja *korkeatasoinen* toimivat lauseissa attribuutteina ja antavat esitetylle asialle positiivisen ja laadukkaan sävyn. Erityisesti paikan tai alueen nimen mainitseminen samassa virkkeessä positiivisen adjektiivin kanssa voimistaa lauseen regionalistista

sävyä. Esimerkissä, jossa kirjoitetaan ”*tarjoavat mahdollisuuden hyvätasoisten ravien järjestämiseen*”, mainitaan myös paikannimet *Kaustinen* ja *Nikula*. Nimet lauseessa kertovat paikan, johon lukija voi kiinnittyä ja johon tapahtumat voi sijoittaa. Hyvätasoisuus ja tutut paikannimet yhdistyvät virkkeessä, mutta antavat aineksia myös lukijalle muodostaa asiasta positiivisen kuvan. Regionalistisuus syntyy sanan ja lauseen kokonaisuudesta.

Samalla tavoin toisessa esimerkissä *korkeatasoinen* on adjektiiviattribuutti virkkeessä, jossa esiintyy myös alue Pohjanmaa. Tässä virkkeessä tuodaan lisäksi esiin, että tuolla alueella kyseinen maastoesterata on harvinainen. Harvinaisuus ja korkeatasoisuus tukevat alueen positiivisuutta ja menestymistä. Alueen mainitseminen antaa vaikutelman myös siitä, että maastoesterata sijaitsee Pohjanmaalla ja näin ollen on ”meidän”.

Tekstissä voidaan käyttää paikannimien sijasta myös muita alueeseen viittaavia sanoja, jotka kuitenkin viittaavat kuntaan, kylään tai muihin vastaaviin alueisiin. Tällaisista tapauksista kertovat seuraavat esimerkit. Näissäkin virkkeissä on mukana positiivisuuden sävy, kuten edellisissäkin esimerkkivirkkeissä.

Siitä huolimatta talotehtaan tulo paikkakunnalle on **todella hyvä** asia.
(KP 11.2.2006: 4)

Tämä on lapsiperheelle **hyvä** ympäristö. (KP 1.2.2006: 1)

”--- kaupungin ilmapiiri on **vetovoimainen**” (KP 1.2.2006: 1)

Positiivisuutta virkkeessä luodaan ilmauksilla *todella hyvä*, *hyvä* ja *vetovoimainen*. Esimerkeissä paikannimet on korvattu sanoilla *paikkakunta*, *ympäristö* ja *kaupunki*. Näistä ja edellisistä esimerkeistä voidaan huomata, että positiivissävyinen adjektiivi ei yleensä ole määrittämässä paikannimeä, vaan adjektiivi toimii attribuuttina jollekin, joka sijaitsee paikkakunnalla (vrt. *tallin yhteydessä korkeatasoinen maastoesterata, jollaisia ei juuri Pohjanmaalla ole*). Vaikka itse paikkakuntaa ei määrittäisikään positiivinen adjektiivi, voidaan erisnimi tässä tapauksessa korvata toisella sanalla (*Tämä on lapsiperheelle hyvä ympäristö*), jolloin positiivisuus kuitenkin tulee alueen osaksi. Asiat voidaan nähdä myös hyvänä alueelle eli alue, on se sitten kylä, paikkakunta tai maakunta, on jonkin positiivisen tai kehumisen kohteena (*Siitä huolimatta talotehtaan tulo paikkakunnalle on todella hyvä asia*).

Positiivisuutta voidaan tuoda esiin myös substantiivien avulla. Käytetään sellaisia substantiiveja viittaamaan paikkaan, kuten *tuppukylä*, *pikkukaupunki* ja *paratiisi*. Substantiivin sävy ratkaisee, millaisia konnotaatioita se lukijassa herättää. Erilaisilla sananvalinnoilla kirjoittaja voi ohjata tulkitsemaan kirjoitustaan haluamallaan tavalla. Seuraava esimerkki on

Pietarsaarta koskevasta kirjoituksesta. Esimerkki on lainaus lehtijutussa olleilta haastateltavilta, mutta toimittaja on kuitenkin tehnyt valinnan laittaa ilmaus lehteen.

Se [Pietarsaari] ei kuitenkaan ole mikään **tuppukylä** vaan **viehättävä pikkukaupunki**. (KP 1.2.2006: 1)

M. innostuu kehuaan Kokkolaa. ”Merta, metsää ja työtä” tarjoileva kaupunki on hänen mielestään **paratiisi**. (KP 1.2.2006: 3)

Tuppukylä ja *pikkukaupunki* samassa virkkeessä antavat lukijalle erilaiset mielikuvat, joita verrata keskenään. Pikkukaupunkia on lisäksi määrittämässä vielä adjektiivi *viehättävä*, joka saa eron kurjalta kuulostavan tuppukylään kasvamaan. Positiivista alueen kannalta on, että oma paikka on juuri positiivisempi osapuoli eli *viehättävä pikkukaupunki*. Samassa virkkeessä sekä ilmaistaan ennakkoluulo, joka paikkakuntaa kohtaan voi ilmetä, että kumotaan se. Positiivinen näkemys paikkakunnasta voittaa sävyltään negatiivisemmän. Toisen esimerkin *paratiisi*, joksi Kokkolaa kehuaan, tuskin herättää lukijoissa negatiivisia mielikuvia.

Positiivista kuvaa voidaan vahvistaa myös esimerkiksi asiantuntijaan vetoamisella. Auktoriteettina toimivan asiantuntijan esiintuominen voi lujittaa regionalistista henkeä maakunnallisessa uutisoinnissa. Tittelin tai arvostetun ammatin esiintyminen tekstissä antaa kuvan henkilön mahdollisesta ammattitaidosta ja asiantuntijuudesta. Jos asiantuntija kehuu tai osoittaa hyväksyntää alueen toimintaa kohtaan, koetaan se hyvänä asiana. Asiantuntijuus luo uskottavuutta. Myös kuuluisan henkilön, esimerkiksi muusikon tai urheilijan, mainitsemisellä alueen asioiden yhteydessä voidaan hakea tukea oman alueen tunnetuksi tekemiseen tai imagon rakentamiseen. Kehuvat tai muuten positiiviset kommentit, jotka tulevat ”muiden” suusta, tukevat positiivista yhteisöllisyyttä.

Ylivieskan tyttöjen opettaja Marjo Oja on kiitollinen **opetusneuvos Marketta Viitalan** tarjoamasta mahdollisuudesta päästä avustamaan esitystä. (KP 6.2.2006: 5)

Valtionsihteri Antti Mykkäsen mielestä Nivalan kaupunginhallitus osoitti kiitettävää aloitteellisuutta tehdessään esityksen uudeltaisesta tavasta palkita kuntia palveluidensa tuloksellisesta hoitamisesta. (KP 2.2.2006: 1)

6.2. Vertailu

Eräs regionalistiselle kirjoittelulle tyypillinen piirre on vertailun avulla muodostettu alueiden välinen kilpailuasetelma. Anssi Paasi on myös kirjoittanut regionalismin ja alueiden vertailun suhteesta (ks. Paasi 1986). Vertailu näkyy kielessä tavallisimmin siinä, että käytetään adjektiivien vertailumuotoja. Maakuntalehden regionalistisessä kielessä yleisin vertailun ilmenemismuoto on superlatiivin käyttö. Sen sijaan komparatiivia ei juuri käytetä. Tapauksissa, joissa superlatiivia käytetään, esiintyy adjektiivin lisäksi paikka tai alue, samalla tavoin kuin positiivisten sananvalintojen käytön yhteydessä (ks. luku 6.1.). Yksi tavallisimmista adjektiiveista näissä ilmauksissa on *suuri* ja sen superlatiivimuoto *suurin*.

Maamme suurimpiin puutalojen valmistajiin kuuluvan Pohjolan Design-Talo Oy:n tuotanto ja logistiikka siirtyvät kesään mennessä Keminmaalta Nivalaan, jossa Niva-element Oy aloittaa muuttovalmiiden talojen teon Design-Talolle. (KP 11.2.2006: 4)

Suurin suomalainen valmistaloyhtiö Pohjolan Design-Talo Oy päätti siirtää tuotantonsa Keminmaalta Nivalaan Pohjois-Pohjanmaan kunnille tehdyn tarjouskierroksen jälkeen. (KP 11.2.2006: 4)

Markettien ja muun kaupan keskinäinen kilpailu on Kokkolassa kovaa, Jussi Suihkon mukaan **tiukinta koko Pohjanmaalla**. (KP 4.2.2006: 1)

Kunnon kilpailussa jokainen osallistuja haluaa tietenkin olla ensimmäinen. Kielen tasolla alueiden välinen kilpailu voidaan huomata esimerkiksi sellaisissa ilmauksissa, jotka muodostuvat aluetta ilmaisevasta sanoista kuten *Suomen* tai *maamme* sekä sanasta *ensimmäinen*. Vertailulle tyypillisen superlatiivin ja *ensimmäinen*-sanana kaltaisesti voidaan käyttää myös *ainoa*-sanaa, joka vahvistaa aiheen ainutlaatuisuuden tunnetta. Tästä on osoituksena esimerkki Suomen ainoasta körttimuseosta.

Nivalassa on jo Savipaja, mutta Ylivieskan Karjanevalle valmistuu **seudun ensimmäinen Savimaja**. (KP 14.2.2006: 5)

Louekallion kahvion sunnuntaina täyttäneet lumilautailuharrastajat olivat onnellisia, että **Suomen ensimmäisen mitalin** Torinosta toi **sieviläisen** laskettelukeskuksen kasvatti. (KP 13.2.2006: 5)

Suomen ensimmäinen alueellinen lasten- ja nuortenkirjastonhoitaja tekee työtään Alavieskassa, Kalajoella, Merijärvellä, Pyhäjoella, Sievissä ja Ylivieskassa. (KP 12.2.2006: 4)

Kahdeksan kirjastoa sai **maamme ensimmäiseen** alueelliseen lasten- ja nuortenkirjastonhoitajan kokeiluun opetusministeriöltä määrärahan kolmeksi kuukaudeksi. (KP 12.2.2006: 4)

Suomen ainoa körttimuseo kiinnostaa juhluvieraita (KP 9.7.2006: 5)

Ensimmäinen-ilmausta käytetään sekä yhteyksissä, joissa tapahtuma sijoittuu esimerkiksi maakunnan sisälle, että yhteyksissä, joissa vertailualue on valtakunnallinen. On siis tavallista kirjoittaa siitä, mikä on maakunnan alueella ensimmäistä kertaa tapahtunut, sekä siitä, mitä oma alue on ennättänyt tehdä ensimmäisenä verrattuna muihin Suomen alueisiin. Kyse on samasta asiasta, mutta alue, johon tapahtumaa peilataan, on vain erikokoinen. Edellisistä esimerkeistä ensimmäinen kertoo *seudun ensimmäisestä*, muut esimerkit *Suomen* tai *maamme ensimmäisestä*. Superlatiivina käytettäessä vertailuun toisia alueita ei tavallisesti mainita nimeltä lainkaan, vaan viitataan siihen, kuinka oma alue on jollain osa-alueella parempi kuin toiset tai on ennättänyt tekemään jotain ennen muita. Kuten edellä esitetyistä esimerkeistä voi huomata, Suomi on tällöin alue, johon tapahtumia verrataan. Maakuntalehden innokkuus ilmoittaa, miten oma alue on menestyksekkäs tai harvinainen verrattuna muihin tulee ilmauksista ainakin esiin. Suoraa, eksplisiittistä vertailua alueiden välillä, mikä näkyisi komparatiivin käyttönä, on maakuntasivujen teksteissä hyvin vähän.

Kahdessa seuraavassa esimerkissä Kokkolan vertailukohteina kuitenkin pidetään muita maakuntakeskuksia. Ensimmäisessä niistä käytetään *edullisempi kuin* -ilmausta. Toisessa vertailukohteeksi ei mainita toista paikkaa, mutta *kehittyä*-verbi ja sanat *merkittävämpi maakuntakeskus* ovat kuitenkin osoitus kilpailuhenkisyydestä oman ja muiden kaupunkien välillä.

Tiedot vanhojen kerrostalo-osakkeiden kaupoista todistavat, että Kokkolassa omaan asuntoon pääsee **edullisemmin kuin missään muussa maakuntakeskuksessa**. (KP 5.11.2005: 3)

K.M. uskoo, että **Kokkolasta kehittyä jatkossa entistä merkittävämpi maakuntakeskus**. (KP 1.2.2006: 3)

Joskus uutisoitavien asioiden taustalla on tapahtunut alueiden välistä vertailua, minkä tuloksena on sitten päädytty tiettyyn ratkaisuun. Tästä on osoituksena seuraava esimerkki, jossa perustellaan talotehtaan muuttamista Nivalaan. Vertailu on tehty ja perusteluissa käytetään varsin positiivisia ilmauksia, kuten *laadukas* ja *korkeatasoinen*. Aiemmin mainitsin, että alueiden välistä kilpailua ei suoraan sanota lehtitekstissä. Poikkeuksia on kuitenkin tässä

asiassa. Kun kirjoitetaan Pohjanmaan ensimmäisen hiihtoputken rakentamisesta, haastateltavan suulla sanotaan suoraan, että Pietarsaaren on ehdittävä ennen Lapuaa.

sijoittamispaikkakunnaksi valittiin Nivala, koska Teollisuuskylä Oy pystyy järjestämään tuotantotilat **ennätysnopeasti**. --- K:n mukaan Nivalassa ja lähiympäristössä on **laadukasta** puuosaamista ja **erityisen korkeatasoista** puualan koulutusta. (KP 27.10.2005: 1)

J-P. J:n mielestä Pietarsaaren kannattaa lähteä kisailemaan **ensimmäisen** hiihtoputken rakentamisesta Pohjanmaalle. --- J:n mielestä **Pietarsaaren on ehdittävä liikkeelle ennen Lapuaa**, koska putki palvelee asukkaita sadan kilometrin säteellä. (KP 1.2.2006: 1)

Kirjoittaessaan lehtijuttua toimittaja tekee useita valintoja. Toimittajan valinta on myös se, mitkä haastateltavan repliikit hän poimii lehteen. Kaikki regionalistiseen kieleen sopivat ilmaukset eivät näin ollen ole välttämättä toimittajan itsensä keksimiä, mutta toimittajan valinnan kautta ne kuitenkin päätyvät lehteen. Eräässä lintutilannetta käsitelleessä jutussa haastateltavan suulla tuodaan julki samantyyppistä vertailua kuin edellisissä esimerkeissä.

”Esimerkiksi Kalajoella on nyt **yksi Suomen parhaista** pikkutiiraesiintymistä. Muuten lintu on **huippuharvinainen**.” (KP 26.10.2005: 5)

Vertailun kohteena on koko Suomi. Keskipohjanmaan levikkialueeseen kuuluva Kalajoki mainitaan yhdeksi Suomen parhaista pikkutiiran esiintymispaikoista. Asian ainutlaatuisuutta tukee repliikin jatko, jossa lintu mainitaan huippuharvinaiseksi. Vaikka lintuesiintymillä ei sinänsä ole tekemistä regionalismin kanssa, voidaan harvinaisilla havainnoilla pönkittää myös alueen mainetta.

Uutisen kriteereihin kuuluu muun muassa muutoksen esiintuominen. Uutinen kertoo jostain, mikä on uutta (Huovila 2004: 65). Vallitsevassa tilassa on tapahtunut muutos, mikä katsotaan tarpeelliseksi tuoda julki. Myös se mikä on harvinaista, on usein uutisoitava asia, poikkeaaahan se silloin totutusta. Tästä näkökulmasta katsottuna on ymmärrettävää, että maakuntalehti kirjoittaa asioista, jotka ovat harvinaisia valtakunnallisestikin. Silloin on luontevaa käyttää ilmauksia, jotka rakentuvat sanoista *Suomen* tai *maamme* sekä adjektiivin superlatiivimuodosta. Samalla lehti kuitenkin vertailun avulla asettaa lukijoiden eteen alueiden välisen kilpailun. Harvinaiset ilmiöt korostavat samalla alueen ainutlaatuisuutta.

Tämän alaluvun loppuksi nostan esiin vielä yhden aihealueen, jossa vertailua selvästi esiintyy. Vertailu korostuu etenkin silloin, kun aluetta katsotaan talouden näkökulmasta.

Maakuntien identiteettiä pyritään luomaan ja vahvistamaan niin henkisillä kuin aineellisilla-kin arvoilla ja asioilla. Puhumalla ja kirjoittamalla alueen taloudellisesta tilanteesta ja menestyksestä voidaan alueen omille asukkaille luoda uskoa omaan alueeseen ja luoda näin myös taloudellista turvallisuutta. Ulkopuolisia tällaisella kielenkäytöllä taas voidaan houkutella muuttamaan alueelle, esimerkiksi uutisoimalla uusien työpaikkojen syntymisestä. Alueiden välisessä kilpailutilanteessa talous on ala, jolla ne haluavat erityisesti pärjätä. Taloudellisesta hyvinvoinnista kirjoitettaessa menestyvä subjekti ei välttämättä ole alue, vaan se voi olla myös yritys. Yleensä kuitenkin tuodaan esille, jälleen paikannimen avulla, missä yritys sijaitsee tai toimii. Näin yksittäisen yrityksen menestyksestä saadaan kunniaa myös alueelle.

Laajennus – – teki Kokkolan Prismasta KPO:n **suurimman**. (KP 4.2.2006: 1)

S-ryhmä on päivittäistavarakaupassa **maan suurin ketju**. Samoin on KPO **omalla toimialueellaan**. Kokkolassa taas Prisma on liikevaihdoltaan **ykkönen** marketsarjassa. (KP 4.2.2006: 4)

Viitala muistuttaa kuitenkin Ylivieskan Keskisen menestyvän nyt taloudellisesti **paremmin kuin koskaan**, mikä näkyy palkintotason nousussa. (KP 14.2.2006: 3)

Myös adjektiivien ja verbien avulla tuodaan esille menestystä, kehitystä ja kasvua talouden saralla, nimenomaan alueellisesta näkökulmasta nähtynä. Kun oma alue ja siellä asuvat ihmiset ja heidän toimintansa nähdään ”meinä”, voidaan myös alueen talous kokea ”meidän taloutena”. Näin ajateltuna rahan säästö tai tulo alueelle, koetaan ikään kuin oman talouden hoitamiseksi ja ”meidän” voitoksi.

Menettely tulisi jopa **edulliseksi kaupungille** (KP 8.2.2006: 1)

Uudenkaarlepyyn Ratsastuskerhon **jäsenmäärä jatkaa kasvuaan** (KP 13.2.2006: 4)

Hän myöntää, että kaksikon **menestys tuo myös Louekallion esille**(KP 13.2.2006: 5)

”Keski-Pohjanmaan liiton toimien vuoksi myös **uusia työpaikkoja syntyy vauhdilla. Kokkolan kehitys** heijastuu esimerkiksi asuntojen kasvavaan kysyntään.” (KP 1.2.2006: 1)

6.3. Kotiseudun korostaminen

Millä tavoin keskipohjalainen me-henki sitten näkyy maakuntalehden kielen tasolla? Edellisessä luvussa erikokoisten paikannimien esiintymisen tarkastelu toi esiin, että maakunnan nimi toistuu lehden teksteissä melko usein. Tämä lehdessä esiintyvien henkilöiden kotiseudun korostaminen lisää osaltaan alueen me-henkeä. Lehtitekstissä esiintyvien ihmisten kotipaikka mainitaan pääsääntöisesti aina, mikä osaltaan liittää ihmiset tiettyyn paikkaan. ja mainitsemalla Paikannimien avulla lukijan mieleen piirretään ikään kuin kartta, johon uutisen tapahtumat tai ihmiset voi sijoittaa.

Luvussa 2.3 käsiteltiin yhteisöllisyyttä ja median asemaa sen syntymisessä. Juuri maakuntalehden ja siinä olevan regionalistisen kielen ehkäpä päätehtävä on luoda yhteisöllisyyden tuntua. Tällöin on tyypillistä kertoa, ketä tähän yhteisöön kuuluu ja minkälaisia he ovat. Samalla vahvistetaan yhteisön itsetuntoa kertomalla menestyksestä sekä kiitoksesta, jota alue tai siellä asuvat ja sieltä lähtöisin olevat ihmiset ovat saavuttaneet. Maakuntalehden sivuilta on helppo löytää alueen omia ihmisiä ja paikkoja. Osaan niistä liitetään regionalistista piirteitä, osaan ei. Alueen ihmisten niputtaminen tällä tavoin yhteen on osa lukijakunnan rakentamista ja rakentamista (Hujanen 2000: 11).

Urheilu on aihe, jolla on helppo korostaa yhteisöllisyyttä ja ”me”-henkeä, koska siinä urheilijat yleensä edustavat maata tai urheiluseuraa. Katsojan on helppo tunnistaa, kuka kuuluu kenenkin puolelle. Urheilussa tulee myös esiin eri ryhmiin jaon merkitys identiteetin vahvistumisen kannalta. Tunne ”meistä” tulee ymmärretyksi, kun sitä on vastassa toinen ryhmä eli ”he”. ”Meidän” identiteetti vahvistuu juuri silloin, kun se kohtaa ”heidät”. (Bauman 1997: 53–55.) Tässä tutkimuksessa varsinaiset urheilusivut on rajattu tarkastelun ulkopuolelle, mutta myös maakuntasivuilla saatetaan kertoa menestyvistä keskipohjalaisurheilijoista tai heidän merkityksestään muille. Erityisesti tämä on nähtävissä suurten arvokisojen aikana. Esimerkiksi Torinon olympialaisten aikaan helmikuussa 2006 Keskipohjanmaassa ilmestyi juttu, jossa seurattiin, millä tavalla oman alueen urheilijoiden suorituksia jännitetään heidän kotiseudullaan. Urheilijoiden sekä myös muusikoiden henkilökohtainen menestys halutaan tuoda osaksi koko yhteisön elämää. Arsi Harjun kuulantyyntö olympiakullan voittaminen voidaan esimerkiksi tulkita urheilijan kotipaikkakunnan pukkaamiseksi maailmankartalle.

Pieni Perho oli pukattu maailmankartalle! (KP 13.2.2006: 5)

Halfpipen olympiafinaali oli vahvasti keskipohjalainen, sillä sieviläisen Markku Kosken pronssin ohella kannuslainen Risto Mattila oli yhdeksäs. Heidän lisäksi maakunta näkyi myös tuomaristossa, sillä kokkolalainen Sami Savela oli yksi viidestä tuomarista. (KP 13.2.2006: 5)

Talviolympilaisissa murtomaahiihto on suomalaisten ja varsinkin keskipohjalaisten perinteinen lempilaji. Torinon olympialaisissa hiihtää kaksi keskipohjalaista: Tero Similä ja Teemu Kattilakoski. (KP 13.2.2006: 5)

Maakuntalehden kirjoittaessa oman alueen urheilijoiden menestyksestä tulee esiin se, mitä Robertson (1995: 30–31) on kirjoittanut pohtiessaan globaalin ja paikallisen suhdetta. Paikallisuus tarvitsee rakentuakseen vertailukohteen. Olympialaisissa kannustetaan suomalaisia, koska vertailukohtana ovat muiden maiden edustajat. Mutta maakuntalehti korostaakin oman alueensa eli maakunnan urheilijoita, jolloin oma maakunta nähdään myös suhteessa muuhun Suomeen.

Varsinkin menestystä ja valtakunnallista julkisuutta osakseen saavien ihmisten yhteydessä mainitaan paikkakunta, josta ihminen on kotoisin. Asia ilmaistaan usein paikkakunnan nimestä johdetulla *lAinen*-johtimella, jolloin sana esiintyy yleensä attribuuttina. Yllä olevista esimerkeistä keskimmaisessä mainitaan kolme tällaista sanaa: *sieviläisen*, *kannuslainen* ja *kokkolalainen*. Tällaisten johdosten käyttö lähentää paikan ja ihmisen suhdetta ja tekee suhteesta tiiviimmän. Kuntalaisuudesta tehdään ihmisen ominaisuus, joka tulee paremmin esiin käyttämällä johdosta kuin kirjoittamalle henkilön olevan kotoisin paikasta x. Paikkakunnan mainitsemisen voisi äkkiseltään ajatella vähäiseksi piirteeksi, mutta varsinkin oman alueen asukkaille on erityisen tärkeää, että kunta, josta ihmisen väitetään tulevan, on oikea. Tästä hyvänä esimerkkinä kommentti, jossa sieviläistä olympiamitalistia on sanottu ylivieskalaiseksi, naapurikunnasta kotoisin olevaksi.

Sekin nostatti karvat pystyyn, kun kilpailun selostaja väitti Koskea ylivieskalaiseksi. (KP 13.2.2006: 5)

Urheilijoiden lisäksi poliitikot tai kulttuurialalla toimivat ovat henkilöitä, joiden saavutusten ohella voidaan tuoda myös aluetta esiin. Kyse voi olla hyvinkin erilaisista ja eri aikoina eläneistä henkilöistä, kuten alla olevat esimerkit osoittavat. Niistä ensimmäisessä käsitellään 1800-luvulla elänyttä ja Pietarsaaressa syntynyttä kansallisrunoilija J.L. Runebergiä. Toisessa taas kohteena on laulaja, joka menestyi Idols-laulukilpailussa jutun ilmestymisaikaan eli talvella 2006. Molemmat esimerkit käsittelevät henkilöiden suosiota, vaikka sen ajallinen pituus näiden henkilöiden kohdalla onkin ollut hyvin eripituinen.

– Muista korostaa, että Runeberg on enemmän pietarsaarelainen kuin porvoolainen, koska täällä hän on syntynyt. Porvoolaiset vain yrittävät häntä omia, Tapani Korpela evästä. Kommentti asettaa Runebergin paikalle, jolle hän selvästi pietarsaarelaisen mielestä kuuluukin. Jalustalle. (KP 5.2.2006: 4)

Televisiosta tutun Idols-Pauliinan suosio on niin suuri, että ---. (KP 2.2.2006: 1)

Kun lukijakunnan uskotaan muodostavan me-yhteisö, sen jäseniin voidaan viitata joskus myös varsin tuttavallisesti. Tällaisia ilmauksia ei aineistossa ollut monia, mutta joitakin esimerkkejä voidaan nostaa esiin.

Tyytyväinen **Kosken Markun** laskuun. (KP 13.2.2006: 5)

Usko **oman miehen** menestykseen oli niin luja (KP 13.2.2006: 5)

Kosken Markku -tyyppinen ilmaus antaa ymmärtää, että sen lausuja sekä mainittu henkilö ovat hyviä tuttuja keskenään. Lehtitekstissä ilmaus rakentaa kuvaa siitä, että henkilö on kaikille lukijoille tuttu. Tässä tapauksessa mainittu henkilö on olympiamitalisti, joka ilmeisesti halutaan olevan ”meidän” kaikkien tuttu. Tässä esitetty esimerkkityyppi tuttavallisuudesta ei kuitenkaan ollut aineistossa yleistä. Jälkimmäisessä esimerkkilauseessa sanotaan suoraan *oma mies*. Tässä ilmauksessa ihminen halutaan omistaa tai hänen kanssaan halutaan olla läheisessä yhteydessä, varsinkin jos hän on menestyvä. Korostetaan, että hän kuuluu meihin.

Tuttavuus voi näkyä jopa niin, että ”omiin ihmisiin” viitataan otsikoissa pelkällä etunimellä. Tällainen käyttö on todella harvinaista Keskipohjanmaassa ja esimerkki on jutusta, jonka aiheena on Kaustisen kansanmusiikkifestivaaleilla esitettävä historiallinen esitys, joka kertoo kahdesta miehestä, isästä ja pojasta, Friiti ja Lauri Ojalasta. He ovat kansanmusiikki-ihmisille ja myös monelle paikalliselle ihmiselle tuttuja ja tunnettuja. Keskipohjanmaa otsikoi jutun seuraavasti:

Friitistä ja Laurista on monta juttua (KP 10.7.2006: 1)

Vaikka jutussa esitelläänkin ajankohtaista tapahtumaa ja esitystä, otsikon tuttavallisuus luo kuvan kaikille tutuista ja läheisistä miehistä, jotka ovat kuuluisia ja joista kerrotaan paljon juttuja. Uutisessa on oikeastaan kyse festivaaliesityksestä, joten tapausta ei voi verrata normaaleihin eläviin ihmisiin, joihin viitattaisiin samalla tavalla.

7. IHMISIIN VIITTAAMINEN

7.1. Keskipohjalaiset

Sen lisäksi, että maakuntalehti keskittyy kirjoittamaan omasta alueestaan, se luonnollisesti kirjoittaa myös ihmisistä, jotka asuvat siellä tai ovat sieltä lähtöisin. Varsinkin menestyviä ja merkittäviä ihmisiä kutsutaan lehdessä usein *keskipohjalaisiksi*, oman alueen ihmisiksi. Lehtitekstissä määritetään ihmisen identiteettiä usein paikan perusteella. Tämä näkyy siinä, että ihmisiin viitataan usein johdoksella, jossa *lAinen*-johdin on liitetty paikkaa ilmaisevaan kantasanaan. Määrittämällä ihmisiä tällä tavoin heihin saatetaan helposti liittää stereotyyppisiä ennakkoluuloja, mutta samalla voidaan kuitenkin vahvistaa myös me-ajattelua luomalla tekstin avulla yhteisöllisyyden ja yksimielisyyden tunnetta. Tässä luvussa esiintyvät esimerkit on poimittu maakunnallisista uutisotsikoista.

Nina Wessberg demarien johtoon

Keskipohjalaisillakin kannatusta (KP 31.10.2005: 5)

Huijaukset eivät purreet **keskipohjalaisiin** (KP 30.10.2005: 7)

Urpilainen ja Lintilä ottavat kantaa luettuaan uuden lakiesityksen

Keskipohjalaiskansanedustajat puolustavat isyyttä (KP 31.10.2005: 3)

Keskipohjalaiset kansanedustajat varauksella hedelmöityshoitolain takana

Naisparien hoito-oikeus arveluttaa (KP 10.2.2006: 1)

Kuten esimerkit osoittavat, *keskipohjalaisilla* voidaan viitata epämääräiseen ja isoon joukkoon Keski-Pohjanmaalla asuvia ihmisiä (*Huijaukset eivät purreet keskipohjalaisiin*) tai muutamaan yksilöön (*Keskipohjalaisillakin kannatusta*). Sanaa voidaan käyttää itsenäisenä tai yhdyssanan osana määrittämässä perusosana olevaa substantiivina. *Keskipohjalainen* voi esiintyä lauseessa sekä adjektiivina että substantiivina.

Regionalistinen positiivinen vire voidaan havaita myös näitä esimerkkejä tarkastelemalla. Ensimmäisessä esimerkissä pääotsikko kertoo, kuka on valittu johtotehtävään, alaotsikossa halutaan kuitenkin tuoda esiin, että keskipohjanmaalaisillakin on ollut kannatusta. On haluttu mainita keskipohjalaisten saama kannatus, vaikka varsinainen valinta ei olekaan osunut keskipohjalaisiin. Mikä olisikaan parempaa kuin se, että ”meitä” kannatetaan. Myös toi-

sen esimerkin esiin tuoma havainto, että keskipohjalaisia ei ole pystytty huijaamaan, voidaan tulkita kehuksi ”meille”.

Käyttämällä nimitystä keskipohjalaiset voidaan peittää muita ihmisiä erottavia teki-
jöitä. Esimerkiksi eri puolueiden ja eri kunnista kotoisin olevat ihmiset saadaan saman kate-
gorian, keskipohjalaisuuden, alle.

7.2. Muut ihmisiin viittaavat sanat

Sen lisäksi että ihmisiin viitataan sanalla *keskipohjalainen*, on hyvin yleistä viitata ihmisiin asuinkunnan mukaan. Jos *keskipohjalainen* luo yhteisöllisyyttä koko maakunnan ihmisten kesken, kuntalaisiin viittaamalla voidaan saada yhteisöllisyyden tuntua yhden kunnan asuk-
kaiden välille. Yleensä nämä viittaavat sanat ovat monikossa (*lohtajalaiset, himankalaiset, kälviäläiset*). Eri kuntien nimien ja niissä asuvien kuntalaisten esiintyminen maakuntalehdes-
sä vahvistaa myös lukijoiden tietoisuutta, mitkä kunnat kuuluvat ”meidän” alueeseen. Viit-
taamalla paikkakuntalaisiin saadaan helposti luotua käsitys, että kaikki tähän kategoriaan menevät olisivat samaa mieltä, mikä tuskin on kuitenkaan todennäköistä.

Lohtajalaiset kuraisessa taloudessa Alaviirteen koulun takana:
Yksi kyläkoulu ei kurjuutta huononna (KP 2.11.2005: 3)

Valas-, karhu- ja hyljehavainnot vetävät **himankalaiset** mietteliäiksi:
Avaruussukkulako seuraavaksi? (KP 5.7.2006: 5)

Kälviäläiset saivat torinsa (KP 28.10.2005: 6)

Otsikkojen asettelua tarkasteltaessa voi huomata, että on tavallista viitata ihmisryh-
mään pienemmällä yläotsikolla ja isommassa pääotsikossa tuodaan esiin jokin tämän ihmis-
ryhmän mielipide tai lausunto, kuten edellisissäkin esimerkeissä.

Sanomalehdissä on varsin tavallista määrittää haastateltava hänen kotipaikkakuntansa
mukaan. Jutussa, josta seuraava otsikko on, tuskin on kovin suurta merkitystä sillä, missä
kyseinen henkilö asuu. Näin voisi ainakin ensi silmäyksellä kuvitella. Palkitun henkilön ko-
tipaikan mainitseminen on oleellista, koska lehtijutun ilmestymispaikka on maakuntalehti. ja
vuoden lastentarhanopettaja on omalta alueelta. Suomalainen lehdistö on rakentunut vahvasti
alueellisuuden perusteella, jolloin sille on tärkeää tuoda esiin paikat ihmisten taustalla. Eri

alojen erikoislehdille tämä ei välttämättä ole yhtä tärkeää, vaan siellä ihmisten identiteettiä saatetaan rakentaa muilla määritteillä.

Vuoden lastentarhanopettaja, **pietarsaarelainen** Orvokki Sainio:
Kasvatuskumppanuus lapsen parhaaksi (KP 11.2.2006: 2)

Oma alue tuodaan aina esiin, kun se vain on mahdollista ja siihen jokin syy on. Joskus lehtijutuissa esiintyy henkilöitä, joilla ei ole tiivistä yhteyttä Keski-Pohjanmaahan. Lehden omaan alueeseen vedotaan myös näiden haastateltavien yhteydessä, vaikka syyt siihen eivät olisikaan kovin ilmeisiä. Tästä osoituksena seuraava esimerkki, jossa ei puhuta *veteliläisestä* vaan *veteliläissyntyisestä* naisesta. Naisen nykyistä asuinpaikkaa ei ainakaan otsikossa mainita lainkaan. Näin nainen identifioidaan enemmän veteliläiseksi kuin jonkin muun kunnan asukkaaksi.

Veteliläissyntyisen naisen puukottaja vetosi mustasukkaisuuteen
Ammesurmassa kiistaa mielentilasta (KP 2.2.2006: 3)

Muiden alueiden ihmisiin ei kovin usein viitata Keskipohjanmaassa. Luvussa 5 käsiteltiin otsikoita, joissa esiintyvät Keski-Pohjanmaan ulkopuoliset alueet. Kiinnostus tuossa luvussa kohdistui kuitenkin itse alueeseen, ei siellä asuviin ihmisiin. Lähimaakuntien ihmisiin viitattiin vain yhdessä pienessä jutussa, jossa kirjoitetaan eteläpohjalaisista. Siinä heidän mainitaan olevan huolestuneita Keski-Pohjanmaalla virtaavan joen melontamahdollisuuksista.

Eteläpohjalaiset huolissaan melontamahdollisuudesta Lestijoella (KP 30.10.2005: 4)

Muiden alueiden ihmisten vähäinen esiintyminen Keskipohjanmaan otsikoissa osoittaa, että lehti haluaa keskittyä ”omiinsa”. Kuten edellinen esimerkki, jossa mainitaan eteläpohjalaiset, on osoitus siitä, että muistakin voidaan kirjoittaa, silloin kun se auttaa tai on positiivista oman alueen kannalta.

Joissakin maakuntasivun kirjoituksissa käsitellään aihetta, joka koskettaa koko maata, ei ainoastaan Keski-Pohjanmaata. Näissäkin jutuissa on kuitenkin pyritty saamaan keskipohjalainen näkökulma. Näin on tehty myös seuraavassa esimerkkiotsikossa, jossa Ruotsiin muuttaneiden suomalaisten elämä ja arvostus koskee myös jollain tavoin keskipohjalaisia. Pietarsaaresta kotoisin olevat ja nykyisin Ruotsissa asuvat haastateltavat kertovat ehkä joskus palaavansa synnyinseudulle. Sitä, että he eivät palaa ainakaan vielä, ei kuitenkaan koeta negatiiviseksi asiaksi, vaan otsikossa korostetaan suomalaisten arvostusta Ruotsissa. Pietarsaari

sijaitsee lehden ilmestymisalueella, joten lukijat voivat olla tyytyväisiä, että heidän alueeltaan lähteneitä arvostetaan naapurimaassa. Otsikko nostaa pietarsaarelaislähtöisen pariskunnan edustamaan kaikkia suomalaisia.

Peter ja Carina Fellman harkitsevat paluumuuttoa Pietarsaareen – joskus eläkkeellä
Suomalaisia arvostetaan Ruotsissa (KP 11.7.2006: 5)

8. LUONTO ALUEEN ERITYISPIIRTEENÄ

Eräs otsikoissa huomion kiinnittävä seikka on alueen luonnon erityispiirteiden esiintuominen. Tämä havainto on yhtenevä Paasin ajatukseen, että alueen erityisyyttä korostavan kirjoittelun yksi osa-alue on juuri luonnosta kirjoittaminen (1986: 209). Paasin tutkimuksen mukaan Lapin Kansassa ja Karjalaisessa luonnosta kirjoittaminen kytkeytyy usein matkailun markkinointiin, Ilkassa sen sijaan luonnosta kirjoittaminen ei ole niin markkinointihenkistä kuin kahdessa edellä mainituissa. Paasin tutkimuksen ja tämän työn havaintojen perusteella Etelä-Pohjanmaalla ilmestyvä Ilkka ja Keskipohjanmaa suhtautuvat luontoon samalla tavoin: luonnosta ja sen ilmiöistä kirjoitetaan uutisina kuin muistakin alueen tapahtumista.

Luontoa kuvaavat sanat eivät tietenkään ole pelkästään Keski-Pohjanmaahan liittyviä sanoja, mutta lehden käyttäessä näitä termejä myös lukija tiedostuu näiden luonnonolojen merkityksestä alueelle. Keski-Pohjanmaa sijaitsee Suomen länsirannikolla. Tosin maakunta on sisämaahan päin työntyvä pitkulaisen muotoinen alue, joten osa maakunnan kunnista on melko kaukana merestä. Kuitenkin juuri *meri* ja *rannikko* ovat paljon käytettyjä sanoja Keskipohjanmaassa. Tässäkin yhteydessä on hyvä huomata, että maakunnan ja lehden keskuspaikka Kokkola on rannikkokaupunki. Monelle lehden toimittajalle meri on läheinen paikka ja tuttu maisema. Sanoja meri ja rannikko käytetään yleensä niiden juttujen otsikoissa, joissa uutisoidaan sääilmiöistä.

Pohjoistuuli puhalsi sankan ensilumivaipan Kokkolaan
Rannikko peittyi valkoiseen (KP 25.10.2005: 3)

Salama iski taloon Kälviällä, Kokkolassa paljon palohälytyksiä
Myrsky riehui **rannikolla** (KP 13.7.2006: 3)

Ukkosrintama aiheutti **rannikon** pelastuslaitoksille lisätöitä
Ukkoseen osattiin varautua (KP 13.7.2006: 1)

Järvien jäät yleisesti 35-55 sentin paksuisia
Meren jäällä voi jo liikkua (KP 5.2.2006: 5)

”**Meren jäällä** liikkussa kannattaa olla varovainen”
Jäätilanne poikkeuksellisen heikko (KP 12.2.2006: 1)

Merellä on myös oma merkityksensä ihmisen elämässä. Meren ja ihmisen suhde tulee esiin myös kielellisesti maakuntalehden teksteissä. Uutiset ja niissä haastateltavat henkilöt

saattavat kertoa omasta toiminnastaan suhteessa mereen. Jollekin se voi olla esimerkiksi kalastusta. Meri voi olla myös ihmisen toiminnan kohteena, kuten ruoppauksesta kertovassa esimerkistä huomataan.

Kalastusta omaksi iloksi ja saaliin toivossa
”**Meri** on mun juttuni” (KP 10.7.2006: 3)

Ruoppauksen jälkeen **meri** ennallaan (KP 3.2.2006: 3)

Mereen viitataan yleensä pelkällä yleisnimellä. Tällainen käytäntö on tietenkin ymmärrettävää, eihän alueella ole useampia meriä, joten sekaantumisen vaaraa ei ole. Merilläkin kuitenkin on omat nimensä. Yhdessä otsikossa on käytetty meren nimeä – Perämeri. Lehtijuttu käsitteli Suomessa harvinaista valashavaintoa, mistä uutisoitiin myös valtakunnallisesti. Havaintopaikka halutaan paikantaa mahdollisimman tarkasti ja erottaa se näin muista Suomen merialueista. Erisnimen käyttö luo myös virallisemmän kuvan kuin pelkkä merisana.

Merivartija Antti Jutila otti kuvan kamerakännykällä valaasta **Perämerellä**
”Edessä ui jokin kymmenmetrinen” (KP 4.7.2006: 3)

Merellä on myös rantansa. Myös alueella olevat hiekkarannat ylittävät ainakin maakunnalliseen julkisuuden kynnyksen. Meri ja sen rannat ja hiekkarantojen dyynit edustavat alueen luontoa, jota ei joka puolella Suomea ole. Alueelle tyypillisestä luonnosta kirjoittaminen tuo esiin alueen erityispiirteistä ja vahvistaa näin tietynlaista kuvaa alueesta.

Dyyniluonnosta tehdään perusteellista tutkimusta
Vattajasta kysely lohtajalaisille (KP 5.7.2006: 1)

Vattajanniemellä pyydetään perhosia ja tutkitaan mättäitä
Dyyneillä kuljettava varoen (KP 5.7.2006: 3)

Mereen liittyvän sanaston käyttö on siinä mielessä kiinnostavaa, että sitä käytetään enemmän kuin muihin luonnon piirteisiin liittyvää sanastoa. Meren lisäksi otsikoissa tulivat esiin alueen joet, vaikka eivät yhtä usein kuin meriympäristö. Seuraavassa kahdessa esimerkissä on käsitelty jokeen liittyviä asioita.

”Virkistyskäytön kannalta kaava tuli liian myöhään”
Perhonjokivarsi kuosiin (KP 9.2.2006: 4)

Eteläpohjalaiset huolissaan melontamahdollisuudesta **Lestijoella** (KP 30.10.2005: 4)

Olisi voinut olettaa, että meren lisäksi muutkin luonnon ominaisuudet olisivat tulleet enemmän julki otsikoissa. Tällaisia olisivat voineet olla pellot ja metsät, onhan maatalous merkittävä ja näkyvä tekijä Keski-Pohjanmaalla ja sitä käsitteleviä kirjoituksia lehdessä onkin. Meren vahva läsnäolo maakuntalehdessä on myös eräänlainen osoitus halusta kertoa erityisyydestä, jota ei kaikilla ole muualla Suomessa. Tämäkin voidaan siis nähdä erottautumisena muista.

9. POHDINTAA

9.1. Paikannimet – paikantamista vai regionalismia?

Työssä on esitelty aineistoesimerkkien avulla, miten alueellisuutta tuodaan kielen tasolla esiin Keskipohjanmaa-lehdessä. Työn alkuosassa esiteltiin teoriaa, jonka pohjalle analyysi on perustettu. Teoriaosassa keskityttiin paljon aluetietoisuuden ja yhteisöllisyyden rakentamiseen ja muokkautumiseen. Nyt on päästy siihen pisteeseen, että on aika pohtia, millä tavoin konkreettiset lehdessä käytetyt kielen piirteet ovat sidoksissa aluetietoisuuteen ja yhteisöllisyyden tunteen muodostumiseen.

Kriittistä diskurssintutkimusta esittelevässä osassa esiteltiin Norman Faircloughin viestintätilanteen kriittisen diskurssianalyysin viitekehys, jonka muodostivat kolme eri tasoa: teksti, diskurssikäytäntö ja sosiokulttuurinen käytäntö. Tässä tutkimuksessa tekstin roolissa oli Keskipohjanmaan maakuntautiset, kun taas journalistiset tavat sekä lukijoiden tavat lukea ja suhtautua sanomalehteen edustavat diskurssikäytäntöä. Laajaan sosiokulttuuriseen käytäntöön voi nähdä kuuluvan sanomalehden rooli osana mediaa nyky-yhteiskunnassa sekä myös aluepolitiikan, onhan maakuntien olemassaoloon aina kuulunut vallan ja politiikan aspekti.

Työn otsikko tähdentää, että tutkimuskohteena on regionalistinen kieli. Aineistoni avulla olen osoittanut, että *Keskipohjanmaa*-lehdestä on löydettävissä tällaista alueellisuutta korostavaa kieltä. Vaikka tutkimuksessa ei olekaan suoritettu vertailua vanhempaan sanomalehtiaineistoon, voidaan lähdeaineiston avulla kuitenkin huomata, että regionalistisen kielen luonne ei ole niin hyökkäävää ja räikeää, kuin mitä se on mahdollisesti ollut noin neljäkymmentä vuotta sitten, jolloin regionalistinen kirjoittelu sanomalehdissä kiihtyi (Paasi 1986). Edelleenkin maakuntalehdissä on olemassa kirjoittelua ja kieltä, joiden ominaisuutena on tuoda oma alue esiin positiivisessa valossa ja puhua oman alueen puolesta. Regionalistinen kieli on sidoksissa yhteiskunnassa tapahtuviin muutoksiin. Kuten 1960-luvulla yhteiskunnan elinkeinorakenteen muutosten keskellä sanomalehdet olivat huolissaan oman alueen tulevaisuudesta ja alueen asukkaiden pärjäämisestä, samoin ovat lehdet 2000-luvullakin mukana oman alueen ja koko yhteiskunnan suhteessa; millä tavoin valtakunnalliset päätökset kosketavat yksittäistä maakuntaa.

Keskipohjanmaan regionalistisen kielen piirteistä selkeimmin ovat havaittavissa erilaiset sananvalinnat ja nimeämiset, kuten positiivissävyiset adjektiivit ja substantiivit, sekä vertailun käyttö. Erikokoisten paikannimien esiintymistä tarkasteltiin luvussa 4. Paikannimillä on maakuntalehden uutiskielessä luonnollinen rooli, mutta regionalistisesta näkökulmasta katsottuna tuo rooli on myös varsin merkittävä tekijä aluetietoisuuden rakentajana.

On sanottu, että varsinkin uutisten kieli kaventaa paikallisuuden pelkäksi paikkojen nimeämiseksi, paikantamiseksi (Kivikuru 1990: 10.) Aineistoni analysoimisen jälkeen väitän kuitenkin, että kyse ei välttämättä ole kaventumisesta. Päinvastoin, jos paikannimiä ei käytetä, ne eivät enää siirry vastaanottajien tietoisuuteen. Paikkojen esillä pitäminen on tärkeää alueellisen tasa-arvon vuoksi. Vaikka uutisten virallinen kieli ei olekaan yleensä kiihkeää regionalistista kieltä, paikan nimen ilmaisemiseen uutisessa tarkoittaa aina sitä, että paikkaan liittyy jokin aihe. Vaikka uutisen rakenne olisikin ”jotakin tapahtui jossakin paikassa” - tyyppinen, se silti osoittaa paikan olemassa olon sekä sen, että paikassa on elämää. Uutisen kautta lukijat tulevat tästä tietoisiksi.

Paikannimillä on erityinen ja merkittäväkin tehtävänsä regionalistisessa kirjoittelussa. Maakuntalehdissä ne tuovat julkisuuteen asukasmäärältään pieniäkin paikkoja, jopa kyliä. Paikannimet eivät kuitenkaan yksinään tee tekstistä regionalistista, vaan sen tekee kokonaisuus, joka syntyy paikannimestä ja positiivisen ilmauksesta. Tästä on tässä tutkimuksessa ollut useita esimerkkejä. On voitu havaita, miten positiiviset adjektiivit ja paikannimet esiintyvät samassa lauseessa. On ollut esimerkkejä talouden ja alueen linkittymisestä yhteen. On myös pohdittu paikannimien liittymistä eri henkilöiden, yleensä asiantuntijoiden ja eritavoin menestyvien kanssa. Toisaalta paikannimiä tarkastelemalla voidaan nähdä, kuinka lähelle lukijoiden elinympäristöä lehti tulee. Mitä pienemmistä paikoista kirjoitetaan, sitä lähemmäksi tullaan yksittäistä lukijaa. Toisaalta pienestä alueesta kirjoitettu teksti ei välttämättä kosketa suurta lukijamäärää. Paikannimet voivat ainakin osin paljastaa sen, millaiset alueet ja paikat ovat maakunnan kannalta tärkeitä. Kuntien nimiä esiintyy teksteissä paljon. Koska kunnilla on hallinnollisia yksiköjä, ne ovat osa myös maakunnan hallinnollista toimintaa. Kylät, jokilaaksot ja luonnon kuvaaminen sen sijaan tuo enemmän esiin alueiden yhteisöllistä puolta. Ne ovat yksittäiselle ihmiselle, ja miksei myös yhteisölle, paikkoja, joihin liittyy emotionaalinen side. Tässä ilmenee maakunnan kaksijakoinen luonne: toisaalta se on ylhäältä ohjattu hallintoalue, toisaalta alhaaltapäin rakentunut yhteisö (ks. Mennola 1999: 9–10).

9.2. Regionalistisen kielen piirteiden luonne ja vaikutus

Analyysin perusteella voidaan sanoa, että regionalistisen kielen havainnointi vaatii tarkkaa ja kriittistä otetta lukemiseen. Maakuntalehdissä oleva regionalistisuus on usein niin luonnollistunutta, että havaintojen tekeminen on hankalaa. Luonnollistuminen häivyttää helposti tekstin taustalla vaikuttavan ideologian, joka tässä tapauksessa on alueellisuuden puolesta puhuminen.

Nykyisin alueellisissa sanomalehdissä maakunta-aiheinen kirjoittelu on usein sitä, miten oma alue selviää taloudellisesti ja millaisia ratkaisuja kunnat ja muut tahot tekevät tiukassa taloudellisessa tilanteessa. Myös alueen imago halutaan pitää houkuttelevana alueen ulkopuolelle. Houkuttelevuuden yhtenä tekijänä voidaan nähdä myös alueen taloudellinen tasapaino. Esimerkiksi työpaikkojen lisääntyminen ja yritysten menestys on positiivinen tekijä koko alueen kannalta ja se tuodaan lehdessäkin esiin. Maakuntalehti ei kuitenkaan ole ensisijaisesti alueen ulkopuolelle suunnattu, vaan suurin osa sen lukijoista on alueella asuvia. Sen takia houkuttelevat tekijät voidaan nähdä myös alueen asukkaita kannustavina tekijöinä. Luodaan uskoa oman alueen pärjäämiseen ja menestykseen. Maakuntien välinen kamppailu, joka näkyy kielessä, ei siis ole hegemonista heimotaistelua, vaan taloudellisen houkuttelevuuden ja alueen erityispiirteiden esillä pitoa.

Olen esittänyt tässä tutkimuksessa havaintoja maakuntasivujen otsikoista ja varsinaisista uutisteksteistä. Olen poiminut esimerkkejä regionalistisen kielen piirteistä ja osoittanut, millä tavalla ne kuvaavat aluetta. Voiko tällaisella kielenkäytöllä sitten olla merkitystä lukijoiden aluetietoisuuteen ja yhteisöllisyudentunteeseen? Lukijan tietoisuuteen ei voida päästä käsiksi, mutta voidaan tarkastella, millä tavalla aluetietoisuus ja yhteisöllisyys rakentuvat ja esiintyvät lehtitekstissä.

Alueellisuus on läsnä maakuntalehdessä, mikä näkyy selvimmin uutisaiheissa, jotka keskittyvät ilmestymisalueen tapahtumiin. Lisäksi esimerkiksi pääkirjoituksissa ja kolumneissa lehdellä on mahdollisuus ottaa kantaa valtakunnallisiin ja jopa kansainvälisiin asioihin omasta alueellisesta näkökulmasta käsin. Tosin tässä tutkimuksessa ei näiden juttutyypin regionalistisuutta käsitelty. Koska kuitenkin maakuntalehtiä luetaan edelleen paljon, on alueellisen näkökulman vaikutusmahdollisuus hyvin suuri. Tämän tutkimuksen perusteella ei voi sanoa, millaisia tietoisuuden muutoksia yksilön tajunnassa tapahtuu, mutta voidaan kuitenkin sanoa, että lehti luo alueesta positiivista kuvaa ja pyrkii tukemaan lukijoiden käsityksiä maakunnasta hyvänä asuin- ja elinympäristönä. Lehti jo sinänsä on tekijä, joka luo yhteisöllisyyttä alueelle. Maakuntalehti yhdistää sen lukijoita jakamalla saman tiedon kaikille.

Mielipidekirjoituksilla kenellä tahansa lukijoista on mahdollisuus kertoa oma mielipiteensä julkisesti. Näin maakuntalehti antaa lukijoilleen kanavan jakaa ja kuulla toistensa ajatuksia.

Erilaisia ryhmiä, joissa syntyy me–he-ajattelua ja jotka muodostavat jäsenilleen yhteisöjä, voi syntyä monesta eri syystä. Esimerkiksi harrastukset, ihmissuhteet, aatteet tai asuinympäristö voivat olla yhteisön muodostumisen perustana. Yksilö voi kuulua moneen eri yhteisöön, joilla on merkitystä ihmisen identiteetin määrittämisessä. Kuitenkin maantieteellinen alkuperä on usein erittäin vahva tekijä, kun ihminen kertoo itsestään. Kansalaisuus ja paikkakuntalaisuus ovat yleensä ensimmäisten asioiden joukossa, joita ihminen mainitsee itsestään kertoessaan. Tästä syystä alueellinen sanomalehti on merkittävä side tietyllä alueella asuvien ihmisten välillä.

9.3. Kylä ja maailmankylä – regionalistisen kielen suhde globalisaatioon

Väitteet siitä, että nykyinen markkinatalous ja teknologian kehitys pienentävät maailmaa ja tekevät maapallon tapahtumista yhteisiä, voi saada ajattelemaan lähialueiden tapahtumat mitättömiksi. Alueellisten sanomalehtien tulevaisuudennäkymät eivät välttämättä ole niin valoisat kuin menneet ajat ovat olleet (Hujanen 2007). Kuitenkin jokainen ihminen on aina fyysisesti jossakin paikassa ja hän luo merkityksiä kokemilleen asioille ja paikoille, joissa asiat tapahtuvat. Fyysinen todellisuus on aina ihmistä lähellä. Vaikka ihminen voi median välityksellä saada tietoa kaukanakin tapahtuvista asioista tai kommunikoida reaaliaikaisesti kaukana olevien ihmisten kanssa, lähellä oleva kiinnostaa edelleen ihmistä. Kyläprojektit, eri alueiden kehittämissuunnitelmat ja erilaisten yhdistysten perustaminen ovat merkkejä tästä. Kun globaalit asiat ovat tulleet keskeisemmiksi, myös alueellisuus on alkanut vahvistua.

Se, että tavallisen ihmisen on mahdollista tulla osalliseksi tapahtumasta, jonka todellinen sijaintipaikka on kaukana toisella puolella maapalloa tai jopa avaruudessa, on median ansiota. Vaikka media onkin lisännyt tunnetta kansainvälisestä maailmankylästä, se samalla voi, jos haluaa, luoda myös alueellista yhteenkuuluvuutta ja vahvistaa paikallisuutta. Ei siis ole yhdentekevää, millaisia suuntauksia lehtien toimituksissa ja muiden median kentällä toimivien keskuudessa tehdään.

Iso osa median tarjonnasta on fiktiota, joka antaa vastaanottajalle pakopaikan todellisuudesta. Ihmisen fyysistä lähiympäristöä on kaikesta huolimatta paikkakunta ja alue, jossa

ihminen elää. Sanomalehdessä tuotetaan kielellisesti sitä sosiaalista todellisuutta, joka on lähellä alueen ihmisten arkipäivää. Alueelliset uutiset ja jutut ovatkin juuri siitä syystä eräitä kiinnostavimpia sisältöjä, joita lehdestä luetaan. Vaikka tieto ja kokemus muusta maailmasta lisääntyvätkin, mielenkiinto omaan alueeseen säilyy edelleen. Kun kertomukset ”muista” eli oman yhteisön ulkopuolisista lisääntyvät, juuri silloin voi nousta halu kuulla juttuja ”meistä”, mikä taas vahvistaa yhteisön omaa alueellista identiteettiä.

10. PÄÄTÄNTÖ

Kielentutkimus ei ole aikaisemmin juuri kiinnittänyt huomiota regionalistiseen kieleen, vaikka diskurssintutkimuksen saralla onkin tutkittu paljon erilaisten representaatioiden ja ideologioiden esiintymistä teksteissä. Tätä tutkimusta tehdessä ja aihealuetta pohtiessa on herännyt useita lisäkysymyksiä ja mietiskelyn aiheita.

Nyt tutkimuksen kohteena on ollut vain yksi lehti. Tutkimusta olisi mahdollista laajentaa muihin alueellisiin lehtiin, mutta myös ajallisia vertailuja voisi tehdä; millaisia muutoksia regionalistisessa kielessä on eri aikakausina. Kiinnostava tarkastelukulma olisi sekin, millä tavoin alueisiin viitataan muissa kuin oman alueen sanomalehdissä. Tutkimuksen aiheita voisi löytyä myös muualta median laajasta kentästä. Varsinkin nyt, kun perinteisen sanomalehden roolin epäillään heikentyvän, olisi mahdollista tarkastella, miten alueellisuus ja alueesta puhuminen siirtyy sähköisiin välineisiin.

Toisaalta identiteetit määrittyvät nykyään usein erilaisten harrastusten ja kiinnostusten mukaan. Onko alueellisella identiteetillä siis vielä sijaa ja merkitystä yksittäisten ihmisten tai ihmisryhmien identiteetille? Tutkimuskohteena voisi olla regionalistisen kielen käyttötilanteet ja käyttäjät: kuka käyttää regionalistista kieltä ja missä yhteyksissä? Olisi kiinnostavaa tarkastella eri ikäryhmien ja toisaalta myös eri sosiaaliryhmien suhdetta regionalistiseen kieleen. Kiinnittävätkö toiset siihen huomiota enemmän kuin toiset? Ovatko regionalistisen kielen piirteet toisille luonnollistuneita ilmauksia mutta toisille eivät? Jos nuoret tottuvat enemmän internetin käyttöön kuin sanomalehtien lukemiseen, millainen on heidän alue-tietoisuutensa ja suhteensa omaan alueeseensa? Alueellisuus voi kuitenkin elää myös uusissa median mahdollistamissa yhteisöissä. Tarkemman tarkastelun kohteeksi voisi olla se, millä tavalla regionalistisen kielen käyttö vaihtelee riippuen siitä, onko uutisaihe alueen kannalta positiivinen vai negatiivinen. Tässä tutkimuksessa on käsitelty paljon paikannimien käyttöä. Monessa tapauksessa paikannimi on liittynyt aiheeseen, joka on alueellisesta näkökulmasta positiivinen. Tarkastelun voisi laajentaa myös siihen, liittyvätkö paikannimet samalla tavoin negatiivissävyisiin sanoihin kuin ne liittyvät positiivisiin sanoihin.

Ihmisten maantieteellinen alkuperä on monelle tärkeä edelleen tänä aikana, jolloin ihmiset liikkuvat ja muuttavat varsin paljon. Toisaalta voidaan ajatella, että syntymä- ja kasvupaikka on aina pysyvä, vaikka ihminen myöhemmin asuisikin monessa eri paikassa. Muutoksessa pidetään kiinni siitä, mikä on itselle läheistä ja pysyvää. Paikallisten ja alueellisten lehtien välityksellä lukija pystyy seuraamaan niiden alueiden tapahtumia, jotka eivät valta-

kunnallisessa mediassa esiinny. Oman paikkakunnan ja oman maakunnan asiat koetaan mielenkiintoiseksi luettavaksi, vaikka ne eivät aina toisikaan uutta tietoa lukijalle. Päinvastoin, usein halutaan lukea juuri ne jutut, jotka koskettavat omaa elämää eniten.

Kieli on ilmaisun väline, mutta kieli on myös vaikuttamisen väline. Kieleen ja sen käyttöön voidaan löytää monenlaisia näkökulmia ja lähestymistapoja. Tässä työssä otin tarkasteltavakseni kielen ja alueellisuuden suhteen. Regionalistinen kieli on kielen muoto tai käytötapa, joka ei yhteydestä irrallaan pääse tavoitteeseensa. Kuten diskurssitutkimuksessakin tähdennetään, kielenkäyttöä voi tutkia monella tasolla. Kielen regionalistisuus tulee esiin tekstissä, kun analysoidaan sanoja ja lauseyhteyksiä. Toisaalta maakuntalehti on journalististen käytäntöjen tuotos, jolle on tyypillistä uutiskieli ja sanomalehtien vakiintuneet tavat. Maakuntalehti on alueellinen lehti, joten on luonnollista, että alueellisuus heijastuu myös kieleen. Lehtiutiset ja myös regionalistinen kieli on aina sidoksissa yhteiskunnallisiin oloihin, tapahtumiin ja muutoksiin. Muutokset, jotka tapahtuvat yhteiskunnassa, näkyvät lehden aiheissa ja mahdollisesti myös käsittelytavoissa. Ja kaikessa lehtityössä mukana oleva kieli heijastaa kuvia tuosta yhteiskunnasta lukijoille.

Regionalismi ja regionalistinen kieli ovat suhteessa alueellisuuteen, johon kuuluu poliittiset ja hallinnolliset intressit. Regionalismissa on kyse hallitsemisesta ja vallasta maakuntatasolla. Tuolla tasolla ei käydä fyysisiä taisteluja, mutta kilpailua käydään monin eri tavoin, yleensä kieltä käyttäen. Regionalistinen kieli on vaikuttamisen väline, vaikka sen tuottajat ja vastaanottajat eivät itse aina tiedostaisikaan käyttävänsä kyseistä kielenkäyttötapaa.

LÄHTEET

Aineslähteet

KP = Keskipohjanmaa 23.10.–5.11.2005, 1.–14.2.2006 ja 3.–16.7.2006

Elektroniset lähteet

FINLEX = Valtion säädöstietopankki =

<http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1998/19980147> (luettu 19.3.2007)

HEIKKINEN, VESA 2002: Kriittinen lukutaito kansalaistaitona – ja -tottelemattomuutena. Kielikuvia 2/2002 s.3–10.

<http://nykysuomenseura.org/images/stories/Kielikuvia/kielikuvia-2-02.pdf>

KEPLI = Keski-Pohjanmaan liikunta ry. =

<http://www.kepli.com/kepli/toiminta-alue/> (luettu 14.8.2007)

KESKI-POHJANMAA = Keski-Pohjanmaan liitto =

http://www.keski-pohjanmaa.fi/page.php?page_id=11 (luettu 14.8.2007)

Kielitoimiston sanakirja 2004. Kotimaisten kielten tutkimuskeskuksen julkaisuja 132. Kotimaisten kielten tutkimuskeskus ja Kielikone Oy.

KP.NET = Keskipohjanmaa-lehden mediakortti 2006 =

<http://www.keskipohjanmaa.net/pdf/Mediakortti2006.pdf> (luettu 14.8.2007)

RANNIKKO, PERTTI 2005: Paikallisuus tieteessä. Kotiseuduntutkimusseminaari I. Jyväskylässä 12.4.2005.

http://www.suomenkotiseutuliitto.fi/kotiseutuliitto/sivut/pdf/tiivistelma_pertti_rannikko.pdf (luettu 27.8.2007)

SKR = Suomen kulttuurirahasto =

<http://www.skr.fi/default.asp?docId=12394> (luettu 28.1.2008)

Kirjallisuus

APPADURAI, ARJUN 1996: *Modernity at large: Cultural dimensions of globalization*. Minneapolis: University of Minnesota Press.

BAUMAN, ZYGMUNT 1997: *Sosiologinen ajattelu*. Tampere: Vastapaino.

BERGER, PETER L. – LUCKMANN, THOMAS 1994: *Todellisuuden sosiaalinen rakentuminen*. Tiedonsosiologinen tutkielma. Helsinki: Gaudeamus.

FAIRCLOUGH, NORMAN 1997: *Miten media puhuu*. Tampere: Vastapaino.

——— 2003: *Analysing discourse. Textual analysis for social research*. London: Roudledge.

HALL, STUART 1999: *Identiteetti*. Tampere: Vastapaino.

HUJANEN, ERKKI 2007: *Lukijakunnan rajamailla. Sanomalehden muuttuvat merkitykset arjessa*. Väitöskirja. *Jyväskylä studies in humanities* 68. Jyväskylä. Jyväskylän yliopiston viestintätieteiden laitos.

- HUJANEN, JAANA 2000: Journalismin maakunnallisuus. Alueellisuuden rakentuminen maakuntalehtien teksteissä ja tekijöiden puheessa. Väitöskirja. Jyväskylä studies in communication 11. Jyväskylä: Jyväskylän yliopiston viestintätieteiden laitos.
- HUOVILA, TAPANI 2001: Toimittaja – vastuussa oleellisesta muutoksessa. Jyväskylä: Jyväskylän yliopiston viestintätieteiden laitos.
- 2004: Toimittaja – tiedon etsijä ja vaikuttaja. Helsinki: WSOY.
- HÄKLI, JOUNI 1994: Maakunta, tieto ja valta. Tutkimus poliittis-hallinnollisen maakuntadiskurssin ja sen historiallisten edellytysten muotoutumisesta Suomessa. Väitöskirja. Acta Universitatis Tamperensis Ser A vol. 415. Tampere: Tampereen yliopiston alue-tieteen laitos.
- 1999: Meta hodos. Johdatus ihmismaantieteeseen. Tampere: Vastapaino.
- ISK = HAKULINEN, AULI – VILKUNA, MARIA – KORHONEN, RIITTA – KOIVISTO, VESA – HEINONEN, TARJA RIITTA – ALHO IRJA (toim.) 2005: Iso suomen kie-lioppi. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.
- JOKINEN, ARJA – JUHILA, KIRSI – SUONINEN EERO 1993: Diskurssianalyysin aakko-set. Tampere: Vastapaino.
- 2002: Diskurssianalyysi liikkeessä. Tampere: Vastapaino.
- KALLIOKOSKI, JYRKI 1996: Kieli, tunteet ja ideologia uutistekstissä. Näkymiä tekstilajin historiaan ja nykyisyyteen. – Kalliokoski Jyrki (toim.), Kieli ja valta julkisessa kie-lenkäytössä s. 37–97. Kieli-sarja 9. Helsinki: Helsingin yliopiston suomen kielen lai-tos.
- KIVIKURU, ULLAMAIJA 1990: Muinaisjäänne vai villakoiran ydin? Keskustelua paikalli-suudesta tiedonvälityksessä. Tiedotusopin laitos. Sarja 1A/8/90. Helsinki: Helsingin yliopisto.
- 1998: Identiteetit viestinnässä. Samastumisen ja erottautumisen kierre. – Ullamaija Kivikuru & Risto Kunelius (toim.), Viestinnän jäljillä. Näkökulmia uuden ajan ilmi-öön s. 319–338. Porvoo: WSOY.
- 2000: Kanssalaisten yhteisyys ja ”he”. – Helena Tapper (toim.), Me median maise-missa. Reflektioita identiteettiin ja mediaan s. 11–50. Helsinki: Palmenia.
- KIVINIEMI, EERO 1990: Perustietoa paikannimistä. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.
- KÄRKI, ANITA 2004: Sivusta seuraten. Sanomalehti lukijoiden kertomuksissa. Väitöskirja. Jyväskylän yliopisto. Jyväskylä: Minerva.
- LANDGREN, LARS 1988: Kieli ja aate – Politisoitua sanomalehdistö 1860–1889. – Päiviö Tommila, Lars Landgren & Pirkko Leino-Kaukiainen (toim.), Suomen lehdistön his-toria 1. Sanomalehdistön vaiheet vuoteen 1905 s. 267–420. Kuopio: Kustannuskiila Oy.
- LUUKKA, MINNA-RIITTA 2000: Näkökulma luo kohteen: diskurssintutkimuksen tausta-oletukset. – Kari Sajavaara & Arja Piirainen-Marsh (toim.), Kieli, diskurssi & yhteisö s. 133–160. Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto. Soveltavan kielentutkimuksen keskus.
- MENNOLA, ERKKI 1999: Idea maakunnasta. Kunnallisen kehittämissäätöön Polemia-sarjan julkaisu nro 33. Helsinki: Kunnallisalan kehittämissäätö.
- MIKKONEN, PIRJO 2003: Erisnimen ja yleisnimen rajankäyntiä. – Kielikello 2/2003. Kie-lenhuollon tiedotuslehti s. 5–9. Helsinki: Kotimaisten kielten tutkimuskeskus.
- MORING, INKA 2000: Heimojen maa? Paikallistamisen politiikka ja identiteetti alueellisissa lehdissä. – Helena Tapper (toim.), Me median maisemissa. Reflektioita identiteet-tiin ja mediaan s. 80–113. Helsinki: Palmenia.
- ORJALA, JAANA 1995: Omaksi ja maakunnan hyväksi. Alueellisten ykköslehtien levikki-alueetta yhdistävä ja puolustava sisältö ja alueellisuuden ehdot. Journalistiikan lisen-siaatintyö. Jyväskylä: Jyväskylän yliopiston viestintätieteiden laitos.

- PAASI, ANSSI 1984: Aluetietoisuus ja alueellinen identiteetti ihmisen spatiaalisen sidoksen osana. Helsinki: Suunnittelumaantieteen yhdistys.
- 1986: Neljä maakuntaa. Maantieteellinen tutkimus aluetietoisuuden kehittymisestä. Joensuu: Joensuun yliopisto.
- PIETIKÄINEN, SARI 2000: Kriittinen diskurssintutkimus. – Kari Sajavaara & Arja Piirainen-Marsh (toim.), *Kieli, diskurssi & yhteisö* s. 191–217. Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto. Soveltavan kielentutkimuksen keskus.
- RANNIKKO, PERTTI 1996: Onko Sivakkaa enää olemassa? Tutkielma yhteisöllisyyden muutoksesta. – *Kyläläiset, kansalaiset. Tulkintoja Sivakasta ja Rasimäestä* s. 21–51. Karjalan tutkimuslaitoksen julkaisuja N:o 114. Joensuu: Joensuun yliopisto.
- 2000: Kehittämishanke paikallisen identiteetin muovaajana. – Torsti Hyyryläinen & Pertti Rannikko (toim.), *Eurooppalaistuva maaseutupolitiikka. Paikalliset toimintaryhmät maaseudun kehittäjinä*. Tampere: Vastapaino.
- RIIKONEN, HEIKKI 1997: Aluetietoisuuden sisältö paikallisyhteisössä. – Tuukka Haarni, Marko Karvinen, Hille Koskela & Sirpa Tani (toim.), *Tila, paikka ja maisema. Tutkimusretkiä uuteen maantieteeseen* s. 179–189. Tampere: Vastapaino.
- ROBERTSON, ROLAND 1995: *Glocalisation: Time–Space and Homogeneity–Heterogeneity*. – Mike Featherstone, Scott Lash & Roland Robertson (toim.) *Global Modernities* S. 25–44. London: Sage Publications.
- SALOKANGAS, RAIMO 1987: Puoluepolitiikka ja uutisjournalismi muuttuvilla lehtimarkkinoilla. – Toivo Nygård & Raimo Salokangas (toim.), *Suomen lehdistön historia 2. Sanomalehdistö suurlakosta talvisotaan* s. 167–433. Kuopio: Kustannuskiila Oy.
- SCHLESINGER, PHILIP 1997: *Wishful thinking: cultural politics, media, and collective identities in Europe*. – Annabelle Sreberny-Mohammadi, Dwayne Winseck, Jim McKenna & Oliver Boyd-Barret (toim.), *Media in global context. A reader* s. 67–77. London: Arnold.
- TAPPER, HELENA (toim.) 2000: *Me median maisemissa. Reflektioita identiteettiin ja mediaan*. Helsinki: Palmenia.
- TOMMILA, PÄIVIÖ – SALOKANGAS RAIMO 1998: *Sanomia kaikille. Suomen lehdistön historia*. Helsinki: Edita.
- VALPOLA, VELI 2000: *Suuri sivistyssanakirja*. Helsinki: WSOY.
- VAN DIJK, Teun A. 1993: *Principles of critical discourse analysis*. – *Discourse & Society*. Volume 4 Number 2 1993, s. 249–283. London: Sage Publications.
- VIRRANKOSKI, PENTTI 1997: *Pohjanlahden ja Suomenselän kansaa. Kahdeksan vuosisataa Keski-Pohjanmaan historiaa*. Kokkola: Keski-Pohjanmaa-säätiö.